

Değerli Genç Birikim Okurları,

20. yy İslam tarihi, özellikle I. Dünya Savaşı sonrası Osmanlı İmparatorluğunun yıkılması ve bu imparatorluğun hâkim olduğu topraklarda 1916 yılındaki Sykes-Picot anlaşmasıyla çizilen sınırlar sonucu oluşturulan devlet/çikler tarihi olmuştur. Bu anlaşmanın üzerinden 100 yıl geçti. Ama emperyal güçlerin İslam coğrafyasındaki emelleri son bulmadı. Bu coğrafya için uzun, orta ve kısa vadeli planlar yapmaktan ve bunları uygulamaya koymaktan vazgeçemediler. Elbette bu planların amacı hem bu coğrafyanın sömürülmek istenmesi; hem de bu bölgelere nifak tohumları saçarak bölgenin istikrarsızlaştırılması, Müslümanlara kan ve gözyaşı döktürülmek istenmesidir. Emperyal güçler yine bu planlarından birini sahneye koydular. Özellikle ABD Başkanı Trump'ın bölgeye ziyareti sonrası bir çok olay ard arda meydana gelmeye başladı. Bunun son halkası da Suudi Arabistan'da yaşanan prensler ve eski-yeni bakanların gözaltına alınmaları, sözüm ona hukuki takibat başlatmaları. İngilizler tarafından bu bölgenin yönetimi Suud hanedanına verildikten sonra Suudlar ümmetin kaynaklarını şahsi ve ailevi çıkarları için kullanmışlar ve yüzmilyarlarca doları ABD bankalarında tutmuşlar ama yanı başlarındaki Filistin Halkını, Kudüs'ü hiçbir zaman düşünmemişlerdir. Bu takibatı yapan Suud Yönetiminin kendisinin hiç mi suçu günahı yoktur. Sözüm ona temiz bir yönetim sergilenircesine yapılan bu takibatlara kargalar bile güler. Kâfirlerle işbirliği yaparak işbaşına gelen ve getirilen yönetimler halklarına yaptıkları zulümlerin, sömürülerin hesabını elbette ahirette tek tek vereceklerdir. Ama bu dünyada da Müslümanların elbette bu zilletten ve zulümden kurtulmak için ellerinden

geleni yapmaları gerekir. Bu da Müslümanların üzerine düşen bir vazifedir.

Bu ayki sayımızda Genel Yayın Yönetmenimiz Ali KAÇAR'ın "Dahlan'dan İbn Selman'a Orta-doğu" başlıklı yazısında, girişte bahsettiğimiz konular üzerindeki geniş değerlendirmeleri okuyabilirsiniz.

Bu ayki dosya konumuz "OKUMAK". Müslümanlar olarak ve toplum olarak artık pek sevmediğimiz bir eylem okumak. Her sayımızda bahsettiğimiz İslam coğrafyasında yaşanan sıkıntıların aslında temel sebeplerinden birisi diyebiliriz okumak için. Okumakla dünyaya geliş ve bu dünyada bulunuş gayemizi idrak etmemiz ve bu idrak neticesinde de yaşantımızı bu gerçekliğe göre belirleyip şekillendirmemiz gerekirken bütün bu sürecin başı olan "okumak" işini yapmadığımızdan dolayı Müslümanlar olarak işte bu hallere düşüyoruz. Yarattılış gayesinin farkında olan, dünyada olup bitenleri, Müslümanlar üzerinde oynanan oyunları okuyan bir neslimiz olsaydı elbette bu hallere Allah (c.c.)'in izniyle düşmezdik. Ne yapıp edip bu okuma işinin üzerinde durmalı ve yeni neslimimizi buna göre yetiştirmeliyiz.

Okumanın ne anlam ifade ettiği, Müslümanlarda karşılığının ne olduğu, Müslümanca bir okuyuşun nasıl olması gerektiği konularında yazarlarımız Fatih PALA, İdris KERİMOĞLU, M. Cihat BATMAZ, Ümit Bekir DURDU ve Taha Oğuzhan KILAVUZ, düşüncelerini belirten makaleler kaleme aldılar.

Diğer yazarlarımızın İslamî konulardaki araştırma ve makalelerini de dergimizde bulabilirsiniz. Bir sonraki sayıda buluşmak üzere Allah'â (c.c.) emanet olun.

genc BİRİKİM

Yıl: 19 Sayı: 220

**Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü**
Ali KAÇAR

Genel Yayın Yön.
Ali KAÇAR

Yazışma Adresi
Peyami Safa Mah.
356. Cad. No:25/A
Mamak - ANKARA

Yayın Türü
Yerel, Süreli

Yönetim Yeri
Peyami Safa Mah.
356. Cad. No:25/A
Mamak - ANKARA
Tel : (0312) 229 67 18
Fax: (0312) 229 67 19

Dizgi & Tasarım
Genç Birikim

Baskı
Besabes Matbaacılık /ANKARA
Tel: 0312 395 09 34
www.besabes.com.tr

Baskı Tarihi:
20.11.2017

Değerli Okuyucularımız/Yazarlarımız,

Yazılarınızı Times New Roman karakteriyle 12 punto büyüklüğünde yazılmış olarak, sayfanın sağ, sol, üst ve alt boşlukları 2,5 cm, satır aralığı: tek ve iki yana yaslanmış olarak göndermenizi; yazılarınızın en az 2 en çok 4 sayfa olmasını, yazınız 4 sayfadan fazla ise 2 veya daha fazla olarak bölümlenmiş şekilde göndermenizi rica ederiz.

web : <http://www.gencbirikim.net>
e-mail : gencbirikimdergisi@gmail.com

Abone Şartları:

Yurtiçi abonelik için 1 yıllık abonelik ücreti olan 50 TL'yi Yurt dışı abonelik için 1 yıllık abonelik ücreti olan 75 TL'yi ADNAN BOZAN - IBAN NO:TR60 0020 3000 0075 4150 0000 02 no'lu hesaba veya Ramazan DEMİRHAN 6157119 no'lu posta çeki hesabına yatırmanız ve Posta Çeki alındı belgesinin fotokopisini ve adresinizi İlk Sokak No: 22/B Sıhhiye /ANKARA adresine göndermeniz yeterlidir.

Bu sayımızda...

- 3 **Dahlan'dan İbn Selman'a Ortadoğu**
Ali KAÇAR
- 12 **Okumadan Olmaz!**
Fatih PALA
- 14 **Okumak Üzerine Notlar**
İdris KERİMOĞLU
- 19 **Kaliteli Okuma**
M. Cihat BATMAZ
- 21 **Oku'mak**
Ümit Bekir DURDU
- 26 **Adı İçin Okumak**
Taha Oğuzhan KILAVUZ
- 28 **İbn Teymiyye'nin Hayatı ve Tasavvufa Dâir Görüşleri - II**
Muhammed İMAMOĞLU
- 38 **Kitap Tanıtımı: Malcolm X**
Ömer Faruk ÇAKICI
- 42 **Allah Yolunun Yardımcıları - I**
Ömer KÖŞÜ
- 51 **Umre Notları - IV**
Selahaddin ACAR
- 55 **Kıyamet Sahneleri - III**
Yalçın YILMAZ
- 60 **Akla Gelen**
Yasin TEKİN
- 62 **Davetçi Müslüman Gencin Yapması Gerekenler...**
Yasin TEKİN
- 64 **Manzara**
Yasin TEKİN

Dahlan'dan İbn Selman'a Ortadoğu

Ali KAÇAR
kacarali@hotmail.com

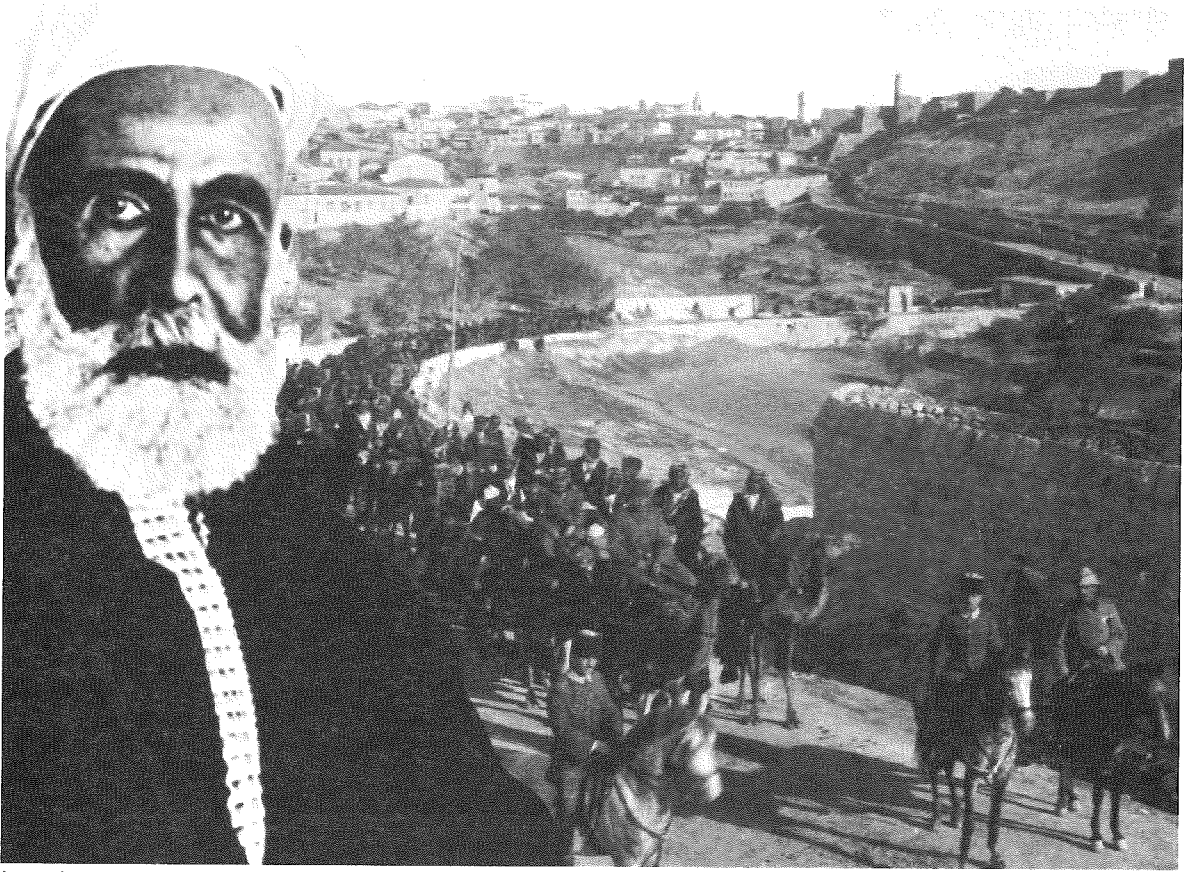
Yeni gelen eskiyi aratırmış sözü, 21. yüzyılda olup bitenlerin 20. yüzyılı aratması nedeniyle bir daha tecelli etmiştir. Çünkü bu yeni yüzyılın ilk çeyreği bile bitmeden milyonlarca insan katledilmiş, on milyonlarcası ise en zor şartlar altında mülteci konumuna düşürülmüş, ülkeler yağmalanmış, zenginlikleri talan edilmiştir. Toplumlar, etnik ve mezhebi farklılıklar dolayısıyla kutuplaştırılarak ulusal ve bölgesel savaşlar kışkırtılmış, yüzyılların kazanımı uluslararası kural ve değerler çiğnenerek yeni bir küresel savaşın eşğine getirilmiştir. Bunca katliama ve 20. yüzyılın

sonlarına doğru Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği (SSCB)'nin dağılarak parçalanmasına rağmen kapitalist dünyanın emperyal iştahı dinmemiş ve yeni plan ve projeler devreye sokulmaya başlanmıştır. Bu nedenle 20. yüzyılın gözdesi ulus devletler, yeni yüzyılda, emperyal üretim odakları (think tank kuruluşları) tarafından üretilen projeler çerçevesinde, etnik ya da mezhebi yönden daha da küçük parçalara ayrı-

Ne yazık ki tarih yeniden tekerrür ediyor. Çünkü dün kendi ülkelerine ihanet eden hainlerin ihanetleri, bugün evlatları, torunları tarafından tekrarlanmaktadır. 20. yüzyılda Şerif Hüseyin'in, Abdülaziz bin Suud'un, Osmanlı'ya ve kendi halklarına, dönemin emperyal ülkelerinin kucağında gerçekleştirdikleri ihanetleri bugün de torunları Abdullah'lar, Bin Selman'lar ve Bin Zeyad'lar tarafından gerçekleştirilmektedir.

olarak kolayca yönetilir/yutulur hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu nedenledir ki kargaşanın, iç karışıklığın ve iç savaşın olmadığı, örgüt ya da devlet terörünün masum ve mazlum insan topluluklarını tutsak almadığı -neredeyse- hiçbir kara parçası kalmamıştır. Ne yazık ki, devlet destekli CIA, MOSSAD, IM6, BND, KGB gibi istihbarat örgütlerinin estirdiği terör dünyayı yaşanmaz hale getirmiştir. Nitekim hiçbir ülke hatta ABD de, Fransa da, Belçika da dâhil hiçbir yer, insanlar için artık güvenli değildir. Bunun nedeni emperyal ve Siyonist güçlerin doymak bilmez emperyal iştahlarıdır. İşin ilginç yanı ise bu küresel

güçlerin, İslam coğrafyasında estirdikleri devlet terörünün bir gün dönüp kendilerini de bumerang gibi vuracağını unutmuş olmalarıdır. Zaten bugün ABD'nin de, İngiltere'nin de ve diğer Avrupa ülkelerinin de güvenli olmamasının nedeni budur. Ama unutmaları ki, Afganistan'da, Irak'ta, Filistin'de ve diğer coğrafyalarda katledilen masum ve mazlum halkların ahının bir gün mutlaka kendilerini de tutacaktır. Nite-

kim bunun örneklerine Fransa'da, ABD'de ve Belçika'da patlayan bombalarda görmekteyiz. Böyle giderse daha fazlasını da göreceğiz. Evet, eskilerin deyimiyle küfür devam eder ama zulüm asla devam etmez. ABD'de, Fransa'da, Almanya'da, İngiltere'de ve diğer batılı ülkelerde patlayan bombalar, batılı halkların da mazlum coğrafyalarda batılılar tarafından estirilen terörü tatmaya başladıklarını göstermektedir. Irak'ta Nur bacının hayallerini, gelecekle ilgili umutlarını yok eden emperyal kafirler bilmeliler ki onların da hayallerini ve umutlarını yok edecek birileri çıkacaktır. Bu asla unutulmasın.

ŞERİF HÜSEYİN'DEN BİN SELMAN'A İHANET ZİNCİRİ!

Ne yazık ki tarih yeniden tekerrür ediyor. Çünkü dün kendi ülkelerine ihanet eden hainlerin ihanetleri, bugün evlatları, torunları tarafından tekrarlanmaktadır. 20. yüzyılda Şerif Hüseyin'in, Abdülaziz bin Suud'un, Osmanlı'ya ve kendi halklarına, dönemin emperyal ülkelerinin kucağında gerçekleştirdikleri ihanetleri bugün de torunları Abdullah'lar, Bin Selman'lar ve Bin Zeyad'lar tarafından gerçek-

leştirilmektedir. Değişen bir şey yok ne yazık ki! Aslında -isimleri değişse de- emperyal ülkelerin de politikalarında bir değişiklik yok; aynı şekilde sömürge politikaları, işgaller, istilalar ve katliamlar, onların da torunları tarafından bugün de aynen devam ettirililmektedir. Nitekim 1900'lu yılların başında Osmanlı sonrası bu bölge, emperyal amaçlı nasıl şekillendirilmişse, bugün de bu bölge yeniden şekillendirilmeye çalışılmaktadır. Geçen sene Sykes-Picot'un,¹ bu sene ise Balfour Deklarasyonu'nun² 100. yılıdır, her ikisi de emperyal proje olup, Ortadoğu'nun bugünkü şeklini belirlemiş ve sınırlarını çizerek onlarca devletçiğin kurulmasını sağlamıştır. Bugün, bu projeler artık emperyal ihtiyaca cevap ver(e)mediği için, yeni projeler devreye sokulmak istenmektedir. Abdülaziz bin Suud'un torunları ile Şerif Hüseyin'in torunları ve aynı

1 Sykes-Picot antlaşması 16 Mayıs 1916'da İngiltere (Sir Mark Sykes) ve Fransa (Georges Picot) dış işleri bakanları tarafından imzalanmıştır.

2 İngiliz Dış İşleri Bakanı James Balfour, 2 Kasım 1917'de Siyonist Federasyon'u Başkanı Lord Rothschild'e gönderdiği mektup ile İngiltere'nin Filistin'de bir Yahudi devleti kurulmasını kabul ettiğini bildirmiştir. Bu mektup tarihe Balfour Deklarasyonu olarak geçmiştir.

zihniyette olan diğer hain işbirlikçiler emperyal ve Siyonist güçlerin kuklası olarak Ortadoğu'yu onlar adına yeniden dizayn etmeye çalışmaktadırlar. O günlerde işbirlikçi hain yönetici ataları, emperyal ve Siyonist güçler tarafından nasıl aldatılmış ve tarihin çöplüğüne atılmışlarsa bugünküler de aynı akıbet beklemektedir.

Elbette ki bu coğrafyadaki hainler sadece bir Şerif Hüseyin ya da Abdülaziz bin Suud'dan ibaret değildir. Hangi ülkeye bakarsanız bakın başa getirilen her yönetici küresel işgalci güçlerle iş birliği yapan ve sonrasında zelil bir şekilde yüzlerine bile bakılmayarak kendi hallerine terkedilen o kadar çok hain, işbirlikçi yönetici vardır ki, saymakla bitmez. İran Şah'ından, Tunus diktatörü Zeynel Abidin Bin Ali'ye, Hüsnü Mübarek'ten Saddam'a kadar ve daha sayılmayacak kadar birçok hain diktatör! Aynı şekilde bugün emperyal ve Siyonist güçlerin kucağında halklarına ve komşu ülke halklarına zulm eden Dahlan'dan Bin Zayed'e, Bin Salman'dan Sisi'ye kadar olan diktatör ve hain işbirlikçiler de miadı dolunca tarihin çöplüğüne atılacaklardır. Bunun için çok gerilere gitmeye gerek yok sadece son 50-60 senelik yakın tarihe göz atmak yeterli olacaktır.

Arap Baharı bölge halkları için bir umut olmuştu. Nitekim, Arap Baharı'nda mazlum bölge halklarının kendi diktatörlerine karşı ölümüne ayaklanmaları, sadece bölge halklarına değil, dünyanın diğer mazlum haklarına da cesaret vermiş ve onları umutlandırmıştı. Ancak ne yazık ki, bölgede menfaati bulunan küresel sömürgeci güçler, bölgedeki işbirlikçi hainleri de kullanarak Arap Baharı'nı, kısa bir sürede Arap kışına çevirebilmişlerdir. Böylece sadece bölgenin mazlum halklarının değil bütün dünya mazlumlarının umut ve cesaretlerini kırmışlardır. Nitekim Suriye'de halk ayaklanmasına karşı Nusayri Baas vahşeti devam ederken 3

Elbette ki bu coğrafyadaki hainler sadece bir Şerif Hüseyin ya da Abdülaziz bin Suud'dan ibaret değildir. Hangi ülkeye bakarsanız bakın başa getirilen her yönetici küresel işgalci güçlerle iş birliği yapan ve sonrasında zelil bir şekilde yüzlerine bile bakılmayarak kendi hallerine terkedilen o kadar çok hain, işbirlikçi yönetici vardır ki, saymakla bitmez. İran Şah'ından, Tunus diktatörü Zeynel Abidin Bin Ali'ye, Hüsnü Mübarek'ten Saddam'a kadar ve daha sayılmayacak kadar birçok hain diktatör!

Temmuz 2013'de halkın teveccühü ile iktidara gelen Mursi'ye karşı Suud krallığı ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)'nin de yardımıyla hain, işbirlikçi Sisi darbesi gerçekleştirilmiştir. Bizler, bu coğrafyanın mazlum halkları bunun şaşkınlığını yaşarken başka başka yerlerde yeni problemler ve iç kargaşalıklar çıkarılarak, kitleler umutsuzluğa sevk edilmek suretiyle cesaretleri kırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca hala 2001'den beri Afganistan'da, 2003'den beri de Irak'ta emperyal vahşet bütün çirkinliğiyle devam etmekteydi. Üstelik bu katliamlar ve tecavüzler, uşak ruhlu Karzai'ler, Allaviler, Dahlan'lar, Sisi'ler, bin

Zayed'ler, bin Salman'lar, Kadırov'lar kanalıyla gerçekleştirilmekte idi. Bu coğrafyada küresel güçlerce gerçekleştirilen bütün işgallerde, istilalarda ve tecavüzlerde birinci derecede sorumlu bu işbirlikçi hain kukla yöneticilerdi. Elbette emperyal ve Siyonist güçler bu işgal ve katliamlardan dolayı masum değildi, en az onlar kadar bu kapitalist ve Siyonist güçler de suçluydu. Ama asıl suçlu, bu coğrafyada mazlum halkların omuzlarına kene yapışmış, kan içici vampir yöneticilerdi. Bizler, bu topraklarda yaşayan Müslüman halklar, bu kan içici vampirlere, halkını, ümmetin kaynaklarını sömürerek semizleşen ve batılı emperyalist güçlere peşkeş çeken bu katiller güruhuna karşı sesimizi yükseltmez, topraklarımıza uzanan elleri kırmak için gayret göstermezsek daha çok katliamlara ve tecavüzlere uğrarız demektir.

TRUMP'IN SUUD ZİYARETİ VE BÖLGESSEL KRİZLER

Suud krallığı³ kurulduğu ilk yıllarda İngiliz,

3 Birinci Suud Devleti 1744 yılında Muhammed Bin Suud tarafından kurulmuştur. Bu devlet, 1818'e kadar devam etmiştir.

İkinci Suud Devleti, 1818'de Suudiler Necd bölgesinde yeniden otoriteyi sağlayarak başkenti Riyad olan devleti

1945'lerden sonra ise ABD emperyalizminin hegemonyasına girerek varlığını devam ettirmiştir. Aradan geçen bunca seneye rağmen bu ilişkide -ufak tefek problemler hariç- hiçbir değişiklik olmamıştır. Nitekim Obama döneminde Suud krallığı ile ilişkileri -kopacak tarzda- sıkıntıya sokmayacak derecede küçük bir kriz yaşanmıştır. Bu krizin nedeni 11 Eylül olaylarına karışan 19 kişiden 15'nin Suud vatandaşı olması idi. 11 Eylül saldırılarında hayatını kaybedenlerin yakınları ile Amerikalı sigorta şirketleri, El Kaide'ye destek verdikleri iddiasıyla Suudi Arabistan ve bazı Suudi vakıflarına tazminat davası açmak için yasal düzenleme gerekmekte idi. Barack Obama'nın vetosuna rağmen, ABD Kongresi geçen yıl Suudi Arabistan ve yabancı şahısların 11 Eylül saldırılarından sorum-

kurmuşlardır. Bu devletin kurucusu Muhammed Bin Abdullah'ın torunu olan Turki Bin Abdullah'tır. Bu devletin de ömrü çok uzun sürmemiş ve 1891'de bu devlet de yıkılmıştır. Üçüncü Suud Devleti, 1902'de Abdülaziz Bin Suud tarafından kurulmuş, başlangıçta Osmanlı egemenliğini kabul etmiş, 1915'de İngilizlerle yaptığı Darin Anlaşması ile 1927 yılına kadar İngilizlerin egemenliğine girmiş, 1932'de kendisini Suudi Arabistan Kralı olarak ilan etmiş, 1945'den itibaren ise ABD'nin egemenliğine girmiş ve 1953'de de ölmüştür. Bu tarihten sonra krallık tahtına Abdülaziz Bin Suud'un oğulları geçmiştir;

1953-1964 arası Suud Bin Abdülaziz

1964-1975 arası Faysal Bin Abdülaziz,

1975-1982 arası Halid Bin Abdülaziz,

1982-2005 arası Fahd Bin Abdülaziz,

2005-2015 arası Abdullah Bin Abdülaziz,

2015- ve halen Selman Bin Abdülaziz

lu tutulmalarının önünü açan yasayı da kabul etmişti. Suud yönetimi ise bunun yasal olarak yürürlüğe girmesi halinde ABD'de bulunan 750 milyar dolarlık yatırımını başka yerlere çekeceğini açıklamış, ancak ABD buna izin vermeyeceğini söyleyerek krizin daha da derinleşmesini neden olmuştu.

Obama döneminde Suud ile ABD yönetimi arasındaki kriz, Trump'ın yönetime gelmesi ile çözülmeye başlamıştır. Bu nedenle Trump ilk yurt dışı gezisini 20 Mayıs 2017'de Suud'a yapmıştır. İşte Katar krizi başta olmak üzere, Filistin, Lübnan ve Suud ile İran arasındaki krizin daha da derinleşmesi de bu ziyaretten sonra başlamıştır. Hatırlanacağı üzere Trump, Kral Salman Bin Abdülaziz ve Mısır darbecisi Abdül-fettah es-Sisi bir kürenin üzerine ellerini koyarak kılıç dansı gölgesinde şov yapmışlardı. Aynı gün ABD ile Suud arasında toplam 380 milyar dolarlık anlaşma imzalanmış ve bunun 110 milyar dolarlık kısmı silahlanma ile ilgili olduğu açıklanmıştır. Trump'ın Suud'da, Robert Fisk'in deyimiyile çok sayıda diktatör, yolsuz otokratlar, zorbalar, işkenceciler ve kafa kesenlerle bir toplantı yapmış ve bu toplantıda yaptığı konuşmada; bir taraftan Katar'a övgüde bulunarak önemli bir stratejik müttefik olduğunu söylerken diğer yandan da İslami Direniş Hareketi "Hamis"i terör örgütü olarak suçlayarak Arap ve İslam ülkeleri liderlerine seslenerek, radi-

kalleri ülkelerinden çıkarmalarını istemiştir. Oysa terörist örgüt olarak ilan ettiği Hamas'ın liderlerinin bir bölümü stratejik müttefik olarak övdüğü Katar'da yaşamaktaydı. Üstelik Hamas, Filistin'de –Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Katar Emiri Temim Bin Hamed El Sani'nin de belirttiği gibi- terör örgütü olmayıp milli kurtuluş hareketi idi ve asıl terörist olan ABD ve bölgedeki jandarması Siyonist işgale karşı onurlu bir mücadele vermektedir.

İşte Trump'ın bu konuşmasından kısa bir süre sonra 5 Haziran'da Suud, BAE, Mısır ve Bahreyn, Katar'la, Müslüman Kardeşleri ve Hamas'ı kastederek terörist örgütlere yardım ediyor diye diplomatik ilişkilerini kesmişler, kara⁴ ve hava sahalarını ise kapatmışlardır. Ayrıca 48 saat içerisinde Katarlıların ülkelerini terk etmelerini de istemişlerdir. Bu kriz, Türkiye ve İran'ın Katar ile dayanışması sonucu istenilen sonucu vermemişse de halen -çok etkili olmasa da- devam etmektedir.

21 Haziran'da ise kral Selman Bin Abdülaziz, Suud'daki uygulamaları ters yüz ederek Ocak 2017'de veliahtlığa getirdiği Veliahd Prens Muhammed Nayif'i görevden alarak yerine 31 yaşındaki oğlu Muhammed Bin Selman'ı getirmiştir. Zaten Katar krizinin ve Yemen saldırısının arkasındaki isim de bu Prens Veliahd idi. Bu Veliahd'in, BAE Prens Veliahd'i Muhammed Bin Zayed ve Muhammed Dahlan iyi ilişkileri bulunmaktadır. Geçtiğimiz Mart ayında Veliahd Bin Selman'ı Amerika'ya götürüp, Trump'la görüştüren de Muhammed Bin Zayed idi. Bu üçlünün aynı zamanda ABD Başkanı Donald Trump'ın damadı ve danışmanı Jared Kushner ile ve Siyonist İsrail ile de iyi ilişkileri bulunmaktadır. Trump'ın damadı Kushner, Lübnan Başbakanı Saad Hariri'den kısa bir süre önce Riyad'a gizlice giderek Bin Selman ile görüşmüş ve bölgeye, Lübnan'a ve Filistin'e dönük planlar üzerinde görüşmeler yapmıştır. Bu görüşmeden kısa bir süre sonra da Hariri Riyad'a gitmiş ve Bin Selman ile görüşmüştür. Bu görüşmede Kushner'in Lübnan planı Hariri'ye dayatılarak istifası sağlanmıştır. Aynı plan 7 Kasım'da Riyad'a ziyarette bulunan Mahmud Abbas'a da dayatılmıştır. Abbas'dan ya istifa ya da ABD-Siyonist İsrail'in Filistin'e dönük planını kabul etmesi için ulti-

tom verilmiş ve bu da basına yansımıştır.⁵

Filistin'de Hamas'a dönük Dahlan, Sisi ve Siyonist İsrail'in planı Katar krizinden önce devreye sokulmuştu. Amaç Hamas'ı ehlileştirerek Siyonist İsrail'e boyun eğer hale getirmektir. Bu nedenle gerek Siyonist İsrail ve gerekse darbeci Sisi, Gazze'yi abluka altına alarak Gazzelilerin en zorunlu ihtiyaçlarını bile karşılamaları engellenmiştir. Gazzeliler için hayatın yaşanmaz hale gelmesi, Hamas'ı istemediği halde bazı adımları atmaya zorlamıştır. Nitekim bu konuda ilk adım, HAMAS'ın lideri Halid Meşal tarafından Katar'ın başkenti Doha'da 1 Mayıs 2017 tarihinde düzenlenen basın toplantısıyla ilan edilen Yeni siyaset belgesi⁶ ile atılmıştır. Bu yeterli görülmemiştir ki Hamas, yeni bir adım daha atmak zorunda bırakılmıştır. Nitekim Mısır'da 12 Ekim'de Fetih ile Hamas arasında yapılan görüşme sonucunda Hamas, elindeki bölgeleri Fetih'e devretmeyi kabul ederek istenilen adımı atmıştır. Fetih ile Hamas'ın uzlaşısının arkasında darbeci Abdulfettah es-Sisi ile Fetih'in ihraç edilen ve Arafat'ı zehirleyen karanlıklar prensi olarak da adlandırılan Muhammed Dahlan olduğu belirtilmiştir. Bu uzlaşya göre -şimdilik- içeride Hamas, sınırlarda ise Fetih yani Dahlan ekibi söz sahibi olacaktır. Bu, devam eder mi, bunu zaman gösterecektir. Çünkü Hamas'a boyun eğdirmek isteyenler yakın bir gelecekte Hamas'ın silah bırakmasını da isteyecektir. O zaman Hamas ya silahı bırakacak ya da tekrar yeniden savaşmak zorunda kalacaktır. Bu ise tekrar başa dönmüş olacaktır.

Trump'ın ziyaretinin neden olduğu diğer bir kriz ise Lübnan Başbakanı Saad Hariri'nin Suud ziyareti esnasında 4 Kasım'da yaptığı basın toplantısında İran'ın ve müttefiki Hizbullah'ın Lübnan'da giderek artan etkisine dikkat çekerek, "Şu anda adeta, babam Refik Hariri'nin ölümüyle sonuçlanan suikastın öncesindeki atmosfer ve iklimi yaşıyoruz. Hayatıma yönelik olarak neyin gizlice planladığını sezmiş durumdayım" ifadelerini kullanarak istifa ettiğini açıklamıştır. Oysa Hariri, 3 Kasım günü İran dini lideri Ayetullah Ali Hameney'in Başdanışmanı Ali Ekber Velayeti ile görüşmüştü. Ertesi gün

4 Katar ile sadece Suud'un kara sınırı bulunmaktadır.

5 https://www.ntv.com.tr/dunya/suudi-arabistandan-filistin-lideri-abbasa-baski,AcQnPFNaYEe1DwtGwC_9kQ

6 Daha geniş bilgi için bkz; <http://www.aljazeera.com.tr/haber/hamas-yeni-siyaset-belgesini-acikladi>

Suud'a gitmiş ve bu açıklamayı yapmıştır. İstifa nedeni ile ilgili çok şey söylenmiştir; Bin Selman'ın baskısıyla bu açıklamayı yapmak zorunda kaldığı, Suud'da gözaltında olduğu gibi! Herkes biliyor ki, Trump'ın ziyaretiyle başlayan bu sürecin en önemli yanı Sünni Arap dünyası ile Şii İran'ı kapıştırmaktır. Bunun için de Muhammed bin Selman, Muhammed Dahlan ve Muhammed bin Zayed piyon olarak kullanılmaktadır.

SUUD'UN 2030 PROJESİ VE 'ŞERİATSIZ BİR BÖLGE'

Suud için en önemli kriz ise 4 Kasım'da 11 Prens ile yeni ve eski bakanların tutuklanarak gözaltına alınması, mal varlıklarına el konulmasıdır. Aslında bunun işaretleri 21 Haziran'da Muhammed Bin Selman'ın Velihtliğe getirilmesiyle verilmişti. 24 Ekim günü Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman da bu yaşananların ardından Riyad'da Kamu Yatırım Fonu'nun düzenlediği ve 60 ülkeden 2 bin 500 kişinin katıldığı "Yatırımın Geleceği Girişimi Forumu"nda ülkesinin "1979 yılı öncesinde olduğu gibi radikal düşünceleri hızla yok ederek ılımlı İslam'a" yöneleceğini duyurmuştur. "Biz, daha önce olduğu gibi tüm dünyaya, geleneklere, halklara ve dinlere açık olan ılımlı İslam'a dönüyoruz" ifadesini kullanmıştır. Suudi Arabistan nüfusunun yüzde 70'inin 30 yaşın altında olduğunu, hayatlarının 30 yılını radikal fikirlerle uğraşarak kaybetmeyeceklerini ve radikal düşünceleri derhal yok edeceklerini belirten Bin Selman, şunları söylemiştir: "Hoşgörülü dinimizi, gelenek ve görenekleri yansıtan normal bir hayat yaşamak istiyoruz. Dünyayla birlikte yaşayıp ülkemizin ve dünyanın gelişimine katkıda bulunmak istiyoruz."

Ayrıca 500 milyar dolarlık fon ile devasa (mega) proje, kısa adı Neom (İngilizce New'in 'yeni' ve Arapça Müstakbel 'gelecek' kelimesinin ilk harflerinin birleşiminden oluşur.) olan 'Yeni Gelecek' açıklanmıştır. Neom Suudilerin '2030 Perspektifi' olarak sunulmuştur. Bu proje, Suudi Arabistan, Ürdün ve Mısır'ın, Suudi Arabistan Kuzey batısına düşen Kızıl deniz sahilinde yaklaşık 26 bin 500 kilometrekareye kuracakları ve Suud yasalarının uygulanmayacağı (!) bir serbest bölge projesidir. Bazılarının deyişiyle 'şeratsız bölge' olacak burası! Yani Şeriatın uygulanmadığı, kadın erkeklerin rahatlıkla

girebilecekleri plajların bulunduğu, turistlerin rahat bir şekilde gelip gidebilecekleri bir bölge oluşturulmak istenmektedir. Amaç, BAE'nin ABD Büyükelçisi Yusuf el-Uteybe'nin dediği gibi Suud başta olmak üzere Körfez ülkelerini laikleştirmektir. Gerçi Suud'da ya da diğer Körfez ülkelerinde zaten 'şeriat/İslami hükümler' uygulanmamaktadır. Şayet Suud'da ve diğer Körfez ülkelerinde 'şeriat/İslami hükümler' uygulanıyorsa, başta kral ve prensler olmak üzere bütün yetkililer yolsuzluktan, rüşvetten ve gayri meşru ilişkilerden dolayı çoktan hak ettikleri cezalara çarptırılarak gün yüzü görmeyeceklerdi.

Suud'da başlatılan bu değişim ve dönüşüm engel olma ihtimali olan 70'den fazla alim ve kanaat önderleri geçtiğimiz Eylül ayında tutuklanmış ve hapse atılmışlardır. Bu tutuklamalar, bundan böyle ılımlı İslam ya da 2030 projesine karşı çıkma ihtimali olanlara aynı zamanda bir göz dağı olacağı düşünülmüştür. Bununla da yetinilmemiş 4 Kasım Cumartesi günü Veliht Prensi Bin Selman'ın iktidarı için engel olarak görülen prens, bakan ve iş adamları da tutuklanmıştır. Bu tutuklamaların daha da devam edeceği Suud başsavcılığı tarafından da açıklanmıştır. Bu tutuklamaların bir başka belki de en önemli amacı ise ABD-İsrail ittifakının bölgeye dönük planlarının gerçekleşmesi önündeki engellerin/pürüzlerin kaldırılmasıdır. Bu plan başarılı olur mu, bunu zaman gösterecektir. Ama başarılı olmazsa Suud'da büyük bir iç bunalım meydana gelecek, başarılı olması durumunda ise coğrafyanın büyük bir kapışmaya sahne olma ihtimali bulunmaktadır. Çünkü bu projeler ve gerçekleştirilen tutuklamalar, Suud'un ve bölgenin menfaatine olmaktan ziyade ABD ve İsrail'in patronluğunda, tamamen İsrail'in güvenlik çıkarlarını öncelleyen, ABD'nin Ortadoğu'daki gücünü yeniden tesis etmeye odaklanan proje ve uygulamalardır. Neocon yazar Michael Pipes'in de dediği gibi Ortadoğu'da yapılan savaşların hiçbir kazanımı olmayacak ama hepsi de Amerika'nın lehine olacaktır. Yani Neoconların yani Siyonizmin.⁷

Sonuç olarak;

Bin Selman, Bin Zayed, Dahlan ile ABD ve İsrail;

⁷ <http://www.haber7.com/yazarlar/ferman-karacam/2472487-suud-neocon-dostlugu-pekisecek>

1- Filistin'de Hamas'ı devre dışı bırakarak Gazze'yi ve dolayısıyla da Filistin'i Dahlan'ın ekibi-ne teslim ederek Siyonist İsrail için başkenti Kudüs olan büyük İsrail devleti-nin önünü açmaktır.

2- Lübnan'da, Siyonist İsrail için tehdit ve tehli-ke oluşturan İran yanlısı Hizbullah'ı ortadan kaldı-rarak, Siyonist İsrail-ABD ittifakının bölgede gerçek-leştirmek istediği dizay-nı kolaylaştırmak ve aynı zamanda da Suud ve Mısır için de tehlike olmaktan çı-karmaktır.

3- Siyonist İsrail-Mı-sır-Suud ve BAE ortaklığını pekiştirerek baş-ta Müslüman Kardeşler olmak üzere bölgede diktatörlüklere ve krallara karşı mücadele etme ihtimali olan İslami direniş gruplarını yok ede-rek hem diktatörler/krallar için hem de emper-yal ve Siyonist güçler için bölgeyi dikensiz bah-çe dönüştürmektir.

4- İlimli İslam projesi ile dünyada 'radikal İslam' olarak adlandırılan anlayışın beslenme kaynağı olan Vahhabilik düşüncesini tehlike ol-maktan çıkarmak ya da an azından ılımlaştırı-rak liberalleştirmektir.

5- Müslümanları Arap olan ve olmayan diye ayırmak suretiyle hem İslam'ı Arap dünya-sına hapsedmek hem de Irak'taki Arap Şiileri İran'dan kopararak kendi yanlarına çekmeye çalışmak. 11 yıl aradan sonra Mukteda es-Sadr'ın Suud'u ziyaretinin bir başka anlamı var mıdır?

6- Bölgede mezhep savaşı çıkararak Suud üzerinden Sünni dünya ile İran'ı savaştırmak, böylece İslam ve Müslümanlar için kutsal olan Mekke (Mescid-i Haram) ve Medine'yi (Mescid-i Nebevi) harabeye çevirmektir. Aslında yapı-lmak istenen sinsî bir şekilde Haçlı zihniyetini bölgeye egemen kılmaktır.

Bunları başarabilirler mi? Asla! Çünkü;

1- Hamas her ne kadar uzlaşî hükümeti-

Suud'da ya da diğer Körfez ülkelerinde zaten 'şariat/İslami hükümler' uygulanmamaktadır. Şayet Suud'da ve diğer Körfez ülkelerinde 'şariat/İslami hükümler' uygulanıyor olsaydı, başta kral ve prensler olmak üzere bütün yetkililer yolsuz-luktan, rüşvetten ve gayri meşru ilişkilerden dolayı çoktan hakkettikleri ceza-lara çarptırılarak gün yüzü göremeyeceklerdi.

ni kabul ederek Gazze'yi Mahmud Abbas'a teslim etmişse de bu, bütünü-yle Abbas'a boyun eğmiş ve bundan sonra olup bi-ten hiçbir şeyle ilgilen-meyecek anlamına asla gelmez. Gazze'ye ve Gaz-ze'lilere yönelik gerek Dahlan'dan ve gerekse Si-yonist İsrail'den bir tehdit söz konusu olduğu zaman Hamas üzerine düşeni ya-pacaktır.

2- Siyonist İsrail 100 savaş uçağıyla Lübnan sı-nırda tatbikat yaptığı ha-berleri basına yansımış-tır. Suud'un da İsrail'in Hizbullah'a saldırması

karşılığında milyonlarca dolar teklif ettiği söy-lenmektedir. Sözün özü, Hizbullah'a yönelik bir saldırı söz konusu olduğu zaman bu saldırıya ilk karşılık verecek olan ülke İran olacaktır. Bu-nun için de sadece Lübnan'da değil Suud'da, Umman'da, Bahreyn'de, Kuveyt'teki Şiileri de ayaklandırarak bölgeyi ve özellikle de adı geçen ülkelerde iç karışıklık çıkaracaktır. Bunu bahse konu olan hiçbir ülke göze alamayacaktır. Ayrı-rica Yemen'de Husi hareketini, Irak'ta ise Haşdi Şabi'yi harekete geçirerek bu ülkelere ve özel-likle de ABD'nin bölgedeki üslerine ve menfa-atlerine yönelik saldırılar gerçekleştirmeye yö-nelecektir.

3- İran'a yönelik -ABD ve Siyonist destekli-Suud'dan bir saldırı söz konusu olduğu zaman -ki bu çok zordur- İran ile birlikte hareket ede-bilecek Rusya, Çin, hatta Türkiye gibi ülkelerin etkisini ABD ve Siyonist İsrail göz önünde bu-lundurmak zorunda kalacaktır.

4- İlimli İslam konusunda da başarılı ola-mazlar. Kaldı ki Suud yönetiminin uyguladı-ğı yönetim şekli zaten İlimli İslam'dır. Yani içi boşaltılmış, yönetime talip olmayan ve ABD'ye karşı çıkmayan bir anlayış zaten Suud'da ege-mendir. İlimli İslam ile Vahhabilik kaldırılmak ya da yumuşatılmak isteniyorsa, bu da çok zordur. Çünkü Suud'da dini kurumların tamamı Muhammed Bin Abdülvahhab ailesinin elinde bulunmaktadır. Bugün hala sokaklarında si-

gara içilmeyen, televizyon seyretmeyen bölgeler bulunmaktadır. Zor kullanılırsa ABD ve Siyonist İsrail'in istediği gerçekleşir. Yani iç savaş ve sonrasında da Suud'un parçalanması söz konusu olur. Bu iç savaştan ya da parçalanmadan Körfez'in her ülkesi etkilenir.

Ne yapmak lazım;

1- ABD ve Siyonist İsrail destekli Dahlan, Sisi, Bin Selman ve Bin Zayed'in planlarını boşa çıkarmak için bunların gerçek yüzleri ve asıl planları bölge halklarına ve dünyaya kamuoyuna açık seçik anlatmak gerekir.

2- Türkiye'nin, her şeye rağmen Kuveyt ve Katar arasında, mezhebi ve etnik tarafgirlikten uzak hakem rolü oynayarak bölgenin bir felakete sürüklenmesini engellemek için ülke menfaatlerini de çok düşünmeden bölgenin menfaatlerini her şeyin önünde ve üstünde tuttuklarını herkese göstermek zorundadır. Aksi halde Türkiye de dâhil hiçbir ülke tutuşturulacak bir etnik ya da mezhep ateşinin dışında tutulamayacaktır. ABD ve Siyonist güçlerin istediği de budur.

3- Suud kralı Selman Bin Abdülaziz'in -yaşı bir hayli ilerlemiş olsa da- bölgenin ve Mekke ve Medine'deki kutsal yerlerin bir felakete

İlimli İslam konusunda da başarılı olamazlar. Kaldı ki Suud yönetiminin uyguladığı yönetim şekli zaten İlimli İslam'dır. Yani içi boşaltılmış, yönetime talip olmayan ve ABD'ye karşı çıkmayan bir anlayış zaten Suud'da egemendir.

karşı karşıya gelmemesi için yetkilerini tekrar eline almasını sağlama girişimlerinde bulunmak gerekir.

4- ABD ve Siyonist İsrail ve bunların güdümündeki karanlık güçlerin karşısında güçlü ve caydırıcı bir blok oluşturarak bu fitne ateşine karşı durmak, bunun için gerekirse -ki çoktan gerekmektedir- bu saldırgan ülkelerle ilişkileri yeniden gözden geçirmek

gerekir. Türkiye bunu diğer ülkelere daha rahat yapabilmelidir. Çünkü ABD ve dolayısıyla Siyonist İsrail, Türkiye'yi zayıflatmak ve terör olaylarından başını kaldırmaması için her türlü oyunu sergilemektedirler.

5- Bölgedeki âlimler, kanaat önderleri ve sivil toplum kuruluşları, etnik ve mezhep farklılığına bakılmaksızın mutlaka uyarılmalı ve topyekûn harekete geçirilmesi için ne gerekiyorsa yapılmalıdır. Aksi halde yarın çok geç kalınabilir. Çünkü Bin Selman, Bin Zayed, Dahlan ile ABD ve İsrail'den oluşan bu terör ve emperyal çete, etnik ve mezhep ateşini tutuşturmak için fırsat kollamakta ve her imkânı değerlendirmektedir.

Özel Konu: **Okumak**

Değerli okurlarımız!

Dergimizin bu ayki sayısında, Müslümanlar olarak bizleri her zaman için bağlayan, bizler için her zaman ve zeminde önemini, değerini koruyan bir husus olan "okuma"yı, bizleri ilgilendiren açıdan "okumak"ı, gündemimize -hep gündemimizdeydi zaten- taşımak istedik.

Okumanın ne anlam ifade ettiği, Müslümanlarda karşılığının ne olduğu, Müslümanca bir okuyuşun nasıl olması gerektiği konularında yazarlarımız Fatih PALA, İdris KERİMOĞLU, M. Cihat BATMAZ, Ümit Bekir DURDU ve Taha Oğuzhan KILAVUZ, düşüncelerini belirten makaleler kaleme aldılar.

Faydalı olmasını temenni ederek sizleri söz konusu dosya yazılarıyla baş başa bırakıyoruz.

Okumadan Olmaz!*

Fatih PALA
fatihpalafatih@gmail.com

- Okumak, başlamaktır.
Okumak, lâin şeytanı taşlamaktır.
Okumak, kirlenmiş, islenmiş hayatı aklamaktır.
Okumak, köhnemiş zihinleri ve fikirleri paklamaktır.
Okumak, kaybettiğini bulmaktır.
Okumak, özlenilen yerde durmaktır.
Okumak, hedefi tam on ikiden vurmaktır.
Okumak, grileşmelere berrak bir hakikat sunmaktır.
Okumak, aydınlık bir dünya kurmaktır.
Okumak, hiç boşalmamacasına dolmaktır.
Okumak, tüm gedikleri anlamlarla doldurmaktır.
Okumak, karanlıkları ebediyen boğmaktır.
Okumak, vuslata varmak için gemileri yakmaktır.
Okumak, yalnızca bir olana tapmaktır.
Okumak, fitratından sürgün edilmişleri tek tek yoklamaktır.
Okumak, çirkinlikleri ve çirkeflikleri yerin tâ dibine saklamaktır.
Okumak, güzellikleri ve ahlakı çoğaltarak katlamaktır.
Okumak, yoldaki engelleri korkusuzca atlamaktır.
Okumak, zulmün ve küfrün kalbine inklâbı saplamaktır.
Okumak, bütün sevda erlerini bir manada toplamaktır.
Okumak, geçici olana karşı, kalıcılığı asla satmamaktır.
Okumak, ırmakları yatağında özgürce akıtmaktır.
Okumak, içli gözlerle aslolana ve yok olmayana bakmaktır.
Okumak, tüm işleri en hayırlı sonuca bağlamaktır.
Okumak, kopmak nedir bilmeyen sapasağlam bir birliğe bağlanmaktır.
Okumak, kurtuluşa uzanan dost ellerden sıkıca tutmaktır.
Okumak, diriliş savaşçılarıyla aynı safta kavîce tutunmaktır.
Okumak, ezeli düşman olan lâin şeytan, içini isyan ateşleriyle yaksa da, ona inat süratle sönmektir.
Okumak, onun yaktığı kaleleri azim ve dirençle söndürmektir.
Okumak, taze ve yumuşak gönüllere gülmektir.
Okumak, mutluluk nedir, huzur nedir, sevda nedir bilemeyenleri büyük bir özveriyle güldürmektir.
Okumak, Yaradan, Yâr eden neyi yasaklamışsa yapmamaktır.
Okumak, aziz Elçisinin gösterdiği yoldan sapmamaktır.

- Okumak, başka başka ve uydurmaca ilahlara tapmamaktır.
Okumak, gaflete dalıp da ahireti yakmamaktır.
Okumak, derde dert, soruna sorun ve balımıza zehir katmamaktır.
Okumak, rahmet işçisi olan kalbimizi, batıl yollarda yıpratmamaktır.
Okumak, sıcak bir el bekleyen biçareleri, yapayalnız bırakmamaktır.
Okumak, felahi terk eyleyip harabe bir yuva kurmamaktır.
Okumak, yorulmak nedir bilmeyip asla ve kat'a durmamaktır.
Okumak, rotasız yola çıkıp gemiyi karaya vurmamaktır.
Okumak, hedef tayin edip öylece yol tutmak ve başa bela sarmamaktır.
Okumak, kendinden emin olmak ve kimselere soru sormamaktır.
Okumak, haksızlığın karşısında korkusuz bülbül olup katiyen susmamaktır.
Okumak, en ufak bir mukavemette hemen pusmamaktır.
Okumak, güzel günlere erişmenin yolu zorluklardayken, hiçbir rahata gönül koymamaktır.
Okumak, dünyada olmak, ama dünyalıklara kanmamaktır.
Okumak, faniliklere bakmamaktır.
Okumak, sevimli ve hoş gelen zevklerden hastalık kapmamaktır.
Okumak, o zevklerin oyunlarına kapılmamaktır.
Okumak, hakikat yolcusu olduğunu unutmayıp kendini malayani işlere kaptırmamaktır.
Okumak, nura yakınlaşıp nar-ı cehennemde yanmamaktır.
Okumak, fütursuzca yaşayıp sonra da cennetlik olacağını sanmamaktır.
Okumak, yegâne mutluluğun peşinde olup da ayaklarımıza yanlış yol bulmamaktır.
Okumak, ışıldayan yüreklere tevhidin serinliğiyle ulaşip şirkin bulanıklığını sunmamaktır.
Okumak, her gün yeniden açıp bir daha hiç solmamaktır.
Okumak, tüm hücreleriyle bağlı kalmaya yemin edip artık sözünden/özünden dönmemektir.
Okumak, ufka sevdalanarak kıpırdayan damarları susturmamaktır.
Okumak, yalanı ve nifakı safkanlığa kondurmamaktır.
Okumak, dağlar aşıp da gelen direniş ezgilerini susturmamaktır.
Okumak, bendine sığmaz nehirleri durdurmamaktır.
Okumak, yolunu bulmuş ve adanmışları gayelerinden saptırmamaktır.
Okumak, hayatın membaina akanları başka yönlere baktırmamaktır.
Okumak, eğilerek yükselenlerin yollarını açmak ve onları asla kandırmamaktır.

*Bu yazı, daha önce dergimizde yayınlanmıştı. Dosya konusunun önemine binaen yeniden yayınlamayı uygun buluyoruz.

Okumak Üzerine Notlar

İdris KERİMOĞLU

Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı bir alak'tan yarattı. Oku! Kalemle öğreten, insana bilmediğini bildiren Rabbin, en büyük kerem sahibidir." (Alak: 1-5)

Dinimiz İslam öğrenmeye, öğretmeye, incelemeye ve araştırmaya büyük önem vermiştir. Bilindiği gibi dinimizde ilk emir Oku şeklinde gelmiştir. Böylece daha başlangıçta Hz. Peygamber'e gelen ilk vahiy ile okumak emredilmiş ve insanın bilmediğini öğrenirken istifade ettiği kaleminden ve öğretmekten bahsedilmiştir.

Toplum olarak kitap okumayla aramızın iyi olduğu söylenemez. Yapılan araştırmalar insanların televizyon karşısında ortalama altı saat, internet karşısında üç saat geçirdiğini gösteriyor. Kitaba ise günde bir dakika, yılda ise ortalama altı saat ayırıyor.

İlk emri "oku" olan bir dinin sahipleri olarak okumuyoruz. Kahvehane sayımız, kütüphane sayımızdan binlerce kat fazla ve bomboş kütüphanelerimize rağmen dolu dolu kahvehaneler!

Bu verilere göre kitap okumaktan uzak bir toplum içinde yetişiyoruz. Hâl böyleyken, kitap okuma alışkanlığı kazanma ve okumayı sevme

Okumak günümüzde Müslüman'ın olmazsa olmaz bir vasfıdır. Değeri ve önemi büyük olan bir ibâdetdir. Şimdinin ve geçmişin en saygın eylemidir.

toplumdan öğrenilecek bir davranış olmuyor. Okumayı sevmek ve alışkanlık hâline getirmek için kişinin özel çaba göstermesi gerekiyor. Okumanın kültür hâlini aldığı bir ortamda yetişen insan için kitap; ekmek-su gibi temel gıda olarak düşünülüyor.

Okumak günümüzde Müslüman'ın olmazsa olmaz bir vasfıdır. Değeri ve önemi büyük olan bir ibâdetdir. Şimdinin ve geçmişin en saygın eylemidir.

Kitap, insanın bilgi ve kültürünü artıran, kelime hazinesini zenginleştiren, dili kullanma becerisini güçlendiren, düşünce ve yaşam ufkunu genişleten en etkili araçtır.

Kitap okumak özgürce farklı diyarlara gitmektir.

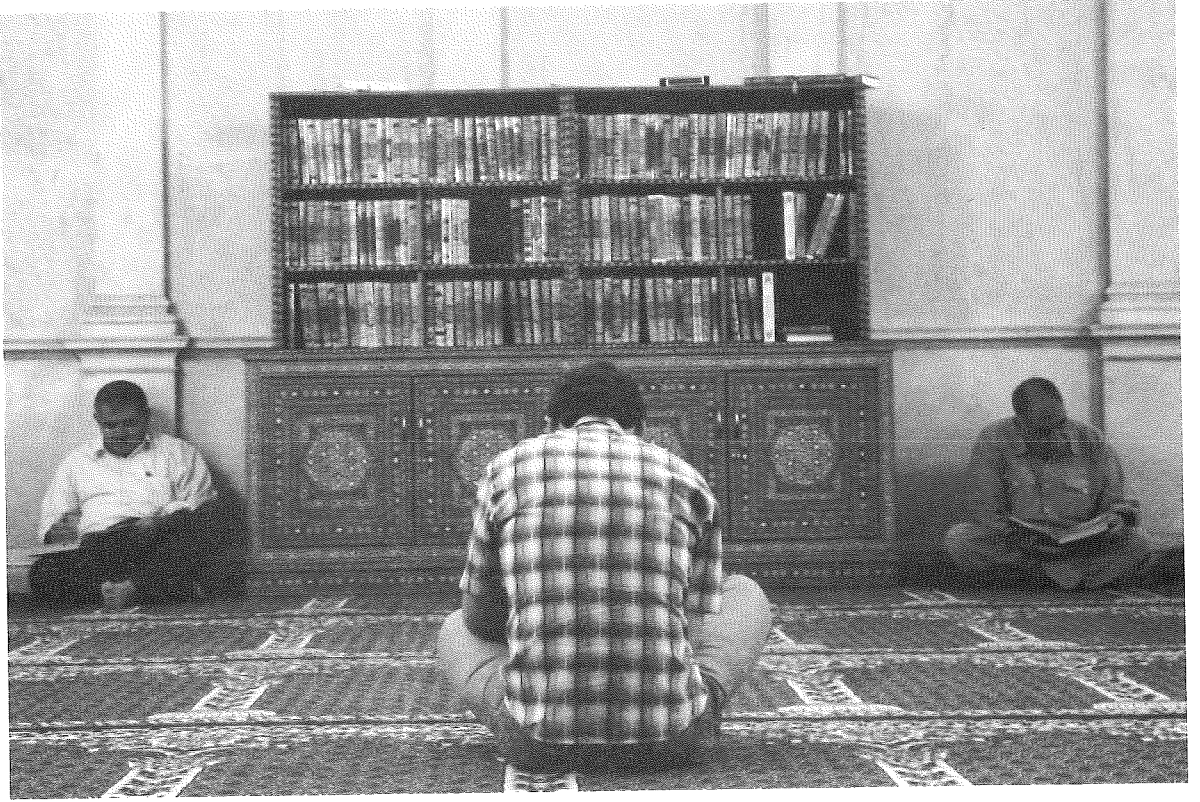
Ruhun rayihası, rüzgârı, reçetesi kitaptır.

"Okumak, aydınlık bir dünya kurmaktır.

Okumak, kirlenmiş, islenmiş hayatı aklamaktır.

Okumak, köhnemiş zihinleri ve fikirleri paklamaktır.

Okumak, Yaradan, Yâr eden neyi yasaklamışsa yapmamaktır.

Okumak, aziz Elçisinin gösterdiği yoldan sapmamaktır.

Okumak, başka başka ve uydurmaca ilahlara tapmamaktır.

Okumak, gaflete dalıp da ahireti yakmamaktır.”

Okumak, çöl kurağı gibi susuzluğa hasret yerlere yağmur gibi yetişir. Her bir kelime bir yağmur damlası olur ve kurtulur beyinler çölleşmekten. Tekrar bilgi fidanları boy verir vahalarda. Tekrar hikmet çiçek açar. Ve insan, insanlığını yani özünü öğrenir, satırların dilinden. Satırlardan sadırlara mana köprüleri kurulur, taşınan her bir kelimeyle. Bilginin medeniyeti inşa olur; maddi dünyanın ötesinde mana âleminde.

Eskiler ne derdi? Yolu kütüphaneye düşmeyenleri hapishanede bulabilirsiniz.

Evet, okunası kitaplar bizi bekliyor. Peki, biz neyi bekliyoruz? Kitaplar bizi çekmiyor. Demek ki çekeceğimiz var. Bilelim ki, okumayanın canına okurlar.

Yoldan çıkmamak için kitapla yola çıkacağız. Mutlu sona ermek için, kitapla soluklanacağız.

Kemale kitapla gidilir. Şahsiyet kazanmak için, şuur için, şiar için kitaptan şaşmamak lazım...

Geyik muhabbetleri ile gevezelikler ile bir yere gidemeyiz. Kitap sayfaları arasında düzenli gezinmemiz ve bu sayede güzel bir geleceğe yürümemiz gerekiyor.

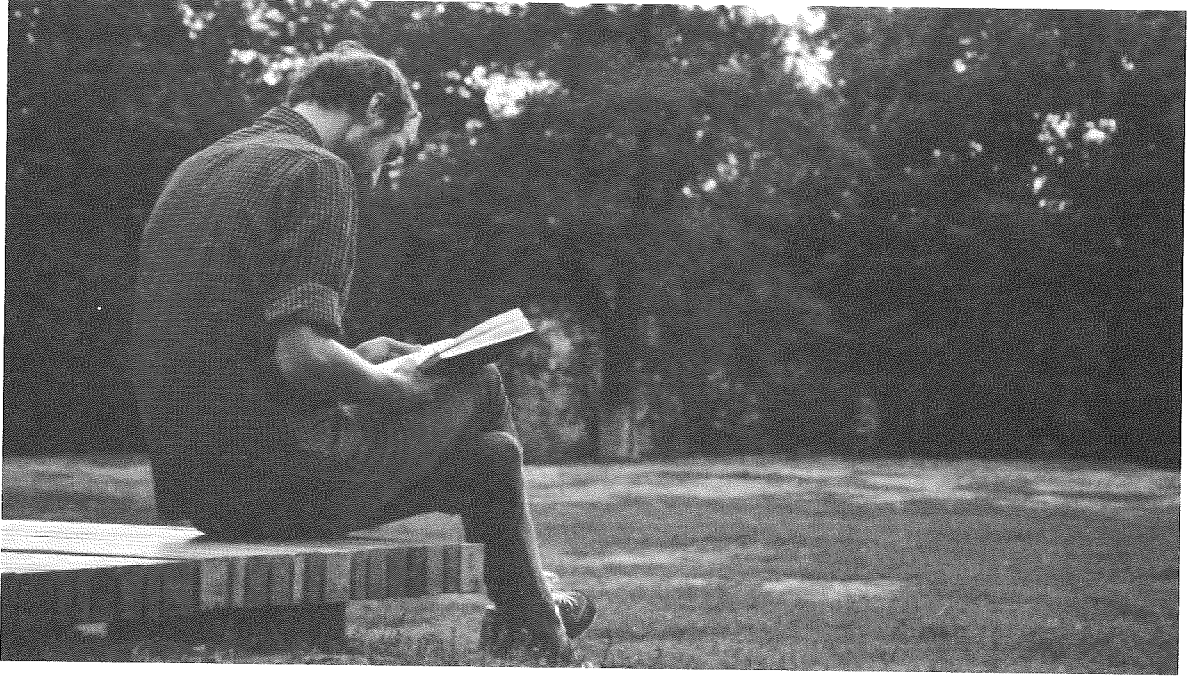
Kendimizi yenilemek için yeni okumalar yapmak zorundayız. Kendimizi keşfetmek için de mutlaka okumak durumundayız.

Okumak, bizim için bir hobi midir? Gelip-geçici bir heves midir? Bu alışkanlık mıdır? Hayır..

Okumak, bizim için yaşamın anlamı ve amacıdır.

Okumak bir meleke kazanma işidir. İnsan durduk yerde okuyamaz. İşte bu nedenle okumayışlarına 'zaman darlığını' mazeret gösterenler, çoğunlukla 'bizaman özürülüler' grubuna girerler. Çünkü onlar, en olmadık, en lüzumsuz işlere dahi bol bol zaman bulduklarını herkesten daha iyi bilirler.

O halde asıl sıkıntı fiziki ve fiili şartlar ve ortamlarla ilgili değil, manevi şartlar ve

ortamlarla ilgilidir. Yani problemin kaynağında 'zaman yetmezliği' değil, 'akıl ve yürek yetmezliği' yatmaktadır. Sorun 'dış şartlarla' ilgili değil, 'iç şartlarla' ilgilidir.

Adil hükümdar Nuşirvan'dan oğluna oku tavsiyesi günümüze kadar gelmiştir. O oğluna diyor ki:

"Ey oğul! Okumaya karşı çok hırslı ol. Düşün. Ve yazmaya karşı da çok hırslı ol. Okumaktan başka hiçbir şey isteme. Alçak gönüllü ol. Burnu büyük olma. Okumaktan üşenme.

Okuyanları ve âlimleri sev; onlara sahip çık. Oku ki, unutkan olmayasın. Yanından kitap ve kalem eksik etme. Gönlün bunlardan başka şeylerle uğraşmasın."

Günümüzde bu tavsiyeyi yapanlara, gereğini yerine getirenlere ne çok ihtiyaç vardır.

Okumak Allah'ın emridir. Okumamak ise Allah'a isyandır. Çünkü ayetler de: "Oku, yaratan Rabbinin adıyla oku!" (Alak, 1), "(Resulüm) sana vahyedilen kitabı oku." (Ankebut 45) buyrulur.

Hayatını güzelleştirmek ve olgunlaştırmak isteyenlere Peygamberimizin şu hadislerini hatırlatmakta fayda var. "İlim Çin'de de olsa alın." "Faydalı olan ilim mümin'in yitki malıdır. Onu nerede bulursa alsın." Eğitim, Kültür, Teknik, Medeniyet... Alanında ilerlemek

için beşikten mezara kadar kitap okumalı ve çocuklarımıza da okutmalıyız.

Müslüman, evvela Allah'ın rahmetinin bir tecellisi olarak gönderdiği hayat kitabı Kur'an'ı okumalıdır. Kur'an'ı okumak başlı başına bir sorumluluk ve özel anlamda bir ibadettir. Ayrıca Müslümanın hayatındaki ibadetlerin birçoğunda Kur'an okuma vardır.

Kur'an-ı Kerim hayatımızda her yönüyle yer alması gereken bir kitaptır. Dolayısıyla hem okumak, hem anlamak, hem de yaşamak içindir. Bunlardan birini ihmal eden eksik bırakmış ve yanlış yapmış olur.

Kur'an ve sünnet okunmayınca, anlaşılmayınca ve üzerinde tefekkür edilmeyince onlarla amel etmek zorlaşır. İslam'ı yaymak, insanlara kılavuzluk yapıp İslam'ı öğrenmelerini sağlamak her Müslümanın sorumluluğudur. Bu da İslam'ı çok iyi bilmeyi gerektirir. Bilmenin yolu okumaktır. Kur'an'ı okumaktır, sünneti okumaktır. Okumayan bilemez ve sorumluluğunu gerçek manada yerine getiremez. Bilmeyen faydalı olamaz ve öğretmez.

Müslüman, okumak zorundadır. Özellikle Müslüman davetçi, Müslüman genç okumak zorundadır. Allah Teâlâ, Resul-i Ekrem aleyhisselatu vesselam'ı nübüvvette görevlendirdiği zaman kendisine "Oku" emriyle

bu büyük görevi yüklemiş, onun şahsında bütün ümmet "Oku" emrine muhatap kılınmıştır. Okumadan Allah Teâlâ'nın kelamı anlaşılabilir. Okumadan Resul-i Ekrem aleyhisselatu vesselam anlaşılabilir. Okumadan İslam öğrenilemez, İslami tebliğ yapılamaz.

Okuma durumları ilköğretim seviyesindeki bir nesil sınıfında kalmış demektir. Bu nesillerin yetişmesi de yine ilme ve okumaya bağlıdır. Oturanlarla yürüyenlerin, yürüyenlerle koşanların varacakları yerler aynı olmadığı gibi, okuyanlarla okumayanların varacakları yerlerde aynı olmayacaktır. Öyleyse iyi bir Müslüman olmak isteyenler, 'ilimle yol almayım' diyenler, dindar, edebli ve ahlaklı nesillerin yetiştiğini görmek ve yetiştirmek isteyenler, okumaya ve okutmaya devam!

Müslüman okur, öğrendiğini öğretmenin sadaka olduğunun farkında olmalı ve sadece kendisi için değil, ufkunu geniş tutarak büyük ailemiz olan ümmet için de okumalıdır.

Kendimizi geliştirmek, hayırlı sonuçlara ulaşmak, insanlığa hayırlı mesajlar vermek içinde vazgeçilmez bir gereksinimdir, okumak. Zenginlik-mevki, şan-şöhret vb. şeyler insan hayatında geçicidir. Ancak okumayla elde edilenler geçici olmaz. Yetiştirmiş, kültürlü ve saygın bir kişiliğin, Müslüman nezaketinin kazanılması için de yine önemlidir, okumak. Ayrıca okuyanlar okuyacaklara örnek teşkil ederler. Anne ve babalara duyurulur!

Ufkumuzu geliştirmek ve meselelere orijinal bakabilmek okumakla sağlanır. Hayal edebileceğiniz yeteneğe okumakla ulaşılır. Okumak insanın göremediklerini görmeye yarayan etkili bir araçtır. Bu araç sayesinde nice bilinmeyen bilinir, nice görünmeyen görünür. Okuyarak nice uzaklar yakınlaşır, nice yakınlar da aşılır. Zihinsel özgürlük içinde okumak gerekir.

İnsanlardan bazısı hastalık, bazısı ilaç gibiyken, kitaplar da böyledir. Bazı mikroplu kitaplar vardır ki, onlardan da kaçmalıdır insan. Bazı başucu kitapları vardır ki, insan ömür boyu onu okumalıdır: Kur'an gibi...

Zihnin %10'u bilinç, %90'ı bilinçaltıdır. Kitap okuma bilinçaltısını geliştirir. Kitap, moralle birlikte bilinç geliştirmeyi sağlar. Ruh hastalıklarının tedavisinde de okumak önemlidir. Beyin 24 saat çalışır. Beyne sahip çıkmak

için ona okuyacak şeyler vermek gerekir. Bu noktada, hastaneye ve eczaneye, psikoloğa ve psikiyatriste değil okumaya davet...

Okumak sadece kelimeleri seslendirmekle gerçekleşmiyor. Bizleri; tefekkür, anlayış, kavrayış ve kurtuluşa götürecektir Allah'ın mucizelerini görmek ve düşünmekte bir okumadır. Görmesini bilene evren bir kitaptır. İnsan bir kitaptır. Doğruya götüren kitapların değeri ise servetlerden daha fazladır.

Okumak, tecrübe kazandırır ve okuyanı olgunlaştırır. Okuyan, iki hayat yaşayan insan gibidir. Biri kendi hayatı, diğeri okuduğu kitaplardan öğrendiği hayatlardır. Binlerce belki on binlerce farklı tecrübe ve düşünme neticesini harmanlar; hikmet, basiret ve feraset olarak yaşamına aktarır.

Okumak, var oluş gayemizi anlamak ve yaşamaktır. Kitaplar yaşadığımız dünyayı zirvelerden izlemek için tırmandığımız dağlardır. Kitaplar insanlara yol gösteren ışıklardır.

Okumak, insana artı değerler katar. Zihni ve bedeni, faydalı şeylerle uğraşmaya yöneltir. İnsan hayatına ve çevresine değer kattıkça kendisi de değerlenir.

Kitap, okul gibidir. Öğrencisini yumuşaklık ve merhametle eğiten bir öğretmen gibi; adım adım terbiye eder. Okunulan her kitap, şahsiyet binasına konulmuş bir tuğla gibidir. Kitap okuma alışkanlığı olan insanların çoğu, nerede nasıl davranmaları gerektiğini bilir, ona göre davranırlar.

Geçmişten ibret alıracak, geleceğe bizleri hazırlayacak, bize bizi tanıttık en büyük güç, kitaplarda gizlidir. Kendimizi tanımanın, hayat amacını anlamamızın, yaratılış gayemizi kavramamızın yolu doğru bir okuma, derin bir tefekkür ve İslâmî bir idrakten geçiyor.

Bu gün bizler de Müslümanlar olarak okumaya değer vermeliyiz. Kelamsız, kalemsiz, kitapsız ve bir hayatın bize ait olmadığını benimsemeliyiz. Sorulara cevap, sorunlara çözüm bulmak, geleceğe adım atmak için okumalıyız.

Okurken ki amacımız; hobi edinmek, boş vakit geçirmek, kitap kurdu olmak değil, kurtuluşa yol bulmak olmalıdır. Yani Müslümanın amacı okumak için okumak yerine, rızaya

kavuşturacak yol bulmak için okumaktır.

Allâh Azze ve Celle ayette:

"*Deki: Bilen ile bilmeyen hiçbir olur mu?*" (Zümer: 39/9) buyurarak, ilim öğrenmenin ve öğrenenlerin önemini göstermiştir.

Okumak, öğrenmenin, bilmenin, ilim arayışında bulunmanın bir yoludur. Bu hususta Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Melekler ilim arayanın yaptığından râzi olarak, ona kanatlarını indirdiler. Âlime (öğrenen ve amel edene) göktekiler, yerdekiler, hatta sudaki balıklar bile istiğfar ederler. Âlimin âbide üstünlüğü, ayın yıldızlara üstünlüğü gibidir. Âlimler peygamberlerin mirasçılarıdır. Zîrâ Peygamberler miras olarak ilim bırakmışlardır." (Ebu Davut, Tirmizî)

Bize bırakılan ilim mirasına okuyarak, yaşayarak sahip çıkabiliriz. Rabbimizin "oku" emrini yerine getirmeliyiz. Zilletten izzete, gariplikten gâlibiyete hicret için okumalıyız. Unutmamalıyız, okumak bir istek değil, bir emir ve bir görevdir.

Yalnızca okumak yetmiyor. Neyi nasıl okunacağını bilmek de son derece önemli. Yalnızca akla ve nefse hitap eden maddî şeyleri okumak da yetmiyor. Tek kanatla uçulmuyor. Okuma gönül ve ruhlara da hitap etmeli.

Aslında İslam'ın ilk emri tam olarak okunup doğru anlaşıldığında mesele hallediliyor. Sanıldığı gibi İslam'ın ilk emri **oku değildir**. İslam'ın ilk emri **Yaratan Rabbinin adıyla okudur**.

Yaratan Rabbi tanımak ve O'nun adına okumak. Rablerin işgalindeki dünyada, eşi ortağı olmayan, her şeyi yoktan var eden Yüce Rabbi tanımak. Yüce Yaratıcıyı, aynı zamanda hayatımızın yönetici olarak kabul etmek. Rab olarak, yönetici ve terbiye edici olarak yalnızca O'nun kabul etmek. O'nun ölçüleri doğrultusunda, O'nun uygun gördüklerini, O'nun için okumak. O'na yaklaşmak için ve O'nun olmak için okumak.

Okumak, var oluş gâyemizi anlamak ve yaşamaktır. Kitaplar yaşadığımız dünyayı zirvelerden izlemek için tırmandığımız dağlardır. Kitaplar insanlara yol gösteren ışıklardır. Okumak, insana artı değerler katar. Zihni ve bedeni, faydalı şeylerle uğraşmaya yöneltir. İnsan hayatına ve çevresine değer kattıkça kendisi de değerlenir.

Bu emir doğrultusunda başlaması gereken okuma için öncelikli kaynak Yüce Yaratıcının kelamı Kur'ân'dır. Kur'ân, okunan kitap demektir. O halde o, hep okunmalıdır. Sonra diğer kitaplar okunmalıdır. Ama hep Kur'ân merkezli okunmalıdır. Zira Kur'ân, okumanın sınırlarını, amacını ve nasıl olması gerektiğini belirlemektedir. Evet, tüm kitaplar, o bir kitabı anlamak için okunur, ama diğer kitaplar okunurken Kur'ân okuma asla ihmal edilmemelidir. Bugün

çevremizde nice insan vardır ki, kütüphaneleri dolduracak kadar kitap okumuştur da okudukları içinde Kur'ân yer almaz. O kadar yoğun okumaktadır ki, Yüce Yaratıcının son kitabına bir türlü sıra gelmez. (!)

Okuma, Yaratan Rabbin adıyla ve O'nun emirleri doğrultusunda olmalıdır. Böyle olmayan okuma ve bilgilenme, insana zarar veren bir eylemdir. Hz. Peygamber, böyle faydasız bilgilerden, Allah'a sığınmıştır. Kur'ân, sahip olduğu bilgiyi doğru yerde kullanmayanları soluyan köpek ve kitap yüklü eşeklere benzetmiştir.

O halde okumalıyız. Ama neyi, nasıl ve niçin okuduğumuza da özen göstermeliyiz. Sadece okumak yetmez. Söyleyen ne güzel söylemiştir:

"İlim elinde çıra, yak da Mevla'yı ara.

Bilmek olmak değildir, olmaya bak olmaya!

İlim ilim bilmektir,

ilim kendin bilmektir.

Sen kendini bilmezsin,

bu nice öğrenmektir!"

Okudukça özgüven kazanırız, önümüz açılır ve özgürleşiriz...

Malumat için değil marifet ve hikmet için okuruz.

Velhasıl okumak, ışıktır, ilaçtır.

Yeniden bir okuma seferberliğine ne dersiniz?

Kaliteli Okuma

M. Cihat BATMAZ

Küçüklüğümüzden beri gerek ailemizden gerekse okulda öğretmenlerimizden ya da büyüklerimizden okumanın faydaları konusunda, okumayı teşvik edici şeyler dinleriz. Yine haberlerden, çevremizden okumanın insan zihnine ve yaşamına kattıkları konusunda birçok şey duymuşuzdur. Okumayı özendirmek, kitapları tanıtmak için bazen kitap fuarlarına götürülmüşüz bazen de kitapçıları dolaştırılmışız, çok okuyan arkadaşlarımızla kıyaslandığımız da olmuştur. Şüphesiz okumanın insan zihnine, yaşamına, kültürüne kısacası yaşam kalitesine etkisi yadsınmaz. Kitapların ve okumanın insana kattığı çok şey vardır. Tabii bu katkılar bazı şartlara ve durumlara bağlıdır. Eğer bunlara dikkat edilmezse okunulan kitap kişiye fayda vermediği gibi zarar bile verebilir!

Bir kitap, aslında bir insanın (yazarın) kendi düşünce dünyasının ürünüdür. (Burada ders ve eğitim kitaplarını kastetmiyorum.) İnsanın bir kitabı okumaya başlamasıyla zihni adeta yaza-

Bir kitap, aslında bir insanın (yazarın) kendi düşünce dünyasının ürünüdür. İnsanın bir kitabı okumaya başlamasıyla zihni adeta yazarın oyun alanı haline gelir. Dolayısıyla seçici olmadan okunan kitaplar insanı ahmaklaştırarak, düşünce yeteneğini kaybetmesine sebep olur.

rın oyun alanı haline gelir. Dolayısıyla seçici olmadan okunan kitaplar insanı ahmaklaştırarak, düşünce yeteneğini kaybetmesine sebep olur. Bir başkasının düşüncelerini sürekli takip eden bir zihin, körelir ve keskinliğini kaybeder. Bu durum, (Schopenhauer'in tespitiyle) şuna benzer: Hayatlarını okuyarak geçirenler ve bilgeliklerini kitaplardan elde edenler, bir ülke hakkında doğru bilgiyi seyyahların anlattıklarından elde etmeye çalışanlara benzer. Bu insanların

birçok şey hakkında bir yığın şey söylerler, ama aslında ülkenin gerçek durumu hakkında açık, doğru ve tutarlı bir bilgiye sahip değillerdir. Fakat hayatlarını düşünerek geçirenler, o ülkeyi gezip görmüş, orada bizzat yaşamış olanlara benzer, sadece bunlar onların anlattığı şeyin ne olduğunu gerçekten bilirler, oradaki şeylere dair kendi içinde tutarlı ve kapsamlı bir bilgiye sahiptirler ve onların hepsine vakıftırlar. Bunun yanında iyi kitabı kötüsünden ayırmanın birincil yolu da çok çeşitlenmeli kitap okumaktan geçer. Burada yumurta-tavuk benzeri bir paradoks

oluşmuş görünse de böyle değildir. Kaliteli kitap okuyacağım takıntısıyla hep aynı yazarların eserlerini tekrarlamakla, niteliği düşürecek seviyede önüne geleni okumak arasındaki dengeyi bulmak gerekir. Sözelimi okunarak değerli vaktimizi ve göz nurumuzu ziyan edeceği kesin olan bazı kitapları tanımak için tecrübeye gerek yoktur; sürekli kendini tekrar eden kişisel gelişim kitapları, edebiyatla alakası olmayan hollywood klişeleriyle dolu bestsell dizileri veya kadim doğu felsefelerini günümüze uyarlayarak oluşturulan ve bize yeni ilhamlanmış gibi sunulan çağdaş sufi lakırtıları, bunlara bazı örneklerdir. Dikkatinizi çektiyse saydığım kitapların hepsinin ortak özellikleri tamamen ticari amaçlı olmalarıdır.

Okuma yolculuğu yapan insanların dikkat etmesi gereken bir durum da kitabın bizzat kendisidir. Özellikle bayağı ve kalitesiz, insanın kalitesini arttırmaktan ziyade hem (satın alarak) maddi zarar, hem zaman kaybı hem de içerik olarak çok seviyesiz olduğundan okuyan için kültürel zarar olmaktadır. Bu tür kitaplar ne yazık ki piyasada çoktur. Bayağı zekâlardan çıkan kitaplar aynı tezgâhtan çıkmışçasına hepsi yekdiğerine benzemektedir. Kötü kitaplar, zihin için zehir gibidir, akli harap eder. İnsanların çoğunluğu, bu tür kitaplarla uğraşmaktan kütüphane raflarındaki büyük düşünürlerin kitaplarına ilişmezler. O yüzden kitap konusunda seçici davranmalı, çünkü okunması gereken kitap çok ve zaman azdır. Bütün zamanların ve ülkelerin büyük kafalarının eserleri okunmalı, çünkü onlar insanlığı yukarıdan seyrederek. Okunması halinde sadece bunlar gerçekten bir şey öğretir ve insanı eğitir.

Çok kitap okumak yerine iyi bir kitabı iki defa okumak bazen daha faydalı olabilir. Çünkü bu tarz kitaplar, genellikle yazarın hayat boyu oluşturmaya çalıştığı, kendisini adadığı eserler olduğu için bir defa da hazmedilmesi zor olur ve çok defa okundukça ancak tam manasıyla istifade edilmiş olur. Ayrıca her okuma da insanın ruh hali farklı olduğu için farklı bakış açılarıyla okunmuş olur. İlk defa okununca muhteva bilinir ve kitaba ortalama bir hâkimiyet sağlanmış olup, diğer okumalarla da tam anlamıyla pekiş-

me sağlanmış olur. Bu şekilde dikkatten kaçan ya da atlanan yerler ıskalanmamış olur.

Okumak demek bir kitaptan ya da metinden bütünüyle, sayfa sayfa her şeyi ezberlemek değildir. Bir insanın okuduğu her şeyi zihninde muhafaza etmesini beklemek yediği her besni midesinde muhafaza etmesini istemekten farksızdır. Yediği yemek onu bedenlen, okuduğu bilgi de onu zihnen beslemiştir. Nasıl ki beden kendisiyle türdeş olanı hazmederse bir insan da kendisini ilgilendiren, dikkatini çeken şeyi muhafaza edecektir; bir başka deyişle onun düşünce sistemiyle örtüşen yahut amaçlarına denk gelen şeyi bünyesinde alıkoyacaktır.

Boş zamanı değerlendirmek ve farklı arzular gözetilmeden yapılan okumalar insanın düşünce dünyasına, kişilik gelişimine ve hakikati arama çabasına katkı sağlar. Kitap okumak bilinçli ve anlamlı yapılması gereken bir çalışmadır. Kütüphane rafından ilk görülen ya da başlığına aldanarak yapılan kitap okumaları sadece, eğer iyi bir kitaba denk gelinmişse de, hoşça vakit geçirmeye yarar. Bazen de içinde bulunduğu ortamda o kitabı okuma tecrübesini elde ettiğini söylemeye yarar. O yüzden insan önce kendisini gözden geçirmeli ve doğru niyetlerle kitabı eline almalıdır. Bu hem kişinin kendisine hem de kitabın yazılmaya başladığı andan raflarda yerini almaya kadar geçen aşamalarda verilen emeğe karşı saygının gereğidir. Yazarın emeğinden bahsetmişken okuyanın da emeğini göz ardı etmemek gerekir. Eskiden olduğu gibi eserler derilere veya pahalı materyallere yazılmıyor, bu da okuma alışkanlıkları açısından çok büyük bir avantaj. Ne var ki insanlık okuma konusunda en tahammülsüz zamanlarını yaşıyor. Sadece bir örnekle bile durum şöyle özetlenebilir; internetin ilk yıllarında blog sayfaları çok daha yaygınken şimdilerde twitter benzeri mikroblog siteleri daha çok ilgi görüyor. İnsanlara artık 140 harften fazlasını okumak zül geliyor. Bu noktada hala kitaplara gömülüp zaman ayıran insanlar daha fazla saygıyı hak ediyor.

Bu yazının hazırlanmasında değerli fikirlerini paylaşan tam bir kitap kurdu Ahmet DEMİR kardeşime saygıyla...

Oku'mak

Ümit Bekir DURDU

Oku'mak¹

Okumak" nedir, diye bir soru yöneltildiğinde muhatabların çoğunluğunun bu soruya verdiği cevap "(herhangi bir) okulda öğrenim görmek" şeklindedir. İçeriğin derinliğine inildiğinde ise o okulu bitirdiğinde okumanın sonlandığı ve hayatın başladığı şeklindedir. Peki, hakim anlayış bu yönde olmasına rağmen gerçekten "okumak" bu içeriğe mi sahip yoksa farklı bir içeriği kapsıyor olabilir mi?

Bizlerin bu soruya yanıtı, oku'manın her şeyi kapsadığı ve herhangi bir "okul" ile sınırlı kalmadığı şeklinde olup bu oku'maların içeriklerinin farklı farklı olacağıdır. Bu farklılıklar, Mushaf'ta kıraat, tertil ve tilavet kelimeleri ile ifade edilir. Aslında bu kelimeleri/kavramları "okumak" olarak tercüme etmek, kelimenin anlamı bağlamında yavan kalmasına ve verilen mesajı karşı-

Gerçekten "okumak" farklı bir içeriği kapsıyor olabilir mi?

Bizlerin bu soruya yanıtı, oku'manın her şeyi kapsadığı ve herhangi bir "okul" ile sınırlı kalmadığı şeklinde olup bu oku'maların içeriklerinin farklı farklı olacağıdır.

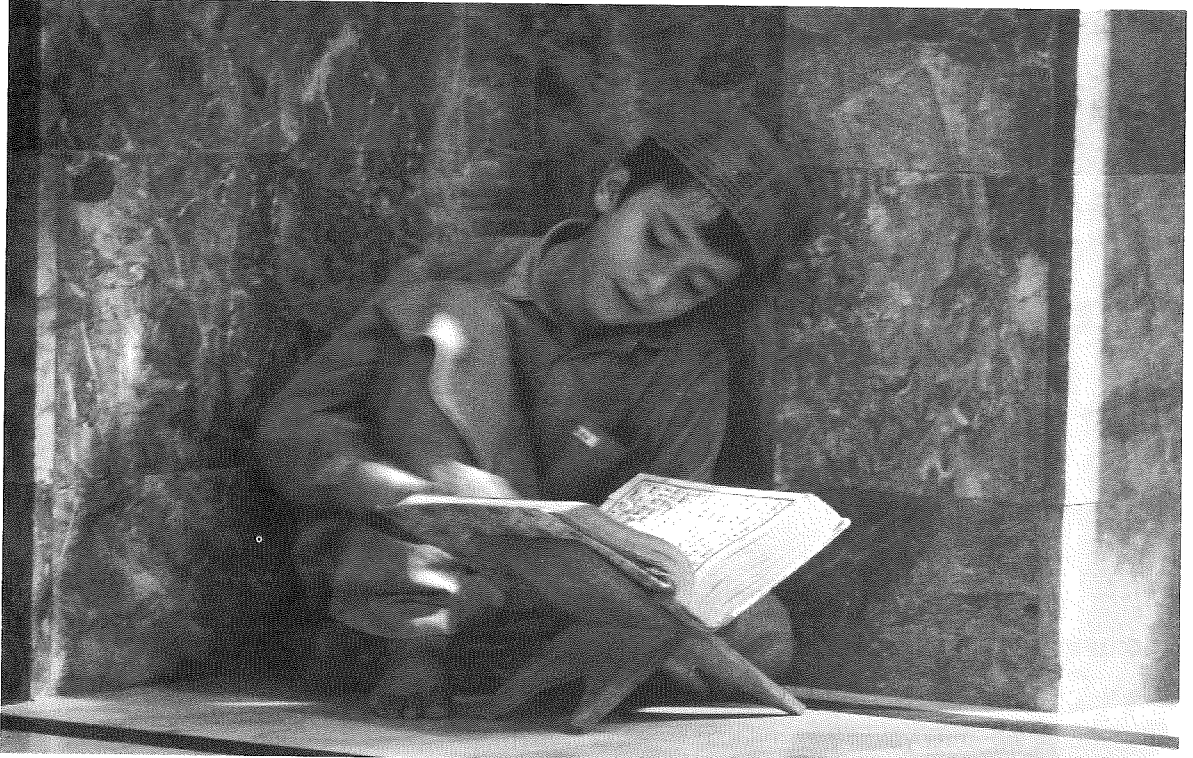
lamamasına rağmen tam olarak karşılayan bir kelime bulunamadığı(!) için tercümelerde "okuma" kelimesi tercih edilmiş, ama açıklama babına gelindiğinde ise farklı anlam derinliklerinden bahsedilmiştir. Biz de bu anlam derinliklerine değinmediğimiz yerlerde bu kavramları karşılamamasına rağmen (makalenin alanını genişletmeme adına)

"okumak" kelimesi ile ifade ederek bir makalenin sınırlarının el verdiği kadarıyla anlam derinliklerine girmeye çalışacağız.

Mushaf'ta, nuzul sırası baz alındığında bu kavramlardan karşımıza ilk çıkan "kıraat" kavramıdır. İlk indirilen 5 ayat'ın ilk ayat'ında kullanılmış olup "tertil" ve "tilavet" kavramları, bu kavramın kullanılmasından sonrasında karşımıza çıkmaktadır ve bu kullanımlar mushafın çeşitli yerlerine de serpilmiş durumdadır.

Kıraat kelimesi, ka-ra-e kökünden türeyen bir masdardır. Karae sözcüğü, "hayız kânının rahimde toplanması ve dışarı atılması"

1 Bu yazıda, bazı kelime ve kavramların yazılış şekli yazarın şahsi tercihi olduğu için asıllarına dokunulmamıştır.

anlamında kullanılması ile birlikte, "bir şeyleri biriktirip dağıtmak, başka yerlere nakletmek" anlamlarına da gelmektedir.

Tertil kelimesi ise; ra-ti-le'den alınmış tef'il vezninde bir masdardır. Bu sözcük, "bir şeyden birinin diğerine karışmaması, tarak dişi gibi birbirine karışmamış, karışmayan" anlamına gelirken başka bir anlamı da "konuşma esnasında sözün, yazarken kelimelerin ve paragrafların tek tek, yavaş yavaş, ağır ağır, tane tane dizilmesi, birbirine karıştırılmaması"dır.

Son kelitemiz ol'an tilavet kelimesi ise; tela, yetlû kökünden bir masdar olup "arasına kendilerinden olmayan, herhangi bir şey bulundurmadan, birinin diğerini takip etmesi/izlemesi" anlamlarına gelmektedir.

Bu üç "oku'ma", birbiri ile bağlantılıdır. Bunların birbirinden koparılması ve sadece birinin üzerine yoğunlaşılması, oku'manın eksik olmasına ve bunun doğal sonucu olarak vardiirilmek istenilen "hedefe/şey'e" ulaşılmamasına neden olmaktadır. Bunların kullanım alanlarına bakıldığında hangi alanlarda ve nasıl kullanılacağı

Mushaf'ta açık bir şekilde dile getirilmektedir. Biz, sadece bir tanesinin içeriğine girerek diğerleri ile bağlantısına kısaca değineceğiz.

Bu kelimelerden ilki olan kavram üzerinden gitmenin uygun olacağını düşünerek kıraat kelimesi üzerinde biraz duralım.

Bu kelime, Muhammed b. Abdullah iken kendisini Hz. Muhammed (as) yapacak ve gerçekten "iman nedir, kitab nedir"i bilmez iken bilmesine neden olacak kıvılcımın başlangıcı idi. Kendisi, "kıraat" etmenin ne demek olduğunu bilmiyor iken kendisine bir nida ile seslenildi. "İkra/kıraat et", denildi. "Ben kıraat etmeyi bilmem", dedi. Tekrar "ikra", denildi. "Ben kıraat etmesini bilmem", dedi. Ve üçüncü sesleniş ile "ikra", denildi. Yine Muhammed b. Abdullah, "Ben kıraat etme bilmem", dedi. Ve "sıkma" gerçekleşti. Ve "sıkma" ile kıraat etmenin yolları kendisinde açıldı/belirdi. Kıraat etmeye başlamış idi. Ve Hz. Muhammed (as) yolculuğu farklı bir hâl aldı. Ve kendisine Kadir Suresinde de işaret edildiği üzere Kur'an tek seferde indirildi ve başka bir ayatta bildirildiği üzere kalbine tek seferde bırakıldı. Tek seferde kalbine bırakılanın

ilk açığa çıkması o "sıkmanın" etkisi ile ilk 5 ayat'ı oldu. Bu 5 ayat, kendisinin ve etrafındakilerin dönüşmelerine büyük bir adım atmaları idi. Peki, bu ayat'larda ne anlatılıyordu ki birileri Muhammed (as)'in yanında durdu; birileri ise kendilerine en azılı düşman olarak görmeye başladı. Dediklerini kabul etmedikleri gibi bir süre sonrasında tertil ve tilavet etmesi ile de bu karşıtlıkları daha da azgın ve belirgin hale dönüştü. Evet, buna neden 5 ayat'ta ne mesaj veriliyor idi?

Bu karşı çıkmaya neden, "O Nebi ve Resul oldu ben olmalıydım" gibi kısır bir çekişme mi yoksa çok daha geniş bir neden mi söz konusu idi? Bunu ön plana çıkarıyoruz; çünkü şu anki durduğumuz yerden olayı değerlendirmiyoruz. Daha ilk muhatab olunan yani o andaki veriler ışığında değerlendirmeye çalışıyoruz ki bu veriler içerisinde en ciddiye alınacak husus, yukarıda değindiğimiz husus idi.

Mesele, eğer "sen-ben olmalıyım" ise Muhammed b. Abdullah ile Muhammed (as) farklı bir eylem sergilemeli idi. Veya neden kabul edilen diğer maddeler olsa idi. Oysa ki sıralanan o nedenler, kendisine Nebi-Resulluk verilmeden önce de kendisinde mevcuttu. Yani herkesin yardımına koşuyor, emin kabul ediliyor, çalışkan, ticaretinde hile yapmayan, ağızdan yalan duyulmamış, karşı çıkılmasına neden olduğu iddia edilen kölelik ile ilgili ve bunun dışında başka işlevleri de olan "hılful fudul" adında bir yapılanma içerisinde olan vb. yani birilerin ifadesi ile "Müslüman" olmanın bütün hasletlerin üzerinde taşıyan iyi bir insan. Ve

"Oku/ikra! Rabb adına. O ki yarattı. O, insanı bir alak'tan yarattı/ol'uşturdu. Oku/ikra! Rabbin ekremdir. Ki o kalemle öğretti."

Mekkeli müşrikler, Allah'ı inkar etmiyor idiler ve insanın günümüzdeki meallendiriş şekliyle embriyodan yaratıldığını yani başka bir deyişle insanın neden ve nasıl yaratıldığını bilmiyorlar mıydı? Rabb'i bilmiyorlar mıydı? İlim'den bihaberler miydi? Kalemle öğretmeye falan mı karşı çıktılar?

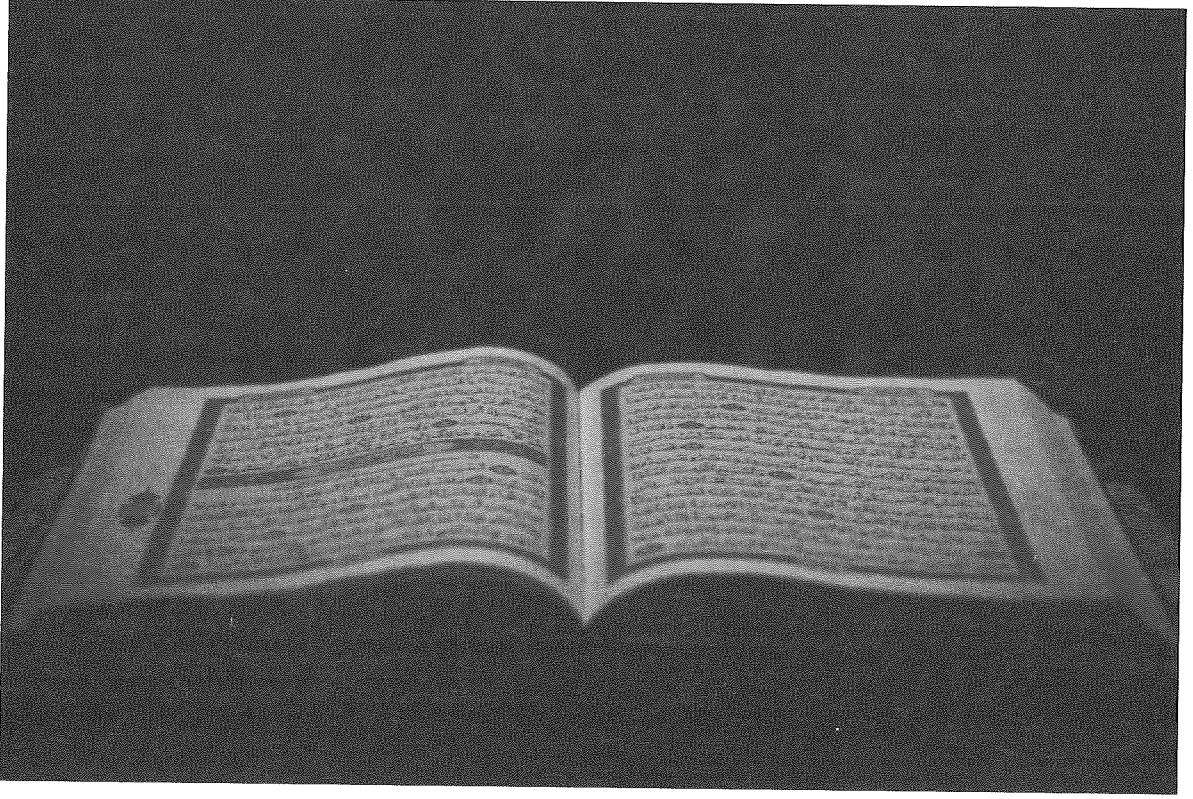
bunların üstüne "sadece bana Nebi-Resulluk verildi" denmesi mi fırtınalar koparıyor? Dış görünüş itibarıyla yaptığı bir farklılık yok. Ve bu durumda iken "iman nedir, kitab bilmez iken" diye hitap ediliyor. Ve ne oluyor ki ilk 5 ayat'ın okunması ile çeşitli lakablar takılmaya başlanılıyor? Ne var bu 5 ayat'ta? Ve kıraat etmeye başladığında neler yaşıyor acaba?

"Oku/ikra! Rabb adına. O ki yarattı. O, insanı bir alak'tan yarattı/ol'uşturdu. Oku/ikra! Rabbin ekremdir. Ki o kalemle öğretti."

Mekkeli müşrikler, Allah'ı inkar etmiyor idiler ve insanın günümüzdeki meallendiriş şekliyle embriyodan yaratıldığını yani başka bir deyişle insanın neden ve nasıl yaratıldığını bilmiyorlar mıydı? Rabb'i bilmiyorlar mıydı? İlim'den bihaberler miydi? Kalemle öğretmeye falan mı karşı çıktılar?

Bunların üzerinde iyice tefekkür ve tezekkür etmemiz gerekiyor. Bunu burada açmak, makalemizin boyutlarını aşacaktır. Sadece kıyısından biraz değinmekle yetinelim.

Bu ayat'larda kıraat ederek başlamak gerektiğinden bahsediliyor. Kelimenin anlamı itibarıyla kalbine bırakılanın, diğer bir deyişle biriktirilenin açığa çıkması sonucu nakletmesi gerekiyor. Ve bunu yaparken Rabb'in adıyla/adına yapması gerekliliğinden bahsediyor. Bu Rabb hususu Araf 172'de daha sonrasında daha da genişleterek açıklanıyor. Rabb kabul ettiği kendisini terbiye edecek ve diğer oku'malarla beraber sonraki inen ayat'larda bahsedildiği üzere elbisesini temizledikçe açığa çıkararak bazı

deneymeler yaşayacak. Yaratanın O ol'duğunun farkındalığı içerisinde olacak. Ve okuması gerekenin ise "beşer" değil, "insan" olduğunun farkına varacak. Ve insanı alak'la yani İbn Manzur gibi bazı dil bilimcilerin ifade ettikleri üzere sevgi üzerine oku'yacak. Bu oku'ma sonucunda kendisine karşı Rabb'ini ikram sahibi ol'arak bulacak. Ve Terbiye edeni ona Kalem'le öğretecek. Bu kalem hususu da diğer öğretim kavramının kullanım yerlerine bakıldığında "âdem" ile bağlantılıdır, ilintilidir. Bu bağlamda kişi artık bu oku'maları yaparak enfüsteki ve afaktaki ayetler ile karşılaşacak. Ve içindeki katman ile alakalı hususu açığa çıkaracak.

Bu kıraat sürecinde kişi geceleri "tertil"(oku'ması) üzere hareket edecek. Bahsedilen gecenin zaman dilimleri ilgili bez'lerin açılması için ki bu zaman dilimleri onların açılması için gerekli saatlerdir. Ve bunu yaparken de acele etmeden yavaş ve sebat içerisinde oku'yacak. Ve okuduklarının sırasını öğrenecek ve birbirine karıştırmayacak. İhbut yani düşüş/iniş yaşadığı 'yer'den tekrar rütbesine ulaşacak.

Sekar'dan, hutamaden vs geçecek. Korkularından arınacak. Ve bunları yaparken bu durumlar "tilavet" edecek yani bir anlamda birbirini izleyecek ve sen bunların arasına bir şey sokmayacak, nefsinden bir şey eklemeyecek. Olduğu gibi anlatacak, olduğu gibi oku'yacak... Bunları tecrübe ettikçe kalbindeki açığa çıkacak ve yolu tamamladığında Aişe validemizin dediği gibi "yürüyen Kur'an" ol'acak.

Evet, bizlere en güzel örnek diye gösterilen ve bizim türümüzden olan kişinin yaşadıklarını bizlerde yaşayacağız. Tabi ki bunun şartı onun ayak izlerini takip etmek olacaktır. Ayak izlerini takip edenler Mushaf'taki ayat'ların nelerden bahsettiğini görecek, fark edecek ve idrak edecektir. Yok, kişi bu ayak izlerini takip etmeyerek elbisesini temizlemek ile meşgul olmaz ise o zaman artık okuduğu kitablardaki kişilerin yorumlarını yani algıları üzerine bir "inanış" inşa ederek bir süre sonrasında bu inanışları benimsemiş olarak bütünleşecek. Yani kişinin yorumunu ki bunu da tecrübe etmeksizin sadece zann'ları ile kurdu ise o yanında olan ile avu-

nacak hale dönüşecek. Ve yarın bir soru veya bir tezle yerle bir olan bir durumla karşılaştığında belki bunun zıttı olan başka bir zann'ın peşine koşacak ve bugün A şahsının peşinde iken yarın B kişinin peşinde bu 3 oku'mayı yapamadan ve düşüş yaşadığı yerden yükselişe geçiremeden bir ömür tüketecek.

Allah'ın "sisteminin/sünnetullah" işleyişi hususunda tamamına

vakıf olmadan/tecrübe etmeden sadece kendi boyutumuz ile sınırlı kılarak bu sınırlı kaldığımız boyuttan tümüne dair bir yorum yapmak isabet etmememize neden olacaktır. 3. boyutta olan bizim türümüz zann'ların ve korkunun hakim olduğu bir boyutta olması nedeniyle yukarıda bahsettiğimiz durumlar ile karşı karşıya kalacaktır. Sadece bu boyuttan toplamda 28 menzili olan bu "sistemi" tanımlamaya kalkışmak sadece bulunduğumuz boyuttaki zann'dan öteye gitmeyecektir. Zann'da hakikatten bir şey ifade etmeyeceği ayat'ta bildirilmiştir.

Etrafımıza bakalım. Hayatımıza bakalım. Bu süreçleri yaşanmıyor mu? Oysa ki öğretenin O olduğu kabul edildiğinde her şey değişecek. En güzel örnek gösterilenin yaptığı gibi biz de bir anlamda irademizi O'na kurban ederek teslim olmayı başarır isek bu kısır döngü bitecek ve artık oku'manın ne olduğunun farkına varacağız. O zaman her şeyi bir ayet göreceğiz ve "okul'un dışına çıkacağız ve gerçekten oku'mayı başaracağız. Oku'manın ve bunların bizleri götüreceği işaretlere takılmamayı işaretlerin işaret ettiğini fark ederek idrake dönüştüreceğiz. Burhan/kesin delil üzerine hareket ederek yakinen/kesin bilgiye ulaşabileceğiz.

Kişi tek bir oku'maya takılmamalıdır.

Kişi tek bir oku'maya takılmamalıdır. Çünkü bu oku'maların yerleri farklı farklıdır. Bu bağlamda farklı bir ifade ile "tilavet" dönün "kıraat" bugün'ün, "tertil" yarın'ın oku'masıdır! Sadece birinde yoğunlaşarak diğerini ihmal edenler yoğunlaştıklarının içerisinde kalacaktır.

Çünkü bu oku'maların yerleri farklı farklıdır. Bu bağlamda farklı bir ifade ile "tilavet" dönün "kıraat" bugün'ün, "tertil" yarın'ın oku'masıdır! Sadece birinde yoğunlaşarak diğerini ihmal edenler yoğunlaştıklarının içerisinde kalacaktır. Bundan dolayı an'da çözüm üretmede ve Allah'ın her an bir iştedir fiilini idrak edemeyecektir. Oysa bunların hepsini yerli yerinde görüp uy-

gulayanlar an'da kalarak "Araf ehli" olacaktır. Yorumlardan arınarak vahye "penceresiz" bakmayı başaracaktır. Bu da kişiyi "taassub ehli" olmaktan "sofi/sufi" olmaktan, "entelektüel" olmaktan, "dinci" olmaktan, "radikal" olmaktan vb. yani hangi isim ile anılıyor olursa olsun bunun içinde kalarak parçalamaktan, yanındaki ile avunmaktan kurtaracaktır.

Ancak bu üç oku'mayı başaranlar ise söylemlerde bulunmayarak çözümler ürettiler. Çünkü bu oku'malarında gördüler ki sloganik söylemler, hiçbir zaman fayda vermediği gibi çözüm de çıkaramaz. Çünkü çözümde gürültü yoktur oysa sloganik ve eksik okumada gürültüden başka bir sonuç yoktur!

Bu bağlamda vahyi duymaktan öteye taşıyarak işitmeye yani idrak etmeye başlayanlar ancak bunu oku'mayı başarabilirler.

Oku'manın yolu elbisemizi temizlemekten geçer. Hatırlayalım Kur'an'a temiz olanlardan başkası dokunmaz.

Evet, ya Kur'an "okunan" demekti değil mi? Peki oku'duk mu?

Amel defteri "Kur'an" ol'analara ne mutlu!

Kusur ettik ise aff ol'a...

Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

Adı İçin Okumak

Taha Oğuzhan KILAVUZ

W Günde kaç kez kitap okuyoruz?"

Çok mu oldu acaba? Haftada, diyelim biz en iyisi ona ki olumlu bir cevap alabilelim. Haftada kaç kez elimize bir kitap alıp onu okuma gayretinde bulunuyoruz? Elimize alma kısmı tamam da, okuma gayretinde bulunmak kısmı toplumumuz açısından en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Okumuyoruz.

Bu arada toplumdaki kastım; etrafının bir kağıt parçası üzerinde önceden belirlenmiş sınırlar ile çizilmiş herhangi bir ülkenin içerisinde yaşayan insan kitlesi değil. Toplumdan kastım; birilerinin "Kara Kıt" ismini verdiği benim Afrikalı Müslüman kardeşlerim, bugün her türlü zulüm ile boğuşan, üzerlerinde kimyasal silahlar denenilen, uykularının en güzel demlerinde üzerlerine her türden bombalar atılan ve sonra da birilerinin onlar hakkında "Yanlışlıkla sivilleri vurduk" dediği Suriyeli

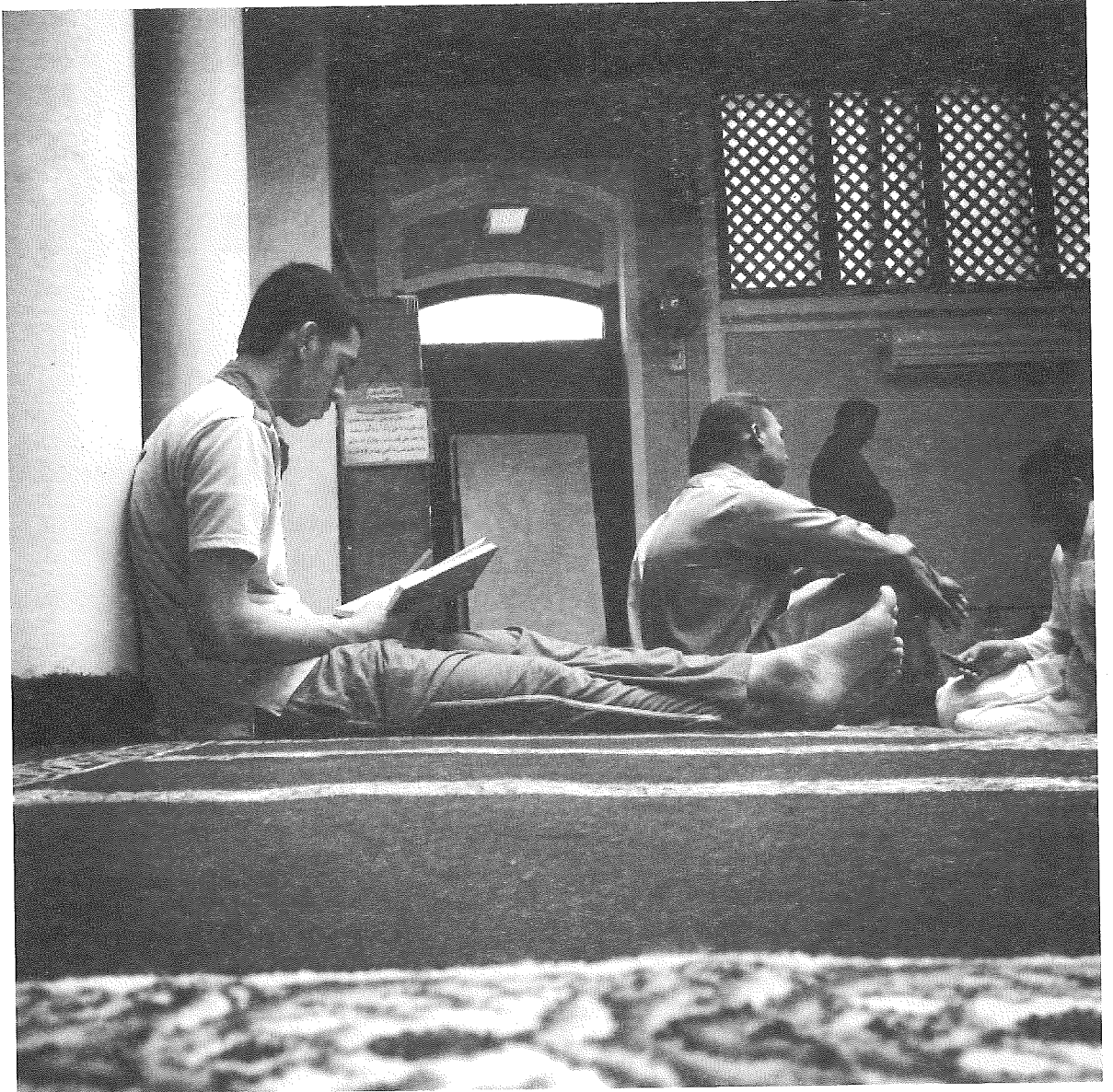
Bizler, toplum olarak İslami bilinçle yazılmış kitapları bir kenara koyalım, Rabbimizin bizlere, bizi muhatap olarak Efendimiz Hz. Muhammed (as)'e vahiy ile bildirdiği kitabımız Kur'an-ı Kerim'i ne kadar okuyoruz. Bir kenara çekilip nefsimizle baş başa kalarak kendimizi sorgulamalıyız.

kardeşlerim, bugün her türlü bolluğun içerisinde hayatını sürdürün Kuveytli, Suudi Arabistanlı kardeşim, Arakan'daki, Mısır'daki, Gazze'nin direniş ruhlu yiğit Müslümanları, sizsiniz benim toplum tasavvurum. Bir Müslümanın aklına toplum denilince en ücra coğrafyalarda yaşamını sürdürmeye çalışan kardeşleri gelmelidir.

Bu toplum tasavvurunda sonra tekrar konumuza dönelim.

Bizler, toplum olarak İslami bilinçle yazılmış kitapları bir kenara koyalım, Rabbimizin bizlere, bizi muhatap olarak Efendimiz Hz. Muhammed (as)'e vahiy ile bildirdiği kitabımız Kur'an-ı Kerim'i ne kadar okuyoruz. Bir kenara çekilip nefsimizle baş başa kalarak kendimizi sorgulamalıyız.

Bugün, üniversiteler başta olmak üzere lise-lerde ve diğer eğitim alanlarında, İslam karşıtı görüşlere sahip hoca müsveddelerinin, bulun-

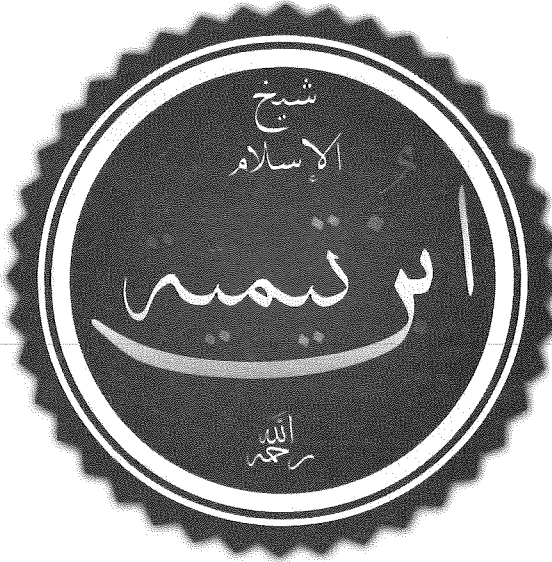
duğumuz ortamdaki insanların zihinlerini kendi batıl fikirlerini empoze ederken oturup sessizse seyredecek miyiz? (Eğer cevap: "Ne yapalım başka?" tarzından bir şey ise kitap konusunda kendimizi sorgulamayı bir kenara bırakıp Müslümanlığımızı sorgulamalıyız.) Bu insanların İslam karşıtı söylemlerine nasıl cevap vereceğiz? Cevap vermek için ilk önce donanmak gerek. Müslümanın donanımı başta Kur'an ve Sünnet olmak üzere, İslami çerçevede yazılmış eserleri okuyarak gerçekleşecektir. Hatta karşımızdaki bir nevi düşmanın benimsediği ve başucu kitabı olarak nitelendirdiği kitapları da gerekirse okuyup içindeki hataları tespit ederek düşma-

nımıza karşı 1-0 önde olmalıyız. Bu noktaya değinmişken şunu belirtmek gerekir ki; bugün Müslümanların en fazla kendilerine kızmaları gereken noktalardan birisi de düşmanımızın bizim kitabımız olanı Kur'an'ı bizden daha iyi biliyor olmasıdır. Tüm bunları göz önünde bulundurarak:

ALLAH için okumalı, O'nun adı için okumalı ve aynı zamanda okuduklarımızı da yaşamalıyız.

Selam olsun; dağı, taşı, toprağı, insanı ve tüm yaratılanları; Yaratan Rabb'in adı ile okuyanlara!

İbn Teymiyye'nin Hayatı ve Tasavvufa Dâir Görüşleri - II

Muhammed İMAMOĞLU

Aynı yıl Şevval (Haziran) ayında Memlûk ordularıyla beraber Franklar ve Moğollar'a yardım etmekle itham edilen, dinin temel esaslarına aykırı davranışlarıyla tanınan Kısrevân Şiîleri'ne karşı düzenlenen sefere katıldı. 700 (1301) yılında Gâzân Han'ın fermanına rağmen Moğol askerlerinin zaman zaman saldırılarda buldukları ve yakın zamanda Şam'a girecekleri haberlerinin yayılması üzerine İbn Teymiyye, Gâzân Han'la ikinci kez görüşmek üzere yola çıkmış, fakat bu defa görüşme isteği vezir tarafından geri çevrilmiştir. İbn Teymiyye bunun üzerine Şam'ı müdafaa için askeri hazırlığa yönelmiştir. Şimdiye kadar eğitim işiyle uğraşmış olan İbn Teymiyye, koşullar gereği kendisini askeri müdafaa hattında bulmuştur. O, artık eğitim veren bir müderris olmanın yanı sıra kılıcıyla cephede duran, halkı dayanışmaya davet eden bir komutandır. İbn Teymiyye böylece ilmî faaliyetlerle cihâdî bir arada toplanan ender âlimlerden biri olmuştur. Gösterdiği çabalar sonucu panik içerisinde olan halk, onun etrafında toplanarak bir ordu oluşturmuştur, onun hitâbetteki üstünlüğü halk üzerinde derin bir etki bırakmış, kaçmayı düşünen halk, onun vaazlarından cesaret alarak, Şam'ı korumak için kenetlenmiştir.¹

Aynı yılın cemâziyelevvelinde (Ocak 1301)

Memluk Sultanı Muhammed b. Kalavun'dan Moğollar'la savaşmasını istemek amacıyla Kâhire'ye gitti. Moğollar 702/1302 yılında tekrar saldırıya geçerek Şam'ı yeniden kuşatmışlardır. Bu ara dönemde tedrisâta yönelmiş olan

İbn Teymiyye, yeniden meydana çıkarak halkı teskin ve teşvik etmeğe başlamıştır. Onun, bu sırada olağanüstü bir çaba sarf ettiğini görmekteyiz. Kendisi bizzat orduya katılarak, zaferin mutlaka kendilerine ait olacağını yemin ederek söylemiş ve atına binerek ilk safta yerini almıştır. Şam ordusu, Şam yakınlarında bulunan Mercu's-Sufer mevkiinde mevzilenerek, Moğolları burada karşılamıştır. Şakhab savaşı olarak bilinen bu savaş, hicri 702 (1302) yılının Ramazan ayında başlamıştır. İnsanlar Moğolların ne kâfir ne de isyankâr olduklarını dolayısıyla onlarla savaşmanın fikhî açıdan durumunun nasıl olacağını sordular. Ulemâ bu soru karşısında tereddüde düşünce İbn Teymiyye, bunların durumlarının Hâricîlere benzediğini ve dolayısıyla bunlarla savaşmanın câiz olduğunu söyler. O, bu konuda kendinden ve bilgisinden o kadar emindi ki "Eğer siz, beni Kur'an-ı Kerim'i başım üzerine koymuş olarak Moğol ordusu saflarında görürseniz hemen beni de öldürün" diyordu. İbn Teymiyye, bu savaşta üstün kahramanlıklar göstermiş; bir yandan bizzat muhârebeye iştirak etmiş, bir yandan da sultanı ve orduyu cesaretlendirici konuşmalar

¹Dr. Enver Arpa, İbn Teymiyye'nin Kur'an Anlayışı, s.22-26.

yapmıştır. Savaş Ramazan ayına rast geldiği için askerler oruç tutuyordu. İbn Teymiyye, düşmana karşı güçlü olmak için iftar etmenin daha faydalı olacağını söylemiş, bu fetvâsının etkisini arttırmak için bizzat iftar ederek orduya örnek olmuştur. Üç gün boyunca şiddetli çarpışmalara sahne olan Şakhab savaşı, 4. gün öğleden sonra Suriye ve Mısır ordularının galibiyetiyle sonuçlanmış, Moğollar bozguna uğrayarak dağlara kaçmışlardır. Bu savaşla birlikte Şam bölgesi Moğol tehlikesinden tamamen uzaklaşmıştır.²

İbn Teymiyye, 1300 yılı (hicrî 699) şevval (haziran) ayında Memlûk ordularıyla beraber Franklar ve Moğollar'a yardım etmekle itham edilen, dinin temel esaslarına aykırı davranışlarıyla tanınan Kısruvân Şîfleri'ne karşı düzenlenen sefere katıldı. 700 (1301) yılında Gâzân Han'ın fermanına rağmen Moğol askerlerinin zaman zaman saldırılarda buldukları ve yakın zamanda Şam'a girecekleri haberlerinin yayılması üzerine İbn Teymiyye, Gâzân Han'la ikinci kez görüşmek üzere yola çıkmış, fakat bu defa görüşme isteği vezir tarafından geri çevrilmiştir.

2Târîhu İbnil Verdi, 2/412, İbni Kesir, el-Bidâye, c.14, s. 23, Kâhire, 1934

Prof.Dr. Ahmet Şimşirgil adlı tarih profesörü (ki Mevdûdi'ye 'Merdudi', Sehid Seyyid Kutub'a 'ihtilalci' diyen bir hurâfeci, bidatçı) İbn Teymiyye'nin bu kahramanlıklarını görmezden gelip, bir TV programında Gâzân Mahmud'u öve öve bitirememiş ve İbn Teymiyye'yi 'Ehl-i Sünnet(!) bir hükümdarla savaşmakla ve dâhi fitne çıkarmakla' suçlamıştır. <https://www.youtube.com/watch?v=uoS3oiRqrU>

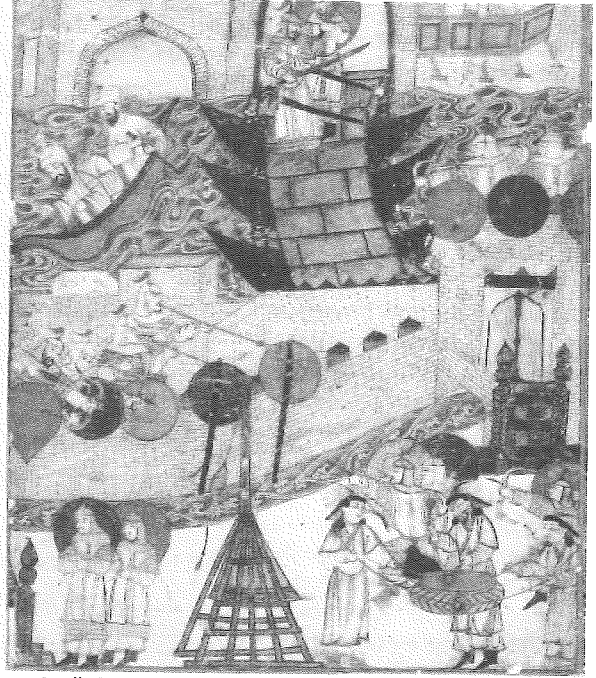
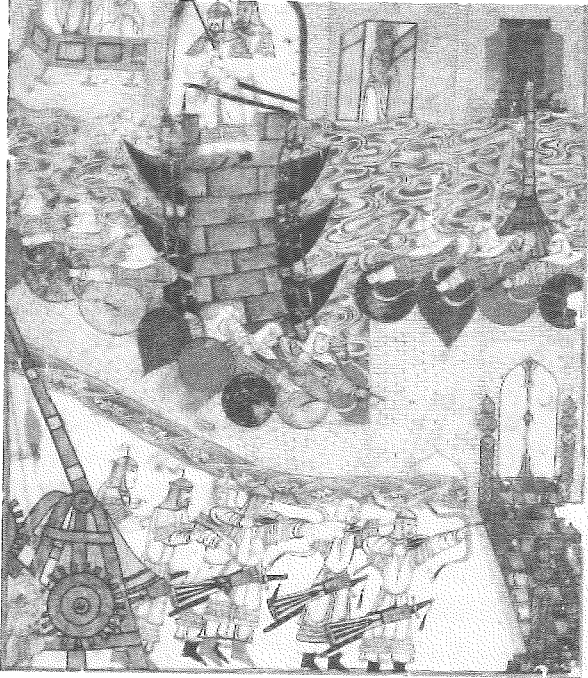
Kendisini Ehl-i Sünnet sayan bu profesör'e 'yazık ilmine' diyoruz ve şif bir yazarın daha objektif değerlendirmesini naklediyoruz: "Her ne kadar Gâzân Hân İslam'a girmiş ve Mahmud adını almışsa da Moğol ordusunun henüz saldırgan yırtıcı ruhunu, talan ve yağma alışkanlığını elden bırakmadığını bilmek gerekirdi. İbn Teymiyye'nin Şam ve Mısır Müslümanlarını Moğol ordusuyla savaşmaya teşvik etmesi, Şam ve Dimaşk beldelerinin Moğol askerleri eliyle gerçekleştirecek katliamlardan ve bu Müslüman şehirlerin yağma ve talandan kurtulmasına sebep olmuştur. Bu açıdan İbn Teymiyye'nin bizzat bu savaşlara katılması, ona büyük bir İslam mücahidi kimliği kazandırmıştır." (Abbâs Zeryâb Hûyî, Gazzâli ve İbn Teymiyye, Artuklu Akademi Dergisi, s.156, Cilt:3, Sayı:1, 2016)

İnsanlar Moğolların ne kâfir ne de isyankâr olduklarını dolayısıyla onlarla savaşmanın fikhî açıdan durumunun nasıl olacağını sordular.

Ulemâ bu soru karşısında tereddüde düşünce İbn Teymiyye, bunların durumlarının Hâricîlere benzediğini ve dolayısıyla bunlarla savaşmanın câiz olduğunu söyler. O, bu konuda kendinden ve bilgisinden o kadar emindi ki "Eğer siz, beni Kur'an-ı Kerim'i başım üzerine koymuş olarak Moğol ordusu saflarında görürseniz hemen beni de öldürün" diyordu.

İbn Teymiyye bunun üzerine Şam'ı müdafaa için askeri hazırlığa yönelmiştir. Şimdiye kadar eğitim işiyle uğraşmış olan İbn Teymiyye, askerler gereği kendisini koşeri müdafaa hattında bulmuştur. O, artık eğitim veren bir müderris olmanın yanı sıra kılıcıyla cephede duran, halkı dayanışmaya davet eden bir komutandır. İbn Teymiyye böylece ilmî faaliyetlerle cihâdı bir arada toplayan ender âlimlerden biri olmuştur. Gösterdiği çabalar sonucu panik içerisinde olan halk, onun etrafında toplanarak bir ordu oluşturmuştur, onun hitâbetteki üstünlüğü halk üzerinde derin bir etki bırakmış, kaçmayı düşünen halk, onun vaazlarından cesaret alarak, Şam'ı korumak için kenetlenmiştir.³

Aynı yılın cemâziy-elevvelinde (Ocak 1301) Memluk Sultanı Muhammed b. Kalavun'dan Moğollarla savaşmasını istemek amacıyla Kâhire'ye gitti. Moğollar 702/1302 yılında tekrar saldırıya geçerek Şam'ı yeniden kuşatmışlardır. Bu ara dönemde tedrisâta yönelmiş olan İbn Teymiyye, yeniden meydana çıkarak halkı teskin ve teşvik etmeğe başlamıştır. Onun, bu sırada olağanüstü bir çaba sarf ettiğini görmekteyiz. Kendisi bizzat orduya katılarak, zaferin mutlaka kendilerine ait olacağını yemin ederek söylemiş ve atına binerek ilk safta yerini almıştır. Şam ordusu, Şam yakınlarında bulunan Mercu's-Sufer mevkiinde mevzilenerek, Moğolları burada karşılamıştır. Şakhab savaşı olarak bilinen bu savaş, hicri 702 (1302) yılının Ramazan ayında başlamıştır. İnsanlar Moğolların ne kâfir ne de isyankâr olduklarını dolayısıyla onlarla savaşmanın fikhî açıdan durumunun nasıl olacağını sordular. Ulemâ bu soru karşısında tereddüde düşünce İbn Teymiyye, bunların durumlarının Hâricîlere benzediğini ve dolayısıyla bunlarla savaşmanın câiz olduğunu söyler. O, bu konuda kendinden ve bilgisinden o kadar emindi ki "Eğer siz, beni Kur'an-ı Kerim'i başım üzerine koymuş olarak Moğol ordusu saflarında görürseniz hemen beni de

Moğol saldırılarını resmeden bir minyatür çalışması.

öldürün” diyordu. İbn Teymiyye, bu savaşta üstün kahramanlıklar göstermiş; bir yandan bizzat muhârebeye iştirak etmiş, bir yandan da sultanı ve orduyu cesaretlendirici konuşmalar yapmıştır. Savaş Ramazan ayına rast geldiği için askerler oruç tutuyordu. İbn Teymiyye, düşmana karşı güçlü olmak için iftar etmenin daha faydalı olacağını söylemiş, bu fetvâsının etkisini arttırmak için bizzat iftar ederek orduya örnek olmuştur. Üç gün boyunca şiddetli çarpışmalara sahne olan Şakhab savaşı, 4. gün öğleden sonra Suriye ve Mısır ordularının galibiyetiyle sonuçlanmış, Moğollar bozguna uğrayarak dağlara kaçmışlardır. Bu savaşla birlikte Şam bölgesi Moğol tehlikesinden tamamen uzaklaşmıştır.⁴

4 Târihu İbnil Verdi, 2/412, İbni Kesir, el-Bidâye, c.14, s. 23, Kâhire, 1934

Prof.Dr. Ahmet Şimşirgil adlı tarih profesörü (ki Mevdûdî'ye 'Merduî', Şehid Seyyid Kutub'a 'ihtilâlcî' diyen bir hurâfeci, bidatçi) İbn Teymiyye'nin bu kahramanlıklarını görmezden gelip, bir TV programında Gâzân Mahmud'u öve öve bitirememiş ve İbn Teymiyye'yi 'Ehl-i Sünnet(!) bir hükümdarla savaşmakla ve dâhi fitne çıkarmakla' suçlamıştır. <https://www.youtube.com/watch?v=uoSi3oiRqrU>

Kendisini Ehl-i Sünnet sayan bu profesör'e 'yazık ilmine' diyoruz ve şif bir yazarın daha objektif değerlendirmesini naklediyoruz: "Her ne kadar Gâzân Hân İslâm'a girmiş ve Mahmud adını almışsa da Moğol ordusunun henüz saldırgan yırtıcı ruhunu, talan ve yağma alışkanlığını elden bırakmadığını bilmek gerekirdi. İbn Teymiyye'nin Şam ve Mısır Müslümanlarını Moğol ordusuyla savaşmaya teşvik etmesi, Şam ve Dimaşk beldelerinin Moğol askerleri eliyle gerçekleşecek katliamlardan ve bu Müslüman şehirlerin yağma ve talandan kurtulmasına sebep olmuştur. Bu açıdan İbn Teymiyye'nin bizzat bu savaşlara katılması, ona büyük bir İslâm mücahidi kimliği kazandırmıştır." (Abbâs Zeryâb Hûyî, Gazzâlî ve İbn

İbn Teymiyye, 704 (1304) yılında, halk arasında derbeder bir kıyafetle dolaşıp birtakım aşırı görüşlerin propagandasını yapan ve uyuşturucu kullandığı ileri sürülen mutasavvıf İbrahim el-Kettân ile ahlâkî zaafarla itham edilen Muhammed el-Habbâz'a karşı mücadele verdi. Bu arada, Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin felsefî görüşlerini benimseyen İttihâdiyye fırkasına karşı tavir olarak Baybars el-Çaşengîr'in şeyhi Nasreddin el-Menbicî'ye bir mektup gönderdi ve İbnü'l-Arabî'nin vahdet-i vücûd felsefesini tenkit etti. Aynı yılın sonuna doğru Kistrûvân Şîlîleri üzerine düzenlenen ikinci bir sefere katıldı. Sefer dönüşünde şeyhlerinin bir Moğol sempati-zanı olduğu ileri sürülen Rufâiler ile çeşitli tartışmalara girişti. Bölgede bazı insanların nehir kıyısındaki bir kayayı ziyaret edip adakta bulunduğunu öğrenince bir grup öğrencisiyle birlikte gidip o yeri ortadan kaldırdı. Bid'at ve hurâfelerle mücadelesi ve eleştirilerinde kullandığı sert üslûp sebebiyle pek çok kesimi karşısına alan İbn Teymiyye'nin, daha önce Vâsî kadılarından Radiyyüddin el-Vâsîtinin isteği üzerine kaleme aldığı El-Vâsîtiyye adlı risâlesindeki görüşleri etrafında çeşitli dedikodular yayılmaya başladı. Bu sebeple 8 ve 12 Receb 705 (24 ve 28 Ocak 1306) tarihlerinde Şam nâibi Cemâleddin el-Efrem başkanlığında iki toplantı yapıldı ve ikinci toplantıda Safiyyüddin el-Hindî, el-Vâsîtiyye'nin Kur'an ve Sünnet esaslarına uygun olduğunu

Teymiyye, Artuklu Akademi Dergisi, s.156, Cilt:3, Sayı:1, 2016)

açıkladı. Ancak olaylar bununla kalmadı ve Şâfî kadısı Necmeddin İbn Sasrâ, konuyu yeniden gündeme getirerek İbn Teymiyye'nin pek çok öğrencisiyle birlikte hadisçi Mizzî'yi dövürdü ve hapse attırdı. Bunun üzerine 7 Şaban 705'te (22 Şubat 1306) sultanın emriyle valinin başkanlığında üçüncü bir toplantı daha yapıldı. Bu toplantıda da el-Vâsitiyye'de dinin esaslarına aykırı bir görüş bulunmadığına karar verildi. Fakat olay sebebiyle Kadı İbn Sasrâ görevinden istifa etti ve bu iki âlim Kahire'ye gönderildi. İbn Teymiyye, Kahire'ye varışından kısa bir müddet sonra dört kâdîl-kudât⁵ ile çeşitli devlet adamlarının yer aldığı bir toplantıda muhakeme edildi. Burada Allah'ı insan suretinde kabul etmekle (teşbih) suçlanarak iki kardeşiyle birlikte Kâhire Kalesi'nde hapsedilmesine karar verildi.

İbn Teymiyye yaklaşık bir buçuk yıl sonra 26 Rebîülevvel 707 (25 Eylül 1307) tarihinde, Emîr Sâilâr ile kendisine el-Akîdetü't-Tedmûriyye'yi yazmış olduğu Bedevî emîri Mühennâ b. İshâ'nın aracılığı sonucunda hapisten çıkarıldı, ancak Suriye'ye dönmesine izin verilmedi. Kahire'de de 'Selefi' görüşlerini savunup bid'at ve hurâfelerle mücadeleye devam eden İbn Teymiyye'nin karşısına bu defa Mısır'ın en meşhur iki mutasavvıfı Ebû'l-Abbas İbn Atâullah ile Kerîmüddin el-Âmülî çıktı. Bunlar İbn Teymiyye aleyhine kamuoyu oluşturdular, bazı ithamları dile getirdiler. Nihayet İbn Teymiyye, 707 Şevvalinde (Nisan 1308) İttihâdiyye aleyhine yazmış olduğu bir reddiyeden dolayı tekrar çağırıldı ve bilhassa tevessül konusundaki görüşleri sebebiyle sorguya çekildi. İbn Teymiyye'nin ortaya koyduğu delillerle muhaliflerini susturduğu için önce Suriye'ye dönmesine izin verildiyse de daha sonra bu karardan vazgeçilerek Kahire'de kadılara mahsus bir hapisaneye kapatıldı ve bir buçuk yıl hapis yattı. 709'da (1309) serbest bırakıldı, ancak birkaç gün sonra safer ayının son gecesi (8 Ağustos 1309) İskenderiye'ye götürülerek sultanın sarayında bir kuleye kondu ve burada sekiz buçuk ay göz hapsinde tutuldu. Bu esnada yazı yazmasına ve ziyaret edilmesine izin verilmişti. Bu süre içerisinde özellikle Mağribli kişilerle görüşme imkânı buldu ve 'er-Red ale'l-Mantikiyyîn' gibi bazı önemli eserlerini yazdı. 1 Şevval 709'da (4 Mart 1310) yeniden tahta geçen el-Melikü'n-Nâsır Muhammed b. Kalavun İbn Teymiyye'yi serbest bırakarak kendisiyle görüştü. Kahire'de yaklaşık üç yıl kalan İbn Teymiyye burada öğretim ve fetvâ faaliyet-

lerine devam etti. 'es-Siyâsetü's-Şer'iyye' adlı eserinin ilk müsveddelerini de muhtemelen bu dönemde yazmaya başladı ve kitabı 711-714 (1311-1314) yılları arasında tamamladı.

Yeni bir Moğol saldırısı üzerine el-Melikü'n-Nâsır'la birlikte Şevval 712'de (Şubat 1313) Dimaşk'a geri dönmek üzere yola çıkan İbn Teymiyye, Kudüs'te kısa bir süre kalıp yedi yıl aradan sonra Dimaşk'a ulaştı ve tekrar müderrislik görevine başladı. Bu arada İbn Teymiyye'den bir hafta önce Dimaşk'a gelen el-Melikü'n-Nâsır hacca gitti, hac dönüşü bölgede çeşitli idarî ve malî düzenlemeler yaptı. Emîr Tenkiz de Rebîülâhîr 712'de (Ağustos 1312) Dimaşk'a vâli olarak tayin edildi. İbn Teymiyye, Emîr Tenkiz döneminde Dimaşk'ta beş yıl kalarak öğretim ve telife devam etti. Gerek o zamana kadar sürdürdüğü faaliyetleri gerekse çeşitli felsefî cereyanlar, dinî anlayış ve uygulamalar karşısında ortaya koyduğu mücadelecî tavrı ona İslâm dünyasında haklı bir şöhret kazandırdı; etrafında görüşlerini benimseyip savunan, onu müctehid ve imam olarak kabul eden bir öğrenci halkası oluştu. Şâfî mezhebine mensup Sübkî ailesinin, özellikle de Şafilîğin ve Eş'arîliğin Suriye ve Mısır'daki en meşhur temsilcileri arasında yer alan Takıyyüddin es-Sübkî ve oğlu Tâceddin es-Sübkî ile pek çok mutasavvıfın muhalefetine rağmen halk ve idareciler üzerinde büyük bir nüfûza sahip oldu. Talebeleri ve sevenleri içinde diğer mezheplere mensup kişiler de vardı. Meşhur öğrencileri arasında İbn Kayyim el-Cevziyye'den başka en fakîh talebesi sayılan Şemsüddin İbn Müflih, Şemsüddin İbn Abdülhâdî, İbn Kâdî'l-Cebel, İmâduddin el-Vâsîti, Ümmü Zeyneb, Mizzî, Zehebî ve Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr bulunmaktadır. İbn Kayyim el-Cevziyye, sadece hocasının sâdik bir talebesi olarak onun görüşlerinin yayılmasına hizmet etmekle kalmamış, aynı zamanda birlikte sorgulanıp hapiste yatarak her türlü sıkıntı ve mihneti onunla paylaşmıştır.

İbn Teymiyye, İlhanlı Hükümdarı Muhammed Hudâbende (Olçaytu Han) ile iyi ilişkiler kuran ve Mekke'de Şîi taraftarı bir politika takip eden Mekke Emîri Humeyde ile 716 yılının son ayında (Şubat 1317) tartışmaya girişti. Bu tartışmalar münasebetiyle bilhassa İmâmiyye Şiası'nın önde gelen âlimlerinden olan Allâme el-Hillî'ye birtakım tenkitler yönelttiği 'Minhâcû's-Sünne'⁶

5 Sözlükte "kadılar kadısı" anlamına gelen bir terkiptir; başkadı olarak da geçer. Kâdîlkudât, h.3/ m.9 yüzyılın sonlarına kadar umumiyetle başşehrin kadısına verilen bir şeref unvanı iken sonraki dönemlerde devletin ülke ya da bölgedeki yargı teşkilâtının üst yöneticisi konumunu kazanmıştır.

6 Kitabın tam adı: Minhâcus-Sünnetin-Nebeviyye fi nakdi kelâmîş-Şiati vel-Kaderiyye'dir. İbn Teymiyye'nin bu çok değerli eseri Ehl-i Sünnet akîdesinin savunulduğu eserler arasında çok önemli bir yere sahiptir. Dahası akli ve nakli delillendirme ve tafsilatlı olması bakımından İmamiyye Şiilerine karşı reddiye olarkten bu kitabın bir benzeri yazılmamıştır. Denilebilir ki sahasındaki en değerli kitaplardan biridir.

adlı eserini kaleme aldı. 718 (1318) yılında sultanın bir fermanı ile talâk konusunda Hanbelî mezhebinin klasik görüşlerinin aksine fetvâ vermekten menedildi. Çünkü İbn Teymiyye 'talâk şartı ile yemini' hem Hanbelî mezhebindeki hâkim görüşün hem de diğer mezheplerin genel kabullerinin aksine reddediyordu. Bu konuyla ilgili olarak 718 (1318) ve 719 (1319) yıllarında Emîr Tenkiz'in nezâretinde iki ayrı toplantı yapıldı. 20 Receb 720'de (26 Ağustos 1320) yapılan yeni bir toplantıda İbn Teymiyye sultanın bu yasağını çiğnemekle itham edilerek Dımaşk Kalesi'ne hapsedildi. 1 ay 18 gün sonra 10 Muharrem 721'de (9 Şubat 1321) el-Melikü'n-Nâsir Muhammed b. Kalavun'un emriyle serbest bırakıldı.

Bu tarihten sonra da Mısır ve Suriye'deki çeşitli dinî ve siyasi olayların içerisinde yer almaya devam eden İbn Teymiyye 16 Şaban 726'da (18 Temmuz 1326) peygamberlerin mezarları ile mukaddes makamların ziyaret edilmesi hakkında verdiği fetvâlar ve bu konuya dair yazdığı risâleler sebebiyle yine tutuklandı ve sultanın emriyle fetvâ vermesi yasaklandı. Bu sırada öğrencileri hapsedildiyse de bunların çoğu kısa zamanda serbest bırakıldı ve hapisanede hocasıyla beraber sadece İbn Kayyim el-Cevziyye kaldı. Diğer taraftan sayıları gittikçe artan muhalifleri arasına Mısır Mâliki kâdilkudâtı Takıyyüddin el-Ahnâî ile İbnü'l-Arabî'nin öğrencilerinden olup Dımaşk'a Şafîî kâdilkudâtı olarak tayin edilen Alâeddin el-Konevî de katılmıştı. İbn Teymiyye'nin Dımaşk Kalesi'ndeki hapis hayatı iki yıldan fazla sürdü; ancak hapiste eser yazmaya devam etti. Bu eserler arasında 'Refu'l-melâm' ve Takıyyüddin el-Ahnâî'nin mezarları ziyaret ve tevessül ile ilgili görüşlerine sert eleştiriler yönelttiği 'Kitâbü'r-Reddi ale'l-Ahnâî' adlı risâleleri de bulunmaktadır. Bu reddiyeden rahatsız olan Takıyyüddin el-Ahnâî'nin

İbn Teymiyye, uzun yıllar sultanların yanında görmek istedikleri biri olmuş ve sultanlar onu desteklemişlerdir. Ancak en son yine bir sultanın emriyle hapse atılmış olması ve orada vefat etmiş olması onun devlet makamlarına yaranmak gibi bir durumunun olmadığını ve şöhretinin sultanlar vasıtasıyla değil görüşlerinin kuvveti ve gücüyle olduğunu göstermektedir.

tilan insanların çokluğuyla meşhur iki zat olup bunlardan biri Bağdat'ta Ahmed bin Hanbel, diğeri ise Şam'da İbn Teymiyye'dir.⁷

Ne gariptir ki, bid'atlara karşı açtığı savaş yüzünden hapisanelere atılıp nihayet orada vefat eden İbn Teymiyye'nin teçhiz ve tekfini de kendisinin razı olmadığı bid'atlerden kurtulamamıştır. Cenazesinde insanların haykırarak ağlaşmaları, üst başlarını yırtmaları, gasilden artan suyu teberrüken aralarında paylaşmaları, takkesini büyük paralar vererek mirasçılardan satın almaları, İbn Teymiyye'nin ömrü boyunca tasvip etmediği bid'atlardandı.⁸

İbn Teymiyye, uzun yıllar sultanların yanında görmek istedikleri biri olmuş ve sultanlar onu desteklemişlerdir. Ancak en son yine bir sultanın emriyle hapse atılmış olması ve orada vefat etmiş olması onun devlet makamlarına yaranmak gibi bir durumunun olmadığını ve şöhretinin sultanlar vasıtasıyla değil görüşlerinin kuvveti ve gücüyle olduğunu göstermektedir.⁹

B) İBN TEYMIYYE HAKKINDA NE DEDİLER

Başta akaid ve fıkıh olmak üzere çeşitli alanlardaki görüşleri, ulemâ ve halk nezdin-

Şiîler çok uzun yıllar boyunca İbn Teymiyye'nin yazdığı bu kitaba cevap verememişlerdir. Denilebilir ki Şiîler ilmi alanda bir fetretin içine düşmüştür. Her ne kadar kitabın tamamı Türkçeye çevrilmiş olmasa dahi Hafız İmam Zehebî'nin, Minhâcus-Sünne'den seçerek Muhtasar bir kitap olarak oluşturduğu "el-Muntekâ" isimli eser Türkçeye çevrilmiştir. (Umde Yayınları, 2014)

7 Rızaeddin bin Fahreddin, Şeyhülislâm İbn Teymiyye ve Mücadelesi, s. 21. Kalem ve Kılıç Üstadı Şeyhülislam İbn Teymiyye ve Mücadelesi, Özgü Yay.,İst, 2007

8 İbn Teymiyye'nin vefatının ardından yaşanan bu tür olaylar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İbn Kesir, el-Bidâye ve'n-Nihâye, c. 14, s. 136

9 Mesut Erzi, İbn Teymiyye'nin Tasavvufa Bakışı, s.22

de yaygınlık kazanmış ve kurumlaşmış telakki ve uygulamalara getirdiği sert eleştirileriyle yaşadığı zamana ve özellikle Bahrî Memlûkleri dönemine damgasını vuran İbn Teymiyye'nin etkisi bu dönemle sınırlı kalmamış, İslâm düşünce tarihinde derin izler bırakan bir çizginin de en önemli temsilcisi sayılmıştır. Onun görüşleri zamanındaki devlet adamları, ilim çevreleri ve geniş halk kitlesi arasında yeni tartışma ve kutuplaşmaları beraberinde getirmiş, her dönemde görüşlerinin savunucuları yanında sert muhalifleri de olmuştur.

Kendi zamanında birçok devlet adamının İbn Teymiyye'ye karşı tavır almasına rağmen Dimaşk hâcibi Ketboğa el-Mansûrî ve Halep Valisi Ergun en-Nâsirî gibi şahsiyetler ona saygı duymuşlardır. Burcî Memlûkleri döneminde İbn Teymiyye'nin etkisinin kamuoyu nezdinde kısmen azaldığı gözlenmekle beraber ilim çevrelerinde aynı şekilde devam etmiştir. Görüşleri uğruna verdiği tavizsiz mücadele ve katlandığı sıkıntılar dolayısıyla onu takdir eden birçok âlimin yanı sıra acımasız şekilde eleştirenler de vardır. İbnü'l-Verdî, İbrahim b. Hasan el-Kûrânî, Takiyyüddin İbn Dakikül'îd, Kadı Şehâbeddin el-Huveyyî, Ali el-Kârî, İbn Hacer el-Askalânî, Bedreddin el-Aynî ve Süyûtî gibi âlimler ondan övgüyle söz etmişlerdir. İbn Nâsirüddîn ed-Dimaşkî, İbn Teymiyye'yi sağlığında gören, vaaz veya derslerine katılan ya da kitaplarını okuyan, onun ilmî şahsiyeti, üstün ahlâkı ve karakteri hakkında şehâdette bulunan seksen yedi âlimin adını ve İbn Teymiyye hakkındaki görüşlerini zikretmiştir.¹⁰ Bunun yanında başta kendi döneminde yaşayan birçok mutasavvıf olmak üzere İbn Battûta, İbn Hacer el-Heytemî, Takiyyüddin es-Sübki ve oğlu Tâceddin es-Sübki, Kemâleddin İbnü'z-Zemlekânî, İzzeddin İbn Cemâa ve Ebû Hayyân el-Endelüsî gibi şahsiyetler onun muhalifleri arasında yer almış, görüşlerini red ve tenkit için çeşitli eserler kaleme alınmıştır. Yazı dizimizin mukaddime kısmında İbn Teymiyye hakkında neler denildiğini nakletmiştik.

Günümüzde Lübnan merkezli Ahbâşlar cemaati¹¹, İbn Teymiyye'ye düşmanlıkta en ön

10 İbn Nâsirüddîn ed-Dimaşkî, er-Reddül-Vâfir, s. 57-222, Beyrut, 1973

11 Lübnan merkezli faaliyet gösteren, Habeşistan kökenli Abdullah el-Habeşî'nin (2008'de Lübnan'da vefat etmiştir) kurduğu Ahbâş Cemaati (tarîkatı), Özellikle İbnTeymiyye, Muhammed b. Abdulvahhab, Abdulaziz b. Abdullah b. Bâzz gibi selefleri ve selefi öncülerini, İhvan-ı Müslimin ve özellikle Seyyid Kutub, Mevdûdî, Albânî, Yûsuf el-Karadâvî, Fethi Yeken gibi İslamî Cemaat liderleri ve cemaatleri sapıklıkla itham eder ve söz konusu kişi ve gruplara tekfîre varan ithamlarda bulunur. Abdullah el-Habeşî'nin gerek İbn Teymiyye gerekse

sırada yer almakta ve liderleri Abdullah el-Habeşî'nin İbn Teymiyye'nin görüşlerini eleştirdiği 'el-Makâlâtü's-Sunniyye fi Keşfi Dalâlati Ahmed ibn Teymiyye'¹² müstakil bir kitabı dahi vardır. Bu kitapta ve internet sitelerinde özellikle bir liste yapmışlar ve bu listede İbn-i Teymiyye'nin sapkın olduğunu iddia eden âlimlerin isimlerini yazmışlardır. Listelerinde çoğu meçhul, kim olduğu bilinmeyen kimselerin olması yanı sıra Türkiyeden de **Necip Fazıl, Zahid el-Kevserî** gibi kimselerin ismi geçmektedir.

Bu kitap ve listeden faydalanarak Türkiye Gazetesi grubu başta olmak üzere bir takım kitaplarda ve internet sitelerinde İbn Teymiyye hakkında bir kısmı tekfîr'e giden suçlamalarda bulunmaktadır.

Burada Ahbâşların ve Türkiye'deki yerlilerinin yaptığı büyük hata '**âlimlerin birbiri lehlerinde ve aleyhlerinde sözlerinin hiçbir ilmi değer taşımadığı**' gerçeğinden bihaber olmalarıdır. Zira geçmiş dönemde yaşamış ve birçok esere imza atmış bir kimsenin ister istemez birçok seveni de olacaktır sevmeyeni de... Bu insanlığın tabiatında olan bir durumdur. Bugün dünyada her kesim tarafından sevilen ve hiç sevmeyeni bulunmayan kim vardır ki? Yine aynı şekilde herkes tarafından seilmeyen ve hiç seveni bulunmayan kim olabilir? Tarihte en iğrenç insanların haklarında dahi birçok övücü söz bulmak mümkün iken bütünüyle mükemmel insanlar içinde aleyhlerinde birçok söz bulmak mümkündür. Buna çok basit bir örnek olması açısından Hatîb el-Bağdadi'nin Tarihini verebiliriz. Orada birçok âlim hakkında övücü ve yerici cümleleri bulmak mümkündür. Nitekim büyük İmam Ebû Hanîfe hakkında büyük âlimlerden O'nun Deccal olduğu, hadisleri reddettiği, ilimden zerre kadar nasibi olmadığı yönünde sözler bulmak mümkün iken, aynı şekilde O'nun büyük bir muhaddis olduğu yönünde de birçok nakle şahit olmak mümkündür.

Burada anlatmak istediğimiz tarihte yaşamış kim olursa olsun herhangi bir şahsiyete sadece "şu şunu dedi, bu bunu dedi" şeklinde saldırganın sadece ahmakların işi olduğudur. İslam âlimleri bunun câiz olduğu tek durumun cerh ve tadil ilminde râvîlere yönelik olduğunu belirtmişlerdir. Bu da genel olarak hıfz ve ada-

İhvan-ı Müslimin Cemaati ve Seyyid Kutub ile ilgili yaptığı bu sert eleştiri ve ithamlar bir çok kesimin tepkisine de neden olmuştur; muhalifleri tarafından reddiyeler kaleme alınmış, temel düşünceleri eleştirilmiş ve kendileri de aynı şekilde sapıklıkla itham edilmişlerdir.

12 Şeriketu Dâri'l-Meşârîf, Beyrut , 2007

let noktasındadır. Şâyet bugün İbn Teymiyye hakkında kötü söz serdeden âlimlerden oluşan bir liste yayınlanıyorsa bunu yapanlara şunu hatırlatmak isteriz ki onların yayınladığı listenin en az 10 misli uzunluğunda İbn Teymiyye'nin lehinde konuşan, onu övücü sözlerle vasıflandıran âlimlerin isimlerinden oluşan bir liste hazırlamak mümkündür. Burada 10 misli derken abarttığımızı düşünmenizi istemiyoruz. Zira bu abartı değil görünen bir gerçektir. İbn Kayyim el-Cevziyye, İbn Kesir, İmam Zehebî gibi büyük âlimlerin üstâdı olan İbn Teymiyye hakkında böyle bir liste oluşturmak kanaatimizce pek zor olmasa gerek.

**Şah Veliyyullah Dehlevî,
Şeyhülislâm İbn Teymiyye'yi
bütün gücüyle savunmuş ve
açık bir ifadeyle şöyle yazmıştır: "O, sadece Sünnî inanişta
ve selef görüşünde bir âlim
değil, hatta şeriatın büyük
bir sözcüsü, savunucusu,
Kitap ile sünnetin samimi
bir hizmetkârı ve ümmet-i
Muhammed'in çok değerli,
şanlı bir âlimiydi. Onun varlığı
asırlarda bir gelen zamanın
harikalarındandı. Ona karşı
gelen yahut onun peşinden
giden kimselerin onun bilgi
ve görgüsüyle hiçbir denkliliği
yoktu."**

okuttu. Pek çok eserler yazdı, daha hocaları hayatta iken büyük ilim adamları arasında sayılır oldu. Develere yük teşkil edecek kadar pek büyük eserler yazdı. Bu sırada onun yazdığı eserler belki dört bin defter, belki de daha fazla tutar. Cuma günlerinde seneler boyunca herhangi bir kitaba başvurmaya gerek görmeksizin yüce Allah'ın kitabını tefsir etti. Fıskıran bir zekâ idi, pek çok hadis dinlemiştir. Kendilerinden ilim bellediği hocalarının sayısı iki yüzü aşkındır. Tefsire dair bilgisi en ileri noktadadır. Hadis, hadis râvîleri (ricâli), hadisin sahih olup olmamasına dair bilgisine hiçbir kimse ulaşamaz. Fıkhi, nakli -dört mezheb imamının

Bu meyanda burada sadece birkaç âlimden İmam İbn Teymiyye hakkında söyledikleri sözü nakletmek istiyoruz. Aslen biz yukarıda da söylediğimiz gibi bir âlim hakkında övücü ya da yericî nitelikte sözlerin ilmî bir değer taşımadığına inanıyoruz. Ancak birkaç tane de olsa İbn Teymiyye hakkında söz sarfeden âlimlerden örnek vermemiz yerinde olacaktır:

Hafız Sirâceddîn el-Bezzâr yemin ederek diyor ki: "Allah'a yemin ederim ki, İbn Teymiyye'den daha fazla Rasûlullah'a saygı gösteren ve onun sünnetine uymaya daha fazla hırslı olan ve onun getirdiği dine yardım etmeye, ondan daha fazla kendini veren kimse görmedim."¹³

İmam Zehebî diyor ki: "İbn Teymiyye benim gibi bir kimsenin onun niteliklerine dair söz söylemesinden çok daha büyüktür. Eğer Kâbe'de Hacer-i Esved'in bulunduğu rükün ile Makâm-ı İbrâhîm arasında bana yemin ettirilecek olsa, hiç şüphesiz benim gözüm onun gibisini görmemiştir, diye yemin ederim. Allah'a yemin ederim bizzat kendisi bile ilim bakımından kendi benzerini görmüş değildir. Henüz buluşa ermeden Kur'an ve fıkıhı okudu, tartıştı, delilleriyle, görüşlerini ortaya koydu. Yirmi yaşlarında iken ilim ve tefsirde oldukça ileri dereceye ulaştı, fetvâ verdi ve ders

da ötesinde- ahab ve tabi'in görüşleri eşsizdi. Mezheb ve fırkalara dair, usul ve kelâma dair bilgisine gelince, bu hususta onun seviyesinde bir kimse bilmiyorum. Dile dair geniş bir bilgisi vardı, Arapçası oldukça güçlü idi. Tarih ve siyere dair bilgisi şaşırtıcı idi. Kahramanlık, cihad ve atılganlığı ise nitelendirilemeyecek kadar, anlatılamayacak kadar ileri idi. Örnek gösterilecek derecede çok cömert idi. Yemekte ve içmekte az ile yetinir, zühd ve kanaat sahibi bir kimse idi."¹⁴

Hâfız İbn Hacer El-Askalânî der ki: "En hayret edilecek hususlardan birisi de şudur: Bu adam (İbn Teymiyye) Rafızî, Hulûlcüler, İttihatçılar gibi bid'at ehline karşı bütün insanlar arasında en ileri derecede duran bir kimse idi. Bu husustaki eserleri pek çok ve ünlüdür. Onlara dair verdiği fetvaların sınırı yoktur. Şeyhu'l-İslam İbn-i Teymiyye kanaatlerini kabul edenin de, etmeyenin de çokça istifade ettiği bir kimsedir. Dört bir yana yayılmış eserlerin müellifi ünlü öğrencisi Şemsuddin İbn Kayyim el-Cevziyye dışında şayet İbn-i Teymiyye'nin hiçbir eseri bulunmasaydı dahi, bu bile İbn Teymiyye'nin ne kadar yüksek bir konuma sahip olduğunu en ileri derecede ortaya koyardı. Durum böyle iken bir de gerek akfî, gerek naklî ilimlerde Hanbelî

14 Süleyman Uludağ, 'İbn Teymiyye', İbn Teymiyye Kulliyâtı, (Mecmu'ul Fetavâ tercümesi için yazılan giriş), Tevhid Yayınları, İstanbul, 1986, s.37-38

mezhebine mensup ilim adamları şöyle dursun, çağdaşı olan Şafî ve diğer mezheplere mensup ilim adamları aklî ve naklî ilimlerde oldukça ileri ve benzersiz olduğuna da tanıklık etmişlerdir.¹⁵

Şah Veliyyullah Dehlevî, Şeyhülislâm İbn Teymiye'yi bütün gücüyle savunmuş ve açık bir ifadeyle şöyle yazmıştır: "O, sadece Sünnî inanışta ve selef görüşünde bir âlim değil, hatta şeriatın büyük bir sözcüsü, savunucusu, Kitap ile sünnetin samimi bir hizmetkârı ve ümmet-i Muhammed'in çok değerli, şanlı bir âlimiydi. Onun varlığı asırlarda bir gelen zamanın harikalarındandı. Ona karşı gelen yahut onun peşinden giden kimselerin onun bilgi ve görgüsüyle hiçbir denkliği yoktu."

Sözlerinin devâmında Şah Veliyyullah; **"Bu ilmi (Kitap ve sünnet ilmini), her kuşağın adil olanları devralacaktır. Bunlar, aşırıların tahrifatını, batıl ehlinin ona sızarak yapacağı tahribi ve cahil kimselerin tevillerini ondan (İslâm dininden) uzak tutarlar"**¹⁶ hadisini delil getirerek, Şeyhülislâm İbn Teymiye hakkında şöyle demektedir: "Şeyhülislâm İbn Teymiye hakkında biz bu ölçü üzerinde kanaat taşımaktayız. Onun ahvâlinde ve hayatı boyunca geçirdiği hayat tarzından, onun, Allah'ın Kitabını, onun lûgat ve şer'î mânalarının çok iyi bildiğini ve Allah'ın Rasûlü'nün sünnetini koruduğunu kesinlikle anladık. Arap dilini bütün incelikleriyle kavradığını, Hanbelî mezhebinin temel ve detay görüşlerini bir araya topladığını, zekâda emsalsiz olduğunu, çok güçlü ehl-i sünneti korumak ve savunmakta gayet açık ve güzel konuştuğunu da gördük. Onun hiçbir din dışı ve fîsk belirten söz konuştuğu görülmemiştir. Sadece onun hakkında katılık gösterilen şu birkaç konu var ki, onlar içinde de elinde Kitap, sünnet ve seleften gelen haberlerle ispat edemediği mesele yoktur. Böyle üstün değerde bir kişinin ilimde bir benzerini bulmak zordur. Yazıda ve sözde onun seviyesine ulaşmak kimin haddine. Onun hakkında şiddet gösterenlerle onun meziyetleri ve üstünlükleri arasında hiçbir ilgi yoktur. Her ne kadar bu katılık ve şiddet, içtihadla ilgili bir mesele idi ise de bu konuda âlimlerin ihtilâf etmesi sahabe-i kiramın dallanıp budaklanması gibidir. Bu konuda uygun olan

şey; dilin tutulması ve hayırdan başka ağızdan bir şey çıkarılmamasıdır."¹⁷

Ebu'l Hasen En-Nedvî, Dehlevî'nin bu övgü dolu sözlerini naklettikten sonra şu değerlendirmede bulunur: "Şah Veliyyullah Dehlevî'nin bu aklamısından ve çok üstün niteliklere sahip olduğunu bildiren ifadelerinden ve onun büyüklüğüne tanıklık yapmasından sonra, İbn Teymiye'nin ilim ufuklarına ve düşünce fezasına ulaşamayan bir âlimin veya kitap yazarının onu kötölemesi artık hiçbir ilmî değer taşımaz. Allah Teâlâ'nın derin ilim, değişik meziyetler, müctehidçe bir görüş ve düşünce verdiği; ihtilâflı meselelerde orta yolu tutmakta ve İslâm âlimlerinin değerini bilip ölçmekte büyük bir meleke ve basiret bahsettiği, İslâm hâkimi (akıl ve ilim dehâsı) olan Şâh Veliyyullah Dehlevî'nin bu sözü, artık bu konuda kesin sonuç veren bir hüküm özelliği taşıyor."¹⁸

Ömer Nasuhi Bilmen hoca der ki: "Takiyyüddîn (İbn Teymiye), tefsirde, hadîste, usulde, fıkıhta, Arabiyyat'ta mütebahhir idi. Henüz yirmi yaşında yok iken tedrîse başlamış, fetvâ vermeğe ehliyet kesbetmiş, daha üstazları ber-hayât iken ulemânın büyüklerinden sayılmağa başlanmış, Şeyhülislam ünvanını ihrâza muvaffak olmuştur.. Fi'l-hakîka bu zat, bir cerbeze-i ilmiyye kabîlinden olarak bâzı i'tikaadî ve amelî mes'elelerde cumhûra muhâlefet etmiş, bu hususda hakka isâbet edememiş olduğu müteaddit ulemânın tenkitleri ile, mütâlâalariyle sâbit olmuştur. Bâzı zevâtın iddiâsına göre Takiyyüddin, Mücessimedendir, cihete kâildir, Arş'ın nev'an kademine kânidir, kabirleri ziyarete, üç talâk ile kat'î beynûnet vukuuna âit mes'elelerle cumhûra muhâliftir, ta'mîk edildikçe isâbetsizliği sâbit olacak daha bâzı ictihadları vardır. İbn Teymiye'yi tenkit eden ulemâ arasında Takiyyüddin es-Sübki ile Şihabüddin İbn Hacer Ahmed el-Heytemî de vardır. Âlûsî Mahmud Efendi merhum da 'Garâibü'l-İğtirâb' nâmındaki eserinde İbn Teymiye'nin tescîm ve teşbîhe kaail olmadığını kaydediyor, furûata âit bâzı mes'eleler hakkındaki kanâati ise kuvvetli şüphelerden neş'et etmiştir, bu hususda kendisi yalnız değildir, kendisinden mukaddem de bu mes'elelerde cumhûra muhâlefet edenler bulunmuştur, diyor. Fi'l-hakîka, pek yüksek bir âlim olan İbn Teymiye'nin bir kısım sözlerini bilâhare bâzı mutaassip kimseler sened ittihaz etmiş, bunları kısmen tefsîre tabî tutmuş, bu

15 İbn Hacer, Ed-Durerul Kâmine, c.1, s.144-160, Haydarabad, 1929.

16 Hadisi İbnü'l-Kayyim, Miftâhu Dârî's-Seade, c. 1, Sh: 163-4'de zikretmiş, farklı senetlerle rivayet edildiği için onu kuvvetli görmüştür. Aynı şekilde İbnü'l-Vezir de, "Bu, İbni Abdilberr'in sahih olarak nitelediği meşhur bir hadistir. Ahmed b. Hanbelî'nin bu hadis sahihtir, dediği de rivayet edilir" diyerek hadisin sahih olduğunu ifade etmiştir.

17 Ebu'l-Hasan En-Nedvi, İslam Önderleri Tarihi 1, Kayıhan Yayınları, c.2, s.199-200

18 Ebu'l-Hasan En-Nedvi, İslam Önderleri Tarihi 1, c.2, s.200

zâtın sarîh sözlerine bakmayıp da bâzı sözlerinin lâzımını ele almış, bunları bugünkü Vehhâbiyye mezhebinin esasları meyânında göstermişlerdir. Yoksa İbn Teymiyye'nin âlim, fâzıl, müteşerri', zâhid bir zât olduğunda şüphe yoktur."¹⁹

İbn Teymiyye'nin hayatını geniş bir eserde ele alan Muhammed Ebu Zehra der ki: "İbn Teymiyye, yaşadığı asırda bir çağında bulunmuştur. Bu çağrının yankıları ondan sonraki nesiller arasında yayılmıştır. İnsanlar, onun hakkında bir kaç kısma ayrılmışlar. Bazıları,

onu yüceltmiş, büyütmüş, onun şahsını, ilmini, görüşlerini ve yönlendirmelerini beğenmiş ve takdirle karşılamışlar. Bazıları da onu, küçültmüş, onu tecsim ve teşbih ile tenkid etmiştir. Sonra bu grup aşırı davranarak onu zındıklık ve İslâm camiasından çıkmakla itham etmiştir. Bu iki grup arasında aşırı ifrat ve tefritten sakınan ve onu İslâm dininden çıkarmayan, onu zındıklıkla, teşbih ve tecsimle itham etmemiş bulunan, bütün sözlerini hatâ ihtimali olmayan doğru sözler olarak kabul etmemiş olan bilâkis her iki grup arasında yer alan diğer bir grup vardır.

İlk iki grup, onun asrında ortaya çıktığı gibi bu son grup da onun zamanında ortaya çıkmıştır. Fakat o tarihteki mücâdele gürültüsünden ve şiddetli kavgalardan dolayı İbn Teymiyye hayatta iken bu grup sesini işittirememiş, varlığını hissettirememiştir. Aksine o devirdeki şiddetli, mücadele, vuruşmak için karşı karşıya gelen iki grup arasında yapılıyordu. Birinci grubun başında bizzât mücadele eden ve kendi görüşlerini müdâfaa eden İbn Teymiyye bulunuyordu. İbn Teymiyye'nin ölümünden sonra iki grup arasındaki mücâdele kısa bir zaman devam etti. Fakat bu mücâdele yavaş yavaş azalmaya başladı. Onun hakkında mutedil görüşte olanlar çoğaldı. Aşırı derecede onu tenkid edenler azaldı. Nihayet, onun lehinde ve aleyhindeki taassup dindi. Bütün

müslümanlar, onun ilimlerini birbirinden miras yoluyla almışlar, onu bağımsız düşünen bir fakih, sünneti ihya eden büyük bir araştırmacı ve ilmiyle dini desteklemek için çalışan bir âlim olduğunu anladılar.

Onun hakkında değişik görüşlerde olanlar, onu takdir etmede, onun İslâm dininde güzel bir çığır açtığı hususunda ve vazifesini yürütmekte sebatlı olduğu hususunda birleşmişlerdir. Hanbelîlerin çoğu ve diğer mezheplere mensup bazı âlimler, bütün görüşlerinde

ona muvafakat ediyorlardı. Birçok âlim de itikadla ilgili görüşlerinde ona muhalefet etmiştir. Fakat onun görüşlerini benimseyenler ve benimsemeyenler, onun övgüye ve takdire değer bir âlim olduğunda, hakikati arama ve dini savunmada samimî olduğunda, herkesin hem hatâ edebileceği hem de isabet edebileceğini ve İbn Teymiyye'nin de ictihâd ederken bazen hatâ, bazen de isabet ettiğinde mükâfatlandırılacak olan âlimlerden biri olduğuna dair fikir birliğine varmışlardır."²⁰

Günümüz âlimlerinden Yusuf El Karadavi de derki: "Ben, Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye'nin genel itibarıyla Kur'an, hadis ve dildeki mecâzî inkâr ettiğini biliyorum. O, bu görüşünü çeşitli delillerle ve izahlarla desteklemiştir (...) O, ümmetin selefinin görüşünü canlandırmak, Allah'ın kendisi için kitabında ve Rasûlü'nün dilinde isbat ettiklerini ispat, Kur'an ve sünnetin nefyettiklerini nefyetmek istemiştir. Ancak bu hususta o, mecâzî dilin tamamından nefyedecek/silecek kadar ileri gitmiştir. İmam İbn Teymiyye, ümmetin âlimleri arasında sevdiğimden -belki en sevdiğim- ve benim aklıma en yakın olanıdır. Fakat onun, kendisinden önceki imamlardan farklı düşünebildiği gibi ben de ondan farklı düşünebilirim. Nitekim o bize taklit etmeyi değil düşünmemizi, şahıslara değil delile uymamızı, hakkı şahıslarla değil şahısları hak miza-

20 Muhammed Ebu Zehra, İmam İbn Teymiyye, s.497-498, İslâmoğlu Yayıncılık, İstanbul, 1988

nıyla tanımamızı öğretmiştir. Bu yüzden ben İbn Teymiyye'yi seviyorum ama İbn Teymiyyeci değilim!"²¹

Son olarak Nureddin Yıldız hocanın değerlendirmelerini nakledeyim: "Birileri İbn Teymiyye için 'şeyhülislâm' derken bir diğeri de 'kâfir' diyecek kadar ileri gitmektedir. Bu iki uç arasında benim o gün anlatırken ve bugün yazarken baktığım İbn Teymiyye, kendi kanaatlerimle oluşturduğum İbn Teymiyye bakışı değildir. Evet, İbn Teymiyye'nin eserlerini okudum. El'ân okumaya da devam ediyorum. Hanefî mezhebi üzerine okutulup yetiştirilmiş bir talebe ve ilim meraklısı, âlim hizmetkârı biri olarak İbn Teymiyye'nin kitaplarında, başkalarının estirdiği fırtınaları göremiyorum. Ben okudukça bana Kur'an ve Sünnet sevdası aşıyor. Cihat zevki veriyor. Fıkıh ilminin zevke dönüştüğü içtihatlarını not ediyorum. Ve onu ben, kendi dilinden okuyorum, tercüme bir kitabını henüz kitaplığıma koymadım. Konferansında da özellikle belirttiğim gibi o veya bütün insanlar, âlimler ve cahiller, hiç kimse, peygamberler dışında hiç kimse hatadan korunmuş değildir. Herkes hata da edebilir, gaflete de düşebilir. İnsanın temel karakteri budur. Hatasında inatlaşmadıkça mü'min, hatasından dolayı kınanmaz... Ben ne İbn Teymiyye ne de bir başkası hakkında kanaat kullanabilecek durumda değilim. Bilhassa kendilerinden ders gördüğüm, ilimlerinden ve kişiliklerinden etkilendiğim büyüklerimin izini sürüyorum. İbn Teymiyye hakkındaki düşüncelerimin tamamı hocalarım Abdülfettâh Ebû Gudde ve Ebu'l-Hasan en-Nedvî'ye dayanmaktadır. Her iki hocam da İbn Teymiyye'den şeyhülislâm olarak bahsetmektedirler. Abdülfettâh Ebû Gudde'nin kim olduğunu izah etmem gerekmiyor. Zamanının 'Ebû Hanîfe delisine deli' olmuş biridir. Eserleri ve fikirleri ortada olan bir âlimdir. Nedvî de bilinen bir Allah dostudur. Her ikisi de İbn Teymiyye'den bir sapıklık önderi olarak değil müctehid bir imam olarak söz etmektedirler.

Bu iki isim de tasavvuf dünyasının yabancıları değildirler. Hocalarımın İbn Teymiyye kanaatleri de birilerinin teşviki ile oluşmuş değildir. Hayatındaki çalışmaları, bıraktığı talebeleri, Müslümanlar üzerindeki etkisi onları etkilemiş olmalıdır. İbn Receb, İbn Kesir, el-Mizzî bütün ilim adamları tarafından bilinen muteber âlimlerdir. Bu isimlere kimsenin itirazı olmamıştır. İbn Kesir tefsir ilminde, İbn

Receb ve el-Mizzî de hadis ilminde oldukça yaygın bir şöhret sahibidirler. Bu isimler bir yandan İbn Teymiyye'nin talebeleri olarak dikkat çekmektedir, bir yandan da hocaları hakkındaki övgüleri dikkat çekmiştir.

Bugün İslam kütüphanesine vakıf olup da Zehebî ismini bilmeyen yoktur. Zehebî, eserleri, cerh ve ta'dildeki kabiliyeti ile herkes tarafından bilinir. Kim hangi mezhepten olursa olsun Zehebî okur ve ondan istifade eder. Zehebî'nin İbn Teymiyye hakkındaki kanaatleri ise mübalağa denebilecek kadar övücü niteliktedir. Zehebî'yi kabul edip tezkiyesini reddetmek elbette mümkündür ama Zehebî'nin de hocası İbn Teymiyye'dir. Buna ne denir bilemiyorum.

Ortada şöyle bir durum vardır: İbn Teymiyye, belli bir grup tarafından neredeyse İslam dışına itilmek istenmektedir. Bu bir aşırılıktır. Bir grup tarafından da tek adam rolüne oturtulmak istenmektedir. Bu da bir aşırılıktır. İslâm kimse kadar değildir kesinlikle. Bir de hocalarım Ebû Gudde ve en-Nedvî gibi meseleyi din adına objektif gözle görenler vardır. Allah onlara rahmet etsin. Başkasını dışlayarak cennette kendilerine yer açmayı değil Allah'ın rahmetinden en geniş hâliyle istifade etmeyi öğrettiler bana. Allah onlara rahmet etsin tekrar ve tekrar.

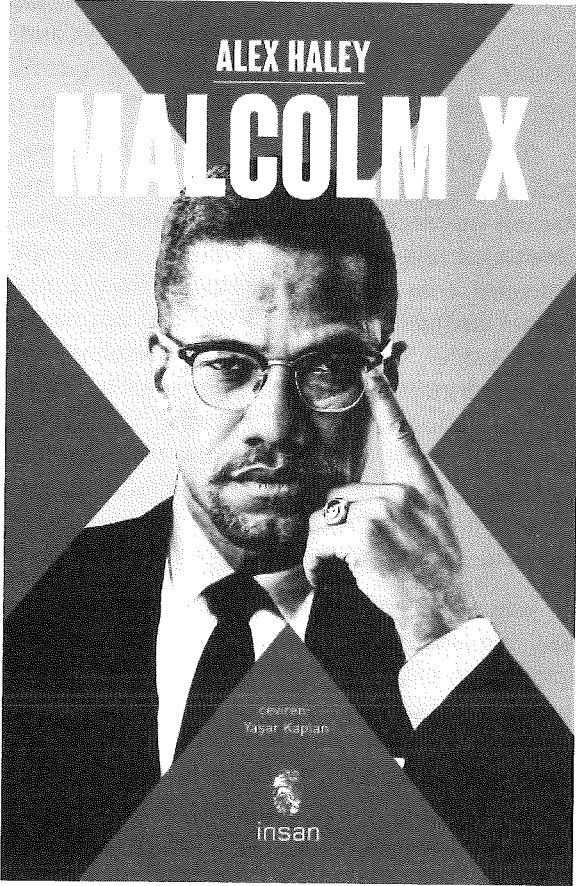
İbn Teymiyye'den rahatsızlar olsa olsa Şia olmalıdır. Şia ile en köklü mücadeleyi yapanların en önde gelenlerinden biridir. Saray ulemâsı da ondan rahatsız olabilir. Ümmetin perişan durumunu görmezden gelmelerine karşı onları kılıç dâhil her şeyle tehdit etmekten çekinmemiştir. Tasavvuf adı altında sapıklığı din diye öne sürenler de ondan rahatsız olabilirler. Onlarla da derin bir savaşa girişmiştir. Tasavvufun büyük isimlerini ise hayır ve dua ile anmıştır. Onlarla bir alıp vereceği olmamıştır. Şimdikiiler ise kabile kavgası yapar gibi bir kavga yapmaktadırlar. İbn Teymiyye bir insandır. İlim adamıdır. Yüz binlerce satır yazı yazmıştır. Eğrisi muhakkak olmuştur. Tevbe ve istiğfar etti ise Rabbi onu affetmiş olur diye umarız. Etmedi ise o da amelî de Rabbine gitti zaten. Biz onun cihad ve heyecanını alır gerisini ona bırakırız. Kör taklitçisi değiliz. Kör düşmanı da değiliz."²²

(Devam Edecek)

21 Karadâvî, Yusuf, Keyfe Neteâmelu Maa's-sünne en-Nebeviyye Maâlim ve Davâbit, Mansûra 1992, s. 170.

22 <https://www.gencdoku.com/ibn-i-teymiyye-7811.html>

Kitap Tanıtımı: Malcolm X

Kitabın Orjinal Adı:

The Autobiography Of Malcolm X

Yazarı: Alex Haley

Türü: Otobiyografi, Sosyoloji, Tarih, Düşünce

Türkçeye Çeviren: Yaşar Kaplan

Yayınevi: İnsan Yayınları

Baskı: 8.Baskı, 2016

Sayfa Sayısı: 733

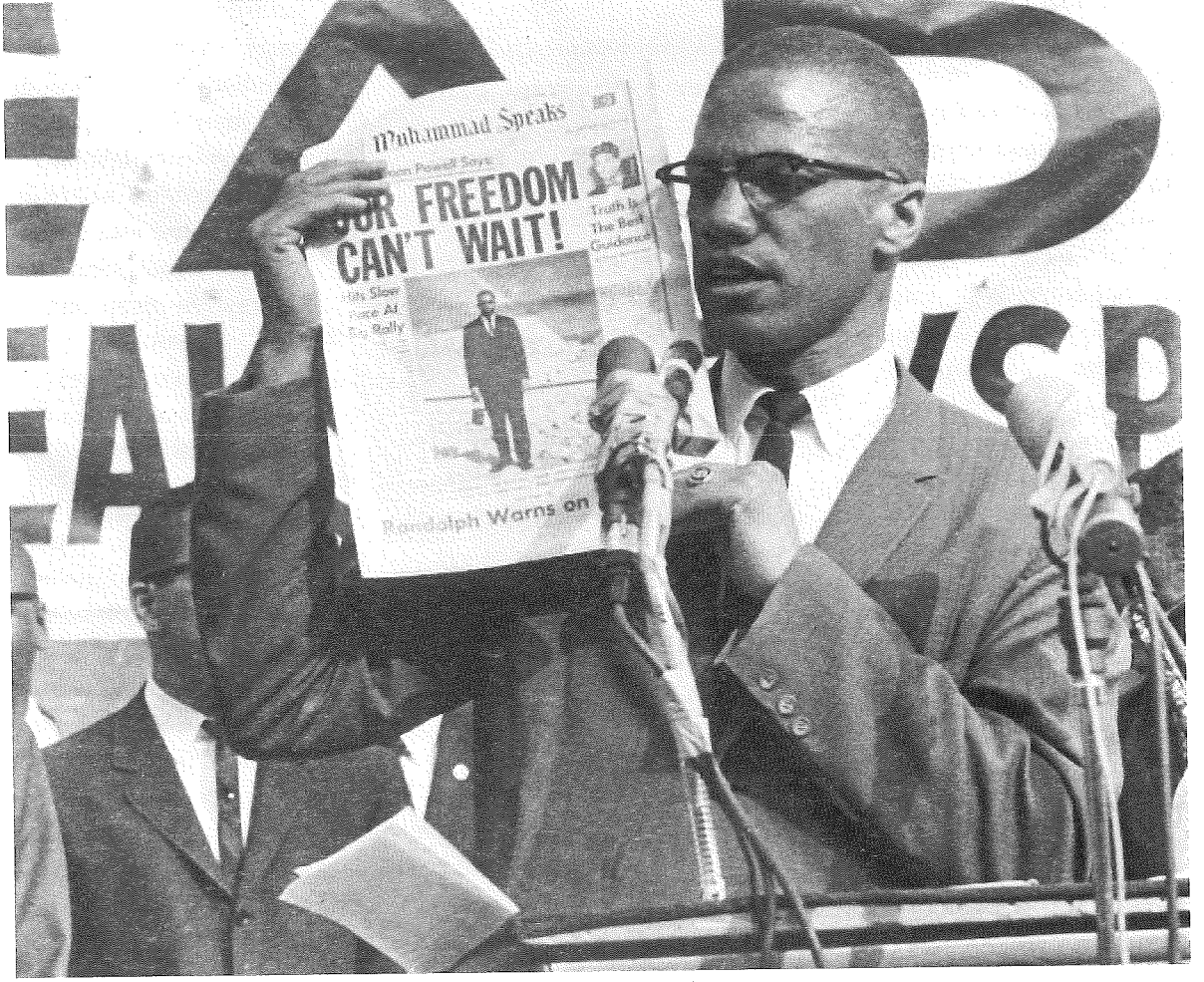
Ömer Faruk ÇAKICI

Kitabı çok önceden almıştım. Meşhur bir kitap olduğunu biliyordum. Etrafımda çokça tavsiye edenler olmuştu. Malcolm X'i tabii ki daha önceden tanıyordum, biyografisini okumuştum. Afro-Amerikalı Siyahî bir Müslüman, mücadele adamıydı... Büyük bir insan hakları savunucusuydu... Bir konferansı sırasında şehit edilmişti... Hapis yatmıştı... Sonra Müslüman olmuştu... İnternetteki konuşmaları, konferansları, demeçleri, sosyal medyada dolaşan veciz sözleri vs...

Malcolm hakkında bilinenler/bildiklerimiz genelde bunlardır. Herkes O'nu bu şekilde tanıır ama O'nun nasıl buralara geldiği(yaşam hikâyesi) pek bilinmez.

Malcolm, dünyanın en büyük üniversitelerinde konferanslar vermiş, tartışma formları düzenlemiş, on binlerce insana hitap etmiş, o zamanda bütün ülkenin gündemine oturmuş ve gittiği her ülkede devlet başkanlarının özel konuğu olarak ağırlanmış "akademisyen olmayan" birisi. Malcolm'un ünvanı zaten onu özetliyor: "Amerika'da bir siyah isyanı başlatabilecek ya da bastırabilecek tek kişi". Sizce bu basit bir iş mi? Ve işin ilginç yanı (aslında ilginç olmasa da) Malcolm, üniversite mezunu değil, hatta bir lise kaçkını.

Bu kitabı okumadan önceki Malcolm X'imizle okuduktan sonraki Malcolm X'imiz kesinlikle

aynı olmayacak. Bu kitap bir otobiyografiden çok öte.

Önceleri kitabın hacminden korkarak kitaba başlayamamıştım. Böyle hacimli kitapları okumak cesaret ister, malumdur. Ancak kitaba başladığımızda bir serüvenin içinde buluyoruz kendimizi. Bir bakıma Malcolm ile o yılları yaşıyoruz. O kenar mahallelerde Malcolm'la geziyoruz sanki. Ve kitabın akıcı üslubu, sayfalarını teker teker devirmemize yardımcı oluyor.

Malcolm, yine kendisi gibi Afro-Amerikalı Siyahî olan gazeteci yazar Alex Haley'e anlatıyor yaşam hikâyesini. Haley'de kitap haline getiriyor. Kitabın önsöz bölümünde (yaklaşık 123 sayfa) kitabın yazılış serüveni anlatılıyor, Haley'in dilinden. Malcolm ile tanışması ve kendisiyle aralarında geçen diyaloglar, tartışmalar, sonrasında Malcolm'un kendisine itimat etmesi, konferanslarına katılması, otobiyografisini yaz-

ma aşamaları vs... En sonunda da şehit edilmesine tanık olması...

Malcolm, hiç de dışarıdan görüldüğü gibi, sadece bir "insan hakları savunucusu" değil. Hayatına girmemiz, O'nu kendi dilinden tanımamız gerekir. Hiçbir belgeselde, filmde, konferansta, sempozyumda ya da biyografide buradaki kadar iyi tanıyamayız O'nu.

Çocukluğundan alıp ta o zamanına kadar hayatının her aşamasını eleştirel, sosyolojik, psikolojik ve reel bir zeminde dile getiren Malcolm, bizlere müthiş bir yaşam perspektifi çiziyor. Mahallenin en ücra köşelerinden gelmesinin, hayatın her alanında etkin olmasının ve yaşadığı tecrübelerin ona çok şey öğrettiğini, kendisi bile daha sonra farkına varacaktır.

Kitabın neredeyse yarısına kadar, Malcolm'un bize çizdiği portrede kendisi adeta bir serseri,

kaçak, mafya, kirli işler peşinde koşan, kendi literatürlerinde "dümen-ci" olan, okul kaçkını ve Beyaz düşmanı birisi. Ve hapis hayatı... Müslüman olması... Davasının hamisi, elçisinin sözcüsü, önderinin sesi, soluğu, eli her şeyi... Gözünü budaktan esirgemeyen bir dava eri. Hidayetine vesile olan "İslam Ulusu" adındaki Müslümanların reisi olan Elijah Muhammed'in (Afro-Amerikalı Siyahi sahte peygamberin) ölümüne takipçisi ve davasının fedaisi (Malcolm'u şehit edenler bunlardır). Ve bu

sahte peygamberle ayrışmaları, guruptan ihraç edilmesi, sonrasında mukaddes topraklara yolculuğu ve gerçek İslam ile tanışması. Irkçılık düşüncesinden dönüşü ve bu ırkçılığa karşı savaş açması... Kardeşliğin savunucusu...

Malcolm, ailesinden her vesileyle bahseder ve toplumun o varoş kesiminin aile yapısını da gözler önüne serer. Esasen kitabı okurken şunları da düşünüyoruz: Hiçbir şey bize gösterildiği gibi değil. Filmlerde, dizilerde, belgesellerde, medyada bize sunulan Amerika'nın aslında hiç de öyle olmadığını gözler önüne seriyor bu kitap. Çok değil bundan 50 sene öncelerini anlatıyor kitap. Bu vesileyle de Amerika ve Avrupa'nın da gerçek kimliğini ortaya çıkarmış oluyor.

Kitapta bizi asil etkileyecek olansa, Malcolm'un kişiliğidir. Zaten onu düşmanları nezdinde dahi bu denli çekici kılan da budur. Nasıl oluyor da öyle bir hayattan böyle bir hayata geçiyor? İşte bunun hikâyesini bulacağız bu kitapta, hem de kendi dilinden.

Beyaz-Siyah kavgasını tüm çıplaklığıyla gözler önüne seriyor bu kitap. Köle ticareti, sömürgeleştirme, asimile etme, ayrımcılık, itibar-

Benliğimizi korumanın ne kadar önemli olduğunu, nerden gelip nereye gittiğimizin hesabını yapmamız/sorgulamamız gerektiğini öğütlüyor bize. Düşüncelerimize gem vurulamayacağını, sindirilmiş olmamız gerektiğini bize hatırlatıyor. Konuşacak, savunacak, haykıracak bir şeylerimizin mutlaka olması gerektiğini, büyük çarkların içinde küçük bir solucan gibi ezilmekten kurtulmamızı ve bu çarklara meydan okumamız gerektiğini yaşayarak anlatıyor bize.

sızlaştırma... Egemen Beyazın, tasallutu altındaki Siyahlara reva gördüğü psikolojik ve sosyolojik ötekileştirme politikaları. Aşağılanmışlık, ezilmişlik ve ikinci sınıf insan muamelesi... Bugün sözde demokrasi ve insan hakları satan Amerika'nın aslında kendisinin "demokrasi ve insan hakları canisi" olduğunu anlayacağız.

Hiçbir şeyin gördüğü gibi olmadığını, kenar mahallelerinde nelerin döndüğünden çok az haberimizin olduğunu göreceğiz. Hayatın hep iyi günlerini yaşadığımızı, şu yaşadığımız toplum-

da dahi, iyi bir çevrenin içinde (Müslüman bir çevre) kendimizi muhafaza ettiğimizin farkında olmadığımızı anlayacağız. Tahmin bile edemediğimiz olayların etrafımızda döndüğünü, bizim ise bunun farkında olmadan güllük gülistanlık gibi yaşamaya, tatlı hülyalara dalmaya devam ettiğimizi.

Benliğimizi korumanın ne kadar önemli olduğunu, nerden gelip nereye gittiğimizin hesabını yapmamız/sorgulamamız gerektiğini öğütlüyor bize. Düşüncelerimize gem vurulamayacağını, sindirilmiş olmamız gerektiğini bize hatırlatıyor. Konuşacak, savunacak, haykıracak bir şeylerimizin mutlaka olması gerektiğini, büyük çarkların içinde küçük bir solucan gibi ezilmekten kurtulmamızı ve bu çarklara meydan okumamız gerektiğini yaşayarak anlatıyor bize.

İnsanların aslında, kendi selim akılları üzerine bırakılsalar, problemlerin çözüleceğini; ancak bunun arka planında bir takım küresel güçlerin olduğunu ve asla insanları kendi başarılarına bırakmadıklarını, bu çatışmalardan, kavgalardan, ırkçılıktan, pislikten, mafyadan, savaşta, sürgünden, sömürmekten ve halkların sefilliğinden (kısacası kapitalizm, emperyalizm

ve diğer tüm "izm"lerden) nemalandıklarını gözler önüne seriyor.

Ne zaman ki ayağa kalksak, söyleyecek bir sözümüz olsa, bu şer sisteme dur demeye kalksak muhakkak bu sistemin sahipleri bizi ekarte etmek için bizi sindirmeye, söndürmeye çalışacaktır. İşte Malcolm bunu görüyor ve buna sessiz kalmayıp savaş açıyor. O'nun şikâyetçi olduğu kesimlerden biri de "bunu görüp de sessiz kalanlar" zaten. İnsanların buna nasıl sessiz kaldıklarını bir türlü anlamlandıramıyor.

O'nun beyazlara karşı mücadelesi bir ırk mücadelesinden(Siyah-Beyaz mücadelesinden) bir ideoloji mücadelesine(ırkçılık karşıtı mücadeleye) dönüşüyor. O Beyazların ırkına değil, bir ırkın bir ırka tahakkümüne karşı savaşıyor. Ötekileştirmeye, köleleştirmeye ve çifte standarda karşı savaşıyor.

Malcolm X'teki X'in nereden geldiği de ilginçtir mesela. Okuduğumuzda bunu göreceğiz. Ben X'in soyadı olduğunu sanırdım.

İnsan davasına inandı mı onun uğruna gecesini gündüzüne katar. Gözüne uyku girmez. 24 saat onun için 48 saat olur. Ve şöyle deriz: "Bu adam bunca işi nasıl, ne zaman yaptı?" İşte Malcolm'da aynen bunu diyeceğiz.

Mal, mülk ve maddi imkanların insana pranga/idol olamayacağını(daha doğrusu olmaması gerektiğini) da göreceğiz. Karşımıza hiçbir zaman zengin bir Malcolm çıkmayacak. Hatta eline geçen büyük meblağlara rağmen, paranın kölesi olmayan biriyle karşılaşacağız.

Hayatın alışlagelmiş sahte düzenlerine karşı çıkabilmeyi ve düşünmeyi, dolayısıyla da şuurlu(bilinçli) olmayı bize öğretecek. Bize aşılana bazı ötekileştirme araçlarının, turnosolunların aslında bir hiç olduğunun farkına varma-

Mal, mülk ve maddi imkanların insana pranga/idol olamayacağını(daha doğrusu olmaması gerektiğini) da göreceğiz. Karşımıza hiçbir zaman zengin bir Malcolm çıkmayacak. Hatta eline geçen büyük meblağlara rağmen, paranın kölesi olmayan biriyle karşılaşacağız.

mızı istiyor. "Böyle gelmiş böyle gitmeyecek!" diyor. "Uyanın. Farkına varın. Siz kimsiniz? Nesiniz? Nere-lisiniz? Niçin yaşıyorsun? Bir hayvan gibi güdülmekten niçin muzdarip değilsiniz? Üzerine kaynar su döküldüğünde niçin tepki vermiyor cesedin?" kabilinden sorular yöneliyor sürekli. Soruları Siyah ırkdaşlarına yönelik olmasına rağmen, onların nezdinde aslında bize de sesleniyor. Dünyadaki adaletsiz sistemi eleştiriyor, bu sisteme

karşı mücadele veriyor.

Aklımızı ve düşüncemizi kiraya vermemeyi, körü körüne tabi olmamayı öğretiyor bize. Kim olursa olsun la yüs'el(sorgulanamaz) olamayacağını, eleştirel düşünmeyi öğretiyor. İdealleri uğruna korkmadan haykırmayı ve küllerinden doğarak tekrar ayağa kalkmayı sürekli olarak işliyor.

Bir şeylere dur diyebilmemiz için profesör, âlim veya devlet başkanı olmamızın gerekmediğini, içimizde acısını hissediyorsak bir şeyler mutlaka yapabileceğimizi bize gösteriyor ve bunu bil fiil O'nun hayatında görüyoruz.

Kitabı konu konu anlatmak, özetlemek istemiyorum zira hem heyecanı kalmaz hem de kitap oldukça hacimli. Ama sanırım genel bir perspektif çizebilmişimdir kitap hakkında. Tabi ki okuduğumuzda bundan çok daha fazlasını göreceğimizden eminim.

Son olarak şunu söylemek istiyorum: Hani bazı filmler vardır. Uzundur, sıkıcı sanırsınız. Bu izlenmez, deriz. Ama bir vesileyle başlarız filme. İzlerken bitmesin deriz. Bitince de "vay be... neymiş yaa" deriz. Şöyle bir soluklanırsınız. İşte bu öyle bir kitap... Hacminden ürkmekten kesinlikle okunmalı. Hayatın farklı yüzlerini göreceğiz ve sıra dışı bir kişiyle, kişilikle, Müslümanla tanışacağız...

Allah Yolunun Yardımcıları-I

Ömer KÖŞÜ

WEy iman edenler, Allah'ın yardımcıları olun: Meriyem oğlu İsa'nın havarilerine: 'Allah'a (yönelirken) benim yardımcıları kimlerdir?' demesi gibi. Havariler de demişlerdi ki: 'Allah'ın yardımcıları bizleriz.' Böylece İsrailoğullarından bir topluluk iman etmiş, bir topluluk inkâr etmişti. Sonunda Biz iman edenleri düşmanlarına karşı destekledik, onlar da üstün geldiler." (Saff Suresi/14)

"Nitekim İsa, onlarda inkârı sezince, dedi ki: 'Allah için bana yardım edecekler kimdir?' Havariler: 'Allah'ın yardımcıları biziz; biz Allah'a inandık, bizim gerçekten Müslümanlar olduğumuza şahid ol' dediler." (Al-i İmran/52)

İçimden bir ses; "Nasıl olur ki bu?!", diyor.

O ALLAH ki yerlerin, göklerin ve bu ikisi arasında bulunanların Rabbi olsun, O'nun izni olmadan yaprak kıvılcımdasın, yerin yedi kat dibinde, göklerin derinliğinde, evrenlerin sınırında, maddenin özünde, zerrenin kalbinde ne varsa bilsin de sonra ben ve benim gibi bedeni

"Allah'ın Yardımcıları" ifadesi hakkında: İslâm'ın ikamesine yardımcı olan kişiler Allah'ın yardımcıları olarak isimlendirilirler. Allah insanlara serbest irade vermiştir. İnsan ister isyan eder, ister itaat eder. Ancak ikna yoluyla insana itaat yolu açık bırakılmıştır. Çünkü O, serbestlik bahşettiği alanlarda insanlara isteklerini zorla kabul ettirmez. Bilâkis nasihat ve muhakeme yoluyla kabul ettirmek ister.

bir damla suya muhtaç, ruhu bir yudum sevgiye her daim aç, bir grip mikrobuna yenik düşen; uykusuzluğa, açlığa, soğuşa, sıcağa dayanamayan, ölse cesedi soğuk dolaplara tıklanan insanoğlu O'na yardım etsin...Nasıl olur bu?!

Bu ifadeyi Kur'an-ı Kerim'de, İsa peygamberin ağzından duyuyoruz ilk olarak... O çevresindekilere; "Allah'a doğru(gitmekte) kim benim yardımcıları olur?" (Al-i İmran/52) diye soruyor. Bu soruyu sormasını gerektiren bir durum mu yaşamıştır acaba, diye düşünüyor insan. Yani durduk yere kimse

kimseyi yardıma çağırılmaz. Bu kısacık çağrı; yardımın amacını, yönünü ve hatta şeklini de ortaya koyuyor.¹

Normalde yardım muhtaç, ihtiyaç sahibi, zor durumdaki, gücü tükenmiş, yapacak bir şeyi kalmamış kişilere ondan daha iyi ve güçlü durumdakiler tarafından yapılır. Bizler ise mutlak manada aciz olduğumuza göre Allah(c.c.) ken-

¹ <https://ar-ar.facebook.com/notes/mihriban-inan-karatepe/allahin-yardimcilari-olun/1542989019361702/>

انصار، الله

disi Kur'an'da geçtiği üzere bizlerden yardımcıları olmamızı istemesindeki gayeyi iyi anlamak durumundayız.

"Allah'ın Yardımcıları" ifadesi hakkında: İslâm'ın ikamesine yardımcı olan kişiler Allah'ın yardımcıları olarak isimlendirilirler. Allah insanlara serbest irade vermiştir. İnsan ister isyan eder, ister itaat eder. Ancak ikna yoluyla insana itaat yolu açık bırakılmıştır. Çünkü O, serbestlik bahsettiği alanlarda insanlara isteklerini zorla kabul ettirmez. Bilâkis nasihat ve muhakeme yoluyla kabul ettirmek ister.

Fakat O, bu gâyeyle insanlara yol göstermesi, telkin ve tebliğde bulunması için Peygamberler göndermiş, kitaplar inzal etmiştir. Bu tebliğ ve telkini kendi iradesiyle kabul eden kimse Mü'mindir. Fiilen tabi olduğunda da, müslim, kaanit ve âbidir. Allah'tan ittika ederek yaşarsa muttaki, hayır için yarışsın muhsin, bununla kalmayarak bu tebliğ ve tâlimi yaymaya, insanları ıslaha çalışır, küfür ve fıkâ yerine sadece Allah'a itaate dayanan bir nizam kurmak için uğraşsın ensârullah'tır. Allah, yukarıdaki âyette de açıkça beyan ettiği gibi, bu kimseleri kendisine yardımcı olanlar şeklinde nitelemiştir. İşte bu ifadeyle kast olunan budur. Şayet asıl maksat, Allah'a değil, Allah'ın dinine yardım etmek olsaydı, "Ensârullah" yerine "Ensârü dînillâh", "Yensurullah" yerine "Yensuru dînellâh" ve "in tensurullah" yerine de "in tensuru dînellâh" denilmesi lâzım gelirdi.

Ancak görüldüğü gibi, Allah Teâlâ sürekli olarak bu ifadeyi kullanmış olduğundan, Allah'a yardımın kastedildiği açıkça anlaşılacaktır. Fakat bunun anlamı, bu kimselerin Allah'ın bir ihtiyacını giderdikleri ve Allah'ın bizzat kendi gücüyle (cebir) olmayıp, peygamberler ve kitaplar vasıtasıyla olmasını dilediği bir işe iştirak ettiklerinden ötürü, kendilerine Allah'ın yardımcıları denmiştir.²

İnsanları tavsiye ve nasihatle doğru yola ulaştırmak Allah'ın işi olduğundan Allah, İslâm'ı yaymak için güçlerinin son noktasına kadar çabalayanları «yardımcıları ve dostları» olarak adlandırır. Gerçekte bu, bir kulun ulaşabileceği en üst derecedir. Çünkü namaz kılarken, oruç tutarken ve bu gibi diğer ibadetleri yaparken insanın konumu sadece kul olmaktır. Fakat o, Allah'ın dininin yayılmasına çalıştığında, Allah'ın «dostu ve yardımcısı» olma gibi eşsiz ve yüce bir konuma yükselmektedir. Bu da bir insanın bu dünyada ruhî yücelme ile kazanabileceği en yüksek makamdır.³

"Ey iman edenler, siz Allah'a yardım eder-seniz" cümlesinde, Allah Teâlâ kendisi ihtiyaçtan münezzeh yardımcı olduğu için Allah'a yardım ifadesi emrini tutmak dinine ve Resulüne yardım etmek mânâsından mecazdır. Bunun asıl nüktesi şudur: Dinî fiiller zorla değil, kulların irâdeleriyle yapılması matlup olan ihtiyarî yani isteğe bağlı fiillerdir. Onun için kulun cüz'î iradesi harekete geçmeden istenen netice ve sevap meydana gelmez. O hususta ilâhî irade kulların niyet ve isteklerine bağlıdır. İşte bu şekilde Allah'ın emirlerini yerine getirmek için kulların cüz'î irâdelerini sarf etmekle yapacakları hizmetlerine, Allah'a yardım denilmiştir ki isnadda mecaz, yahut istiâredir. Yani imandan sonra siz, Allah'ın emirlerini yerine getirmek, rızasına ermek için size şart kılmış olduğu niyet ve gayretlerinizi sarf etmek suretiyle dinine hizmet edersiniz. Allah size yardım eder, sizi düşmanlarınıza galip ve muzaffer kılar. Ve ayaklarınızı sıkı bastırır. Savaş alanlarında, cihad mevkîlerinde ayaklarınızı kaydırmaz ve metanetle sizi üstün kılar.

Peki müminler yüce Allah'a nasıl yardım ederler ki şartı yerine getirmiş olsunlar ve sonuç olarak da kendilerine o şartın bir karşılığı olarak yardımını ve sebatı elde etsinler? Gönülleri Allah için her şeyden soyutlamakla, Allah'a açık veya gizli hiçbir şeyi ortak koşmamakla,

2 Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'an, 61/Saff sûresi, âyet 14'ün tefsiri

3 Mevdûdî, Tefhîmu'l-Kur'an, İnsan Yayınları, 1/229

gönüllerinde Allah'ın sevgisi yanında hiçbir kimseye ve hiçbir şeye yer bırakmamakla, yüce Allah o gönüllere kendisinden ve sevdiği ile ilgi duyduğu her şeyden daha sevgili olmakla, gönüller Allah'ı tüm arzularında, duygularında, duruşlarında ve davranışlarında, tüm faaliyetlerinde ve duygularında hakem kılmakla... Evet gönül aleminde Allah'a yardım böyle olur.

Yüce Allah'ın bir şeriatı ve hayat sistemi vardır. Bu şeriat birtakım temellere, ölçülere, değerlere, bütün varlık âlemine ve hayata dair düşünce sistemine dayalıdır. Allah'a yardım, O'nun şeriatine ve sistemine yardım edilerek şeriatının istisnasız tüm hayata hakem kılınma girişimi ile gerçekleşir. Bu da hayat sahnesinde Allah'a yardım demektir.

Allah'ın dinine, mesajına, sistemine ve düzenine çağırma kim bana destek olur? Kim bana yardım eder ki ona tebliğde bulunayım ve onunla görevimi yerine getireyim? Her inanç ve dâva sahibinin yanında, kendisi ile beraber hareket eden onun davranışını yüklenen, savunan, ulaşabildiklerine ulaştıran ve ondan sonra davasını yaşatan destekçilerin bulunması gerekir.

"Havârîler: Biz Allah'ın destekçileriyiz Allah'a iman ettik. Şahit ol ki Müslüman'ız.» Havârîler burada İslâm'ı, dinin özü anlamında kullanıyor. İsa'yı (selâm üzerine olsun) bu Müslüman'lıklarına ve Allah'ın yardımına... Yani onun Peygamberlerinin, dininin ve hayat sisteminin yardımına koşmalarına tanık tutuyorlar. Sonra Rablerine yöneliyorlar ve pratik olarak yaşadıkları bu olaylarda doğrudan Allah ile ilişki kuruyorlar: *"Ey Rabbimiz! İndirmiş olduğun mesaja inandık ve Peygamber'e uyduk. Bizleri bu mesajın canlı şahitleri yaz."*

Allah ile doğrudan sözleşmek için bu yönelişte önemli bir nokta var. Mü'min başta Rabbi ile sözleşme yapar. Peygamber onu tebliğ ettiğinde inanç hususunda Peygamberin görevi biter, Allah ile sözleşme gerçekleşir. Bu sözleşme Peygamberden sonra da Mü'mini bağlayıcı niteliktedir. Bu sözleşmede Peygabere uyulacağına dair söz verilmiştir. Mesele, vicdanda yer alan bir inançtan ibaret değildir.

Burada önemli olan belirlenen yolu izlemek ve bu yolda Peygabere uymaktır. İşte İslâm'ın bu anlamı, gördüğümüz gibi aynı zamanda surenin öteden beri üzerinde yoğunlaştığı ve değişik üslûplarla tekrar ettiği bir olgudur.

Havârîlerin sözlerindeki başka bir ifade ayrıca dikkat çekiyor: *"Bizi şahitlerle beraber yaz."* Ne şahitliği ve hangi şahitler? Allah'ın dinine iman etmiş Müslüman'ın, bu dine tanıklık etmesi istenmektedir. Bu tanıklık, dinin hayatta kalma hakkını pekiştirecek bir tanıklıktır. Bu dinin insanlara vermek istediği hayırlı mesajı destekleyen bir şahitliktir. Kişi canıyla, ahlâkıyla, yaşantısıyla, hayatıyla bu dinin canlı bir şekli olmadıkça bu şahitliğin gereğini yerine getirmiş olamaz. Bu öyle canlı bir tablodur ki insanlar onda bu dinin var olmaya daha lâyık olduğunu, yeryüzünde var olan diğer sistemlere, düzenlere ve organizasyonlara oranla daha iyi ve daha üstün olduğunu rahatlıkla görebilmektedirler.

Şüphesiz Allah kendi dinine yardım edene, yardım edecektir. Çünkü dinin ihtiyarî olan fiillerle alakası olduğuna göre, o konuda arzu edilen gayenin gerçekleşebilmesi için, Allah'ın iradesi kulun cüzî iradesine bağlı olduğundan, kulların cüzî iradelerini kullanarak bir çaba sarf etmeleri, Allah'ın iradesinin işlemesine vesile olması itibarıyla bir yardım gibidir. Onun için müminleri savunmayı söz veren Yüce Allah, yardımının kesin olarak gerçekleşmesini onların yardım ve çalışmalarına bağlamıştır. Yoksa Allah şüphesiz çok güçlüdür, her şeye gâliptir, yardıma ihtiyacı yoktur. Yardım ettiği kimseler de her zaman üstün olup hiçbir zaman mağlup olmazlar. (Elmalılı, 22/Hacc, 40 âyetinin tefsirinden)

Kur'an, insanları Allah'ın dinine çağırın ve O'nun dininin küfre karşı galip gelmesi için uğraşan kimseleri, "Allah'ın yardımcıları" (Ensârullah) olarak nitelemiştir.⁴

Allah'ın, dinini galip kılabilmesi için yardıma ihtiyacı da yoktur. O, bu düzenlemeyi insanoğlu için bir imtihan sebebi kılmış ki böylece insanlar bu imtihanı vererek ilerleyip yükselebilsinler veya imtihanda dökülüp aşağıların aşağılarına insinler!

Ey Müslüman! Allah yolunun yardımcısı olduğun müddetçe, Ebu Bekir olup sadakat ve feregat ile tüm varlığını bu uğurda feda etmen gerektiğini. Bir Ömer olup cesaretini, yiğitliğini ortaya koyma gerektiğini. Davaya adanmış bir yürek olduğunu ve gerektiğinde duraksamadan yüreğini kendi ellerinle dinin yardımına sunma gerektiğini bil! Din yolunun yol işaretlerini aydınlatan Hz. Muhammed (s.a.v)'i canından

⁴ <http://www.ahmedkalkan.com.tr/kavram-tefsiri/item/152-allah-yolunun-yardimcileri-ensarullah.html>

aziz bilmen ve onun davası uğrunda her türlü fedakarlığı yapman gerektiğini unutma.

Bedir günü, Sad ibn Muaz veya Mikdad İbn Amr'ın söylediği şu sözünü unutma! "Vallahi sen şu denizi gösterip dalarsan, biz de seninle birlikte dalırız. İsrail oğullarının Hz. Musa (a.s)'a "Sen ve Rabbin gidin savaşın, biz burada oturup bekleyeceğiz" dedikleri gibi demeyeceğiz sana. Sonuna kadar seninle beraber savaşacağız." (İbn Hişam Sire III-6)

Ey Müslüman! Allah yolunun yardımcısı olduğun müddetçe, Ashab-ı Uhdud davetçileri

gibi ateşe atılıp yakılabileceğini (85/8), mü'min davetçilere katılıp onlara destek olduğu için, Ashab-ı Karyenin davetçisi gibi taşlanarak öldürülebileceğini (36/20-27), yüce Allah'ın ulûhiyetini müşrik topluma ulaştırıp onları yalnızca âlemlerin Rabb'ine kulluk etmeye çağırdığı için, Ashab-ı Kehf gibi zulüm, baskı ve tehditle öz yurdundan kovulabileceğini (18/13-16), putçu rejimlere ve putlara karşı çıktığı için, İbrahim(as) gibi ateşe atılabileceğini (21/51-70), dürüst olduğu ve inancının gereğini yaşayıp ondan asla taviz vermediği için, Yusuf(as) gibi zulümle zindana atılabileceğini (12/23-54), despot idarecilere karşı çıkıp onlara hakkı anlattığı için, Musa(as) gibi zorba idarecilerin zulmüne uğrayabileceğini (20/43-73), beşeri şirk düzenlerine karşı çıkıp Kur'an hükmünün egemen olmasını istediği için, Muhammed (as) gibi öldürülmek istenip öz yurdunu terk etmeye zorlanabileceğini (8/30, 9/13, 28/85, 47/13) unutma.⁵

Allah'ın dinini anlama ve yaşama konusunda, Allah'ın istediği gibi Müslüman olma konusunda, aslında peygamberin hiç kimseye ihtiyacı yoktur. Hiç kimse kendisine yardımcı olmasa da peygamber tek başına kulluğu icra edendir. Yâni peygamber Allah'ın kendisine yüklediği görevini

Öyle değil mi ama? Din anlatılacak ben, âyet anlatılacak ben, hadis tanınacak ben, hapse atılacak ben, sürgün edilecek ben, ben, ben. Niye hep ben yahu? Gelin beraber olalım. Gelin beraber çalışalım, gelin birlikte omuzlayalım Allah dinini. Gelin birlikte öğrenip birlikte tebliğ etme ve yaşama kavgası verelim. Eğer kitapsız ve sünnetsiz din olmayacağına sizler de inanır, sizler de bu yükü omuzlarınızda hissederseniz o zaman sizler de bana yardım etmiş olursunuz.

yapamadı da birilerinden bu konuda yardım istiyor değildir mânâ. Kendisi görevini yapmakla birlikte cemaatla yaşama karakterindeki bu dini ikâme konusunda birilerinin yanı başında olmasını, birilerinin kendi menfaatleri icabı Müslüman olup yükünü hafifletmesini istiyordu Allah'ın elçisi.

İşte bu cemaat, bu ümmet bir Peygamberin yükünü hafifleten, derdini ve sorumluluğunu paylaşan en büyük destektir. Meselâ şu anda ben Konya'nın her mahallesinden, her evinden sorumluyum. Bu Allah dinini, Allah âyetlerini her yere

götürmek, ulaştırmak zorundayım. Ama şu anda sizler de benim bu derdimi dert bilerseniz, sizler de benim sorumluluğumu hissediverip de bu işi yapmaya başlayırsanız benim omuzumdaki yükler hafifleyecek demektir. Meselâ bu akşam içinizden birisi Aydınlık mahallesinde şu benim yaptığımı yapıp, Allah kullarına vahiy ulaştırırsanız artık Aydınlık benim omuzumdan inmiş olacak. Elhamdülillah Aydınlık'ta bu işi yapan birisi var ve artık benim oraya gitmeme gerek kalmamıştır diyecek ve rahatlayacağım. Meram'da da bu işimi yapan birilerinin çıkması benim omuzumdaki bir yükün daha inmesi anlamına gelecektir.

Öyle değil mi ama? Din anlatılacak ben, âyet anlatılacak ben, hadis tanınacak ben, hapse atılacak ben, sürgün edilecek ben, ben, ben. Niye hep ben yahu? Gelin beraber olalım. Gelin beraber çalışalım, gelin birlikte omuzlayalım Allah dinini. Gelin birlikte öğrenip birlikte tebliğ etme ve yaşama kavgası verelim. Eğer kitapsız ve sünnetsiz din olmayacağına sizler de inanır, sizler de bu yükü omuzlarınızda hissederseniz o zaman sizler de bana yardım etmiş olursunuz.

Ama şunu da göz ardı etmeyelim ki, eğer bizler de Peygamberler gibi, onlar kadar bu mübârek yükü çekmeyi iliklerimize kadar hissederseniz elbette Allah bize de onlara verdiği yardımcılarını gönderecektir. Ama elbette bizim

⁵ <https://zadulmuvaahhid.wordpress.com/2010/06/28/allah-yolunun-yardimcilari-olun/>

samimiyetimiz, bizim sorumluluk anlayışımız, bunu dert bilişimiz bu kadarmış ki Allah bu kadar yardımcı göndermiş. Allah bizi de aynı şura erdirdin de o şuurumuz sonucunda bize de yardımcıları göndersin inşaallah.

Tabii göndermese de veya sizler bana destek çıkmazsanız da elbette ben kendi gidebileceğim yerlerden sorumluyum. Kime gidebilirim? Kaç kişiye gidebilirim? Kaç yere gidebilirim? İşte benim sorumluluk alanım budur.

Demek ki Peygamberlere yardım, onların görevlerine yardım şeklinde olur. Yani Peygamber (a.s) dünyada Allah'ın istediği adâleti gerçekleştirmek, insanların dünyada Allah'ın istediği hayat programını yaşamalarını sağlamak, insanların sadece Allah'a kul olmalarını gerçekleştirip onların cennet yollarını açmak, cehennem yollarına barikatlar koymak için gelmişlerdir. İnsanların yeryüzünde Rab olarak Allah'ı, din olarak İslâm'ı, kitap olarak Kur'an'ı ve bu konuda örnek olarak Hz. Peygamberi tanımaları için gelmiş olan Peygamberin bu görevini, bu fonksiyonunu kendimize görev edinir, dert edinir iş edinir, din edinirsek biz de onlara yardımcı olmuş oluruz. Onların inandığına inanır, yaptıklarını yapar, sevdiklerini sever, reddettiklerini de reddedebilirsek, varlıklarını ve programlarını kendimize program kabul edebilirsek, isteklerine köstek değil destek olabilirsek o zaman biz de onlara yardımcı oluyoruz demektir. Biz de Ensârullah'ız demektir. Bakın Allah'ın Peygamberi İsâ (a.s) diyor ki: Kim bana yardımcı olacak? Onun bu talebine karşılık: Havariler, İsâ (a.s)'ın arkadaşları, İsâ (a.s)'a iman etmiş Müslümanlar, Allah ve peygamber yolunun yardımcıları, beyazlar, beyaz elbiseliler, beyaz elbiseli görünenler dediler ki: Biz Allah'ın yardımcılarıyız, biz senin yardımcılarıyız. Bizler iman ettik Allah'a. Sen şahit ol ki bizler teslim olduk. Bizler Müslüman olduk. Arkadaşlar, işte yardım budur. İşte Allah yolunda peygambere yardım budur. Ey peygamber, sen şahit ol ki biz iman ediyoruz ve imanlarımızı amel haline getirip Müslüman oluyoruz. Allah'a inanıyoruz ve inancımızın gereğini yerine getiriyoruz. İşte namaza inanıyoruz ve kılıyoruz. İşte içkisiz sofrada oturmaya inanıyoruz ve içkisiz sofraya oturuyoruz. İşte oruca inanıyoruz ve tutuyoruz. Çünkü peygambere iman onun orucuna, namazına, cihadına iman demektir. Kitaba iman demek hayatı onunla düzenlemeye ve kıyâmete kadar onun geçerli olduğuna iman demektir.

Allah bizden kendisine ve peygamberine yardım etmemizi istiyor. Allah'a yardım, Allah'ın dinine yardımdır. Allah'ı korumak, Allah'ın dinini korumak demektir. Allah'ı korumak, Allah'ın emir ve yasaklarını, Allah'ın hukukunu korumak demektir. Allah önce iman, amel, ihlas ve ihsan ile korunacaktır. Allah'a yardım, Allah'ın emirlerini yerine getirme ve yasaklarından kaçınmakla gerçekleşecektir. Allah'ın dininin hâkimiyeti adına çalışıp çırpınmakla gerçekleşecektir. Allah'ın dininin hâkimiyeti adına mal ve can fedâ etmekle gerçekleşecektir. Allah'a yardım, O'nun dini adına şehadeti göze almakla gerçekleşecektir.

Unutmayalım ki, bir yasa olarak Allah kendi dinine yardım edenlere yardım edecektir.⁶ Allah, dinini koruyanları koruyacaktır. Öyleyse Rabbimiz tarafından ayaklarımızı sabit tutup zafere ulaştırmasını istiyorsak, biz de Allah'ın dinine yardım edeceğiz. Yani kendimiz için, kendi kurtuluşumuz için Allah'ın dinine yardımcı olacağız. Değilse hâşâ, Allah'ın bizim yardımımıza asla ihtiyacı yoktur. Çünkü dininin hâkim olacağını zaten Allah müjdelemektedir. Kendi lehimize Allah'ın dininin hâkimiyeti adına vereceğimiz yarım hurma, dökceğimiz birkaç damla ter ve kan, bizim cennet yolunda ayaklarımızın kaymamasına, cennete ulaşmamıza sebep olacaktır.

İşte Allah'a yardım, Allah'ın dinine yardım budur. Allah'a, Allah'ın istediği biçimde, Kitabında bize anlattığı mükemmel sıfatların sahibi ve noksan sıfatlardan münezze olarak inanmak, gönderdiklerine Allah'ın istediği biçimde iman etmek, emirlerini yerine getirip nehiyelerinden kaçınmak, O'na istediği biçimde kulluk yapmak, sevdiklerini sevmek, düşmanlarını düşman bilmek, rızası sebebiyle razı olmak, gazabıyla gazaplanmak, O'nun dininin, O'nun yasalarının egemenliği adına malla ve canla cihad etmek, hâsılı tüm hayatı O'nun istediği biçimde değerlendirmektir.

Tabii ki Allah'ın dinine yardım edebilmek, Allah'ın hukukunu koruyabilmek, Allah'ın dinini muhafaza edebilmek için elbette Allah'ın dinini tanımak şarttır. Allah'ın kitabını koruyabilmek için kitabı tanımak şarttır. Allah'ın kitabını, Allah'ın yasalarını tanımayan bir kimsenin onları koruması ve savunması mümkün değildir. Birileri bozuk para gibi Allah'ın âyetlerini

harcarken, birileri kendi hukuklarını yerleştirebilmek, kendi yasalarını hâkim kılabilmek için Allah yasalarını ezip bozarken, Allah yasalarından habersiz yaşayan insanların beri tarafta seyretmesi kaçınılmazdır.

Şunu da asla unutmayalım ki, kendi dinine yardım ettikleri için Allah'ın yardım ettikleri asla mağlup olmayacak, asla zelif bir hayatın adamı olmayacaklardır. Eğer sizler Allah'ın dininin yardımcıları olur da Allah da size yardımcı olursa, kesinlikle bilirsiniz ki size galip gelecek, sizi mağlup edecek yoktur. Allah'ın yardımı ve desteği sizinle olduğu sürece yeryüzünde hiçbir güç ve kuvvet size galip gelemez. Hiçbir güç sizi alt edemez. Allah sizi galip getirmeyi murad etmişse, sizin üzerinize galip gelecek yoktur. Ama eğer sizler Allah'ın dinine yardım etmezseniz, Allah da sizi terk eder, sizden desteğini çeker, sizi sahipsiz ve yardımcısız bırakırsa, ondan sonra size yardım edecek yoktur.⁷

Her devirde ve her yerde Müslümanlar öncelikle İslâm'ı hayatlarında yaşayarak, onu birer canlı hayat haline getirerek, onun güzelliklerini ahlâk olarak göstererek, diğer insanlara 'hidayet' örneği ve şahidi olarak yardım etmek, 'ensar' olmak durumundadırlar. Buldukları yerlerde, şartların uygun olarak mallarıyla, imkânlarıyla, bilgi ve güçleriyle, gerekirse canlarıyla Allah'ın dininin 'ensar'ı olmalılar, tıpkı Ensar gibi.

Allah'a yardım, O'nun dinine ve O'nun muhtaç, müstez'af ve mücahid kullarına yardım etmekle, yani ensar olmakla mümkündür. Bu âyet aynı zamanda ilahî bir sünnete (kanuna) ışık tutmaktadır. Allah (cc) kendi yardımını kulun üzerine düşeni yapmasına, sözlü dua yanında, salih ameli ve çabasıyla fiilî dua

yapmasına bağlıdır. Kul iyi olana bir adım attığı zaman Allah (cc) ona yardım ve ödül, hayır ve bereket vermek üzere belki bin adım atar.⁸

Davet taşıyıcıları Allah katından kendilerine zaferin inmesini istiyorlarsa, yardımın inmesi için gerekli olan şartları gerçekleştirmelidirler. Bunlardan herhangi birisini hafife alamazlar, aksi halde yardım gelmez. Bu şartlar ise, İslâm akidesine ve hükümlerine bağlı kalınarak ve gereğince yaşamakla, Allah'ı razı etmekle yani Allah'a (dinine)

yardım etmeye yönelik iş yapmakla hazırlanır. Bunlardan veya mücadele için yapılan sağlıklı hazırlıklardan ya da davet taşıyıcılarının daveti taşıma esnasında güçleri oranında ortaya koydukları çabalardan ve bu çabaların sağlıklı hale getirilmesinden sonra yardım gelebilir, umulabilir.

İslami hareketin öncüleri, İslam ordusunu, savaşmak için yapılması gereken askeri sorumlulukları, güçleri oranında sağlıklı bir şekilde yerine getirmedikçe, şer'î vazifeleri yapmaya kalkışmaları yeterli olmadığı gibi; tıpkı Rasûlullah (sav)'in yaptığı, doğru/sahih bir şekilde daveti taşıma işlevine girişmeksizin şer'î emirlere ve yasaklara uymak ve yalnızca Allah için çalışmış olmak da yeterli değildir.

Yalnızca ibadet etmek, Allah için ihlâslı olmak ve haramlardan sakınmak da yeterli değildir. Bunların yanında bir de güzel çalışmak, gayeye ulaşmaya götürecektir vesilelere ve metodlara ittiba etmek lazımdır. Zira biz, Allah'ın bize yardım ikramında bulunmasını istiyorsak, bunların tamamı, yerine getirmemiz gereken

8 Heyet, Kur'an Yolu 5/7

7 Ali KÜÇÜK 'Besairu'l Kur'an' Saf Suresi/14

şartlar içerisinde yer almaktadır. Daveti taşıyanın, zaferin Allah'a ait bir kaza olduğunu ve bu yardımın inmesi için birtakım şartların bulunduğunu bilmesi kaçınılmazdır. Bunların hiçbirisi, daha fazla uğraşıldığında veya önem verildiğinde, görevler yapıp haramlardan sakınıldığında kesin sonuca götürecektir. Bizler, yardımın/zaferin yalnızca Allah'ın elinde olduğunu; hazırlanması gereken şartların tamamını tahakkuk ettiren kimseye bu zaferi nasip edeceğinin bilincinde isek, yardımın bizden uzaklaşmasına yol açacak kusurlardan şiddetle kaçınmak durumunda olduğumuzu anlarız. Bu kusurlar, noksanlıklar; ister ibadetler, itaat veya gayeye ulaşmayı sağlayacak sahih vesilelerdeki eksiklikler olsun, isterse metoda tabi olmamak şeklinde olsun fark yoktur, bunların tamamı kusurdur, hatadır; yardımın inmesinden önce hazırlanması gereken şartların gerçekleşmemesi demektir.

Birinci noktaya -ibadetlerde ve itaatlerin kusuruna- Tevbe Suresindeki şu ayeti örnek verebiliriz:

"Andolsun ki Allah, size bir çok savaş yerlerinde ve sayınızın çokluğundan hoşlanıp övündüğünüz; fakat çokluğunuzun size bir fayda vermediği, yeryüzünün bütün genişliğine rağmen size dar geldiği, nihayet gerisin geri çevrilerek dönüp gittiğiniz Huneyn gününde de size yardım etti." (Tevbe Suresi: 9/25)

Çoklukla gururlanmanın ve sayı çokluğunun, zaferin kazanılmasına yol açacağı zanni, şeriata ters bir düşüncedir; günahdır, itaatla ve kullukla çelişir. Zafer, Allah'ın elinde olup bunu hak olarak doğrulukla dilediğine verir. İşte bu muhalefet ve masiyet bir takım davet taşıyıcılarında da görülmektedir. Oysa zafer Allah'ın elinde olup, O'ndan zaferi dileylene ve O'na tevekkül edene verir. Daveti taşıyıcılarından, yardım sebeplerine sahip oldukları ve zaferi kendilerinin hazırladıklarını söyleyen kimse; şeriata muhalefet etmiştir ve asi sayılır. Böyle yapmakla tıpkı Allah Rasul'ü (sav)'in ashabından meydana gelen orduda olduğu gibi, zaferin gecikmesine neden olur. Zira sahabeler çoklukları ile gururlandılar ve bunun, zaferi elde etmeleri için yeterli olduğunu sandılar.

İkinci duruma -sahi bir metoda, vesilelere ve metodlara ittiba olmadaki kusura- şu ayeti örnek olarak gösterebiliriz:

"Siz Allah'ın izni ile düşmanlarınızı öldürür-

ken, Allah, size olan vaadini yerine getirmiştir. Nihayet, öyle bir an geldi ki, Allah arzuladığınızı (galibiyeti) size gösterdikten sonra zaafa düştünüz; (Peygamberin verdiği) emir konusunda tartışmaya kalkıştınız ve âsi oldunuz. Dünyayı isteyeniniz de vardı, ahireti isteyeniniz de vardı. Sonra Allah, denemek için sizi onlardan (onları mağlup etmekten) alıyordu. Ve andolsun sizi bağışladı. Zaten Allah, müminlere karşı çok lütfkârdır." (Ali İmran: 3/ 152)

Uhud Savaşı'nda bazı okçuların, Rasulullah (sav)'in emrine muhalefet ederek tepede durmamaları, ganimet toplamak üzere aşağı inmeleri, gayenin gerçekleşmesine yol açacak vesilelere, metodlara tabiiyyette kusur göstermeleri günahdır. Ve de Müslümanlardan yardımın çekilmesi demektir. Zaferin geri çekilmesine neden olan bu kusur, sorumlulardan gelen birtakım emirleri uygulamada, kendilerinden istenen görevlerin yerine getirilmesinde de söz konusudur. Fikirlerin, görüşlerin ve hükümlerin, insanlar tarafından kabul edilmesine yol açacak olan metodlar, vesileler ve amellerin tespiti açısından kusur göstermek de böyledir. İşte davetin insanlara taşınmasında yerine getirilmesi istenen bu emirlerin, talimatların ve görevlerin infazındaki kusur; Uhud Savaşı'nda kendilerine verilen emre aykırı hareket eden, dolayısıyla da zaferin kazanılmamasına neden olan okçulardan bazılarının yaptıkları gibidir.

Allah'ın bize yardım etmesi (zafere ulaştırması) ve bunu çabuklaştırması için gerekli olan şartların tümünü; ibadetleri, şer'î itaatları, görüşleri, talimatları ve sorumlular tarafından verilen emirleri yerine getirmek kaçınılmazdır. Bunlardan herhangi birisinin etkisi, bir diğerinden daha az değildir. Allah'ın bize yardımının gelmesi için, bizim de O'na (dinine) yardım etmemiz gereklidir. Her iki iş, bir arada bulunmadıkça, yerine getirilmedikçe bize yardım gelmez.⁹

Eğer bizler Rabbimize itaatten çıkarak, Rabbimiz yolunda cihadı terk ederek, Rabbimizin yasalarını terk ederek, Rabbimizin desteğinden, onun korumasından, yardımından uzak bir hayat yaşamaya kalkışırsak, bize kim yardım edebilir ki? Kim destek olabilir bize? Kim başarıya ve zafere ulaştırabilir bizi? Düşmanlarınızı karşısında bizi kim koruyabilir? Problemlerimizi çözmeniz konusunda kim yol gösterebilir bize?

⁹ <https://tagut.wordpress.com/2009/05/06/davetin-tasinmasinda-allah%E2%80%99in-yardimi-abdullatif-uyveyda/>

Kâfirlerin ayakları altında ezilmekten kim kurtarabilir bizi?

Öyleyse ey Mü'minler, safınızı iyi belirleyin. Kimin safında olduğunuzu iyi düşünün. Allah safında mısınız? Peygamber safında mısınız? İnananların safında mısınız? Yoksa Allah'la savaşanların, peygamberleri reddedenlerin safında mısınız? İman edenlerin safında mı, inkâr edenlerin, yalanlayanların, reddedenlerin safında mısınız? Allah yolunda malları ve canlarıyla cihad edenlerin safında mı, yoksa zillet içinde bir dünya hayatını tercih edenlerin safında mısınız? Peygamber yolunun yolcusu mu yoksa başka yolların yolcusu musunuz? Kimin yolunda olacaksınız, onu iyi tanıyın. Çünkü başka çaresi yok, sizler şu anda ya peygamber safında yer alacak ya da karşı gelenlerin safında yerinizi belirleyeceksiniz.

Ya Resul gibi Allah'a kul olacak, hayatınızı Allah'ın belirlediği yasalar istikâmetinde Allah için yaşayacaksınız yahut da Firavunlar, Nemrutlar, Karunlar, Hâmanlar, Ebu Cehiller yolunda olacaksınız. Ya Peygamber gibi hayatınızı, hayat programınızı Allah'a soracak, vahiyle yol bulacaksınız yahut da Ebu Cehil, Velid bin Muğire gibi kendi kendinizi putlaştırıp hayat programınızı kendiniz yapmaya kalkışacaksınız. Ya İbrahîm gibi hayatınızın tümünde Allah'a teslim olacak, Müslüman olacak, sonunda onun gittiği cennete gideceksiniz yahut da Nemrut gibi Allah'la savaşa tutuşarak cehenneme yuvarlanacaksınız.

İyi belirleyin safınızı... Allah safında, peygamber safında, melekler ve inananlar safında yerinizi alın. Eğer bu safta yerinizi alırsanız, kesinlikle bilesiniz ki Allah sizi tüm dünyaya galip getirecektir. Allah sizi izzet ve şerefe ulaştıracaktır. Tüm yeryüzü kâfir olsa, yeryüzünde bir tek Müslüman biz kalsak ne gam! Safımızda Allah var ya! Safımızda melekler var ya! Melekler bizimle beraberler ya! Melekler

**Kimler gibi düşünüyoruz?
Kimler gibi inanıyoruz? Kimlerin safındayız? Kimlerle beraberiz? Kimlerle beraber olma heveslisiyiz? Allah, melekler ve mü'minlerin safında mıyız yoksa karşı tarafta mıyız? Bunu açık ve net bir biçimde ortaya koymak zorundayız. Unutmayalım ki açık ve net bir biçimde bu tavrımızı ortaya koyuncaya, safımızı belirleyinceye kadar da bu izzetsizliğimiz devam edecektir.**

bizim desteğimizdeler ya! Düşünebiliyor musunuz? O meleklerden sadece bir tanesinin, bir tek kanadının yanında bile dünya çok küçük kalır.

Düşünün ki şu anda yeryüzünün bütün kâfirleri toplansa, bütün Yahudiler, Hristiyanlar, Mecusiler, Sabiîler, ateistler, laikler toplanıp, topuyla, tankıyla karşımızda saf tutsa, üç-beş tane gariban, silahsız Müslüman da onların karşısına çıksa, ama Allah onların safında olsa, melekler onların yardımında olsa, onlara karşı kim galip gelir? Allah'ın, meleklerin yenilmesi düşünülebilir mi? Allah desteğindeki Mü'minlerin mağlup

olabileceğini kim düşünebilir?

Kimler gibi düşünüyoruz? Kimler gibi inanıyoruz? Kimlerin safındayız? Kimlerle beraberiz? Kimlerle beraber olma heveslisiyiz? Allah, melekler ve mü'minlerin safında mıyız yoksa karşı tarafta mıyız? Bunu açık ve net bir biçimde ortaya koymak zorundayız. Unutmayalım ki açık ve net bir biçimde bu tavrımızı ortaya koyuncaya, safımızı belirleyinceye kadar da bu izzetsizliğimiz devam edecektir.

İşte bu saf belirlemenin ortaya koyduğu bir din, bir yol, bir hayat tarzı, bir yaşam biçimi, bir hayat programı vardır ki, bunun adı İslâm'dır ve bizler Müslümanlarız. İradelerimizi Allah'a teslim etmiş, Allah'ın seçimini kendimiz için seçim kabul etmiş, boyunlarımızdaki kulluk iplerinin ucunu Allah'ın eline vermiş ve sadece Allah'ın çektiği yere giden insanlarız. Yani bizler Allah'tan başka İlâh kabul etmeyip sadece Allah'ın İlâhlığını kabullenince, hayatımızın her bir bölümünde sadece Allah'ı söz sahibi bilince o zaman karşımıza İslâm çıkacaktır. Bizim dinimiz, hayat programımız İslâm'dır ve onun dışında başka din, başka yol bilmiyoruz.¹⁰

Bu yolda yürüdüğümüz müddetçe Yüce Allah Mü'minleri düşmanlarına karşı

10 Ali KÜÇÜK 'Besairu'l Kur'an' Saf Suresi/14

savunacağını garanti etmiştir. Yüce Allah kimi savunursa o, kesinlikle düşmanlarının vereceği zarardan korunmuş demektir. Ve o kesinlikle düşmanından üstündür. Peki, niçin onlara savaş izni veriyor? Niye üzerlerine cihad farz kılıyor? Neden kendilerine savaş izni veriliyor da bu yüzden öldürülüyorlar, yaralanıyorlar, büyük eziyetler, meşakkatler çekiyorlar? Hâlbuki sonuç bellidir. Ve yüce Allah, hiçbir zorluk, hiçbir meşakkat çekmelerine, büyük fedakârlıklara, dayanılmaz acılara, öldürme ve savaşlara katlanmalarına gerek kalmadan bu akıbeti gerçekleştirebilir?

Verilecek cevap şudur: Bu konudaki yüce Allah'ın hikmeti son derece yücedir. En kesin kanıt onun katındadır. Ama insan olarak bizim bu hikmetten kavradığımız, bilgi ve deneyimler sonucu aklımızın ve kavrama yeteneğimizin çıkardığı sonuç şudur: Yüce Allah mesajını yüklenen ve onu koruma pozisyonunda olan kimselerin beceriksiz "tembeller" olmalarını dilememiştir. Büyük bir vurdumduymazlıkla yan gelip yatan, bir sıkıntıya uğradıkları ya da bir saldırı ile karşı karşıya kaldıkları zaman, sadece namaz kılmak, Kur'an okumak ve Allah'a dua etmenin dışında hiçbir çaba sarf etmeden gayet kolay biçimde zafer kazanan kimseler olmalarını istememiştir.

Evet, namaz kılacaklardır. Kur'an okumaları, bollukta ve darlıkta dua ederek Allah'a yönelmeleri gerekecektir. Ama tek başına bu tür bireysel ibadetler onların Allah'ın mesajını omuzlamaya lâyük kimseler olmalarını sağlamaz. Bunlar savaş için önceden hazırladıkları azık, çarpışma esnasında kullanmak üzere depoladıkları gıda, batıla karşı koyarken güvenip dayandıkları cephane niteliğindedirler. Bunu, takva, iman ve Allah'a bağlılık duygularıyla artırırlar.

Allah'ın dâvâsını yüklenen bir ümmetin tüm hücrelerinin uyanması, tüm güçlerinin toplanması, tüm yeteneklerinin işlevini yerine getirir durumda olması, tüm enerjilerinin bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu ümmetin gelişmesini tamamlaması, olgunlaşması, bunun sonucunda da o büyük emaneti yüklenip gereğini yapması için bu bir zorunluluktur. Uğruna hiçbir meşakkat çekilmeyen ve yan gelip yatan tembellerin elde ettiği kolay bir zafer insanın işaret ettiğimiz yetenek ve enerjilerinin ortaya çıkmasına engel olur. Bu durumda bu enerji ve yetenekleri harekete geçiremez, onları kullanamaz.

Bunun yanı sıra çabuk ve kolay elde edilen bir zaferin kaybolup gitmesi de kolay olur. Birincisi, böyle bir zaferin değerinin ucuz olması ve uğruna büyük fedakârlıkların çekilmemiş olmasıdır. İkincisi böyle bir zaferi elde edenler, bunu korumak için tüm güçlerini kullanmazlar, onu kazanmak için enerjilerini toplayıp devreye sokmazlar. Onu savunmak için yeteneklerini, enerji ve güçlerini toplayıp harekete geçirmezler.

Kuşkusuz burada zafer ve yenilgiden, hücum ve kaçıştan güç ve zayıflıktan ilerleme ve geriye çekilmekten, ayrıca bunlara eşlik eden duygulardan, arzu ve ıstıraplardan, ferahlık ve hüzünden, huzur ve bunalımdan zayıflığı ve güçlülüğü duyumsamadan kaynaklanan vicdani bir eğilim, pratik bir alıştırmaya söz konusudur. Bunun yanında, inanç ve toplum adına bir araya gelmek, kişisel duygulardan vazgeçmek, savaş anında, öncesinde ve sonrasında eğilimler arasında uyum sağlamak, zayıflık ve güçlülük noktalarını ortaya çıkarmak, her durumu göz önünde bulundurarak işleri planlamak... Evet bütün bunlar, davayı omuzlayan ve gereklerini yerine getirmek ve insanların ona uymasını sağlamak durumunda olan bir toplum için zorunludur.

Sebepler yerine gelip zaferin bedeli ödendikten, onu saran atmosfer onu kabullenip kalıcılığını sağlayacak duruma geldikten sonra yüce Allah zafer izni verdiği zaman yerine getirilmesi gereken birtakım yükümlülükler, katlanması gereken birtakım zorluklar vardır. "*Kim Allah'a yardım ederse bilsin ki, Allah da mutlaka kendisine yardım edecektir. Hiç şüphesiz Allah güçlü ve üstün iradelidir.*" "*Onlar ki, eğer biz kendilerini yeryüzünde egemen kılsak namazı kılarlar, zekâtı verirler, iyiliği emrederek kötülükten sakındırırlar. Her şeyin akıbeti Allah'a aittir.*" (Elmalılı, 61/Saf, 14. âyetinin tefsirinden)

Mü'minler yeryüzünde Allah sisteminin bekçileri, İlâhî inancın ve mesajın varisleri ve bu büyük görev için seçilmiş kimselerdir. İşte bu işaret ile onların Allah'ın yardımına ve dininin yardımına bütün güçleri ile koşmaları teşvik edilmek istenmiştir. Nihâî zafer Allah'ın yardımcıları olan mü'minlerindir. (Fî Zılâli'l Kur'an, 61/Saff 14. âyetin tefsirinden) (**Devam Edecek**)

Umre Notları - IV

Selahaddin ACAR

Mana Olarak Umre

Hacer-i Esved

Tavafın başlama noktasını göstermek gibi pratik bir faydası da bulunan Hacer-i Esved'in kaynağı, tarihçesi, mahiyeti ve manevî değeri hakkında, birçoğu zayıf, bir kısmı da sembolik anlam taşıyan çok sayıda rivayet vardır. Bu rivayetlerde genellikle Hacer-i Esved'in aslında beyaz iken, insanların günahları yüzünden karardığı, cennetten indirildiği, Nuh tufanı sırasında Ebû Kubey's Dağı'nda korunduğu ve Hz. İbrahim'in Kâbe'yi inşası esnasında oradan getirilerek şimdiki yerine konulduğu, onun Allah'a verdiği sözü yerine getirenlere şahitlik edeceği gibi hususlar dile getirilmektedir.

Hacer-i Esved'i selamlama, Allah'a vermiş olduğu ahdi yenileme anlamına gelmektedir. Kul, ruhlar âleminde verdiği kulluk sözünü, amelleriyle ortaya koyduğu iman akdini bu defa Kâbe'de, Kâbe'nin sahibinin önünde bu selam hareketiyle temsilî olarak yineler ve pekiştirir. Efendimizin Peygamber olmasından önceki yıllarda, Kâbe'nin onarımı gerekmiş, bu onarım esnasında Hacer-i Esved'i yerine kimin koyacağı konusunda kabileler birbirlerine düşmüş, sonunda tartışmayı çözmek üzere Peygamberimiz hakem seçilmiş ve onu bir örtü üzerine koyup, her kabileden bir kişiye örtüden tutturduktan

sonra kaldırmalarını sağlayıp, kendi elleriyle yerine yerleştirmiştir. (Taberî, Târîh, I, 526)

Hz. Peygamber, müsaitse Hacer-i Esved'i öper, değilse eliyle veya elindeki baston ile selamlayarak tavafa başlardı. O, güçlü kuvvetli bir kimse olan Hz. Ömer'i, zayıf bünyeli kimselere eziyet verebileceği gerekçesiyle, Hacer-i Esved'i öpmek için kalabalığa dalmaması konusunda uyarılmış, eğer boş ise istilam etmesini (öper gibi uzaktan selamlamasını), aksi takdirde "İlâ ilâhe illâllah" ve "Allahu ekber" diyerek geçmesini söylemiştir. (İbn Hanbel, Müsned, I, 28) Hz. Peygamber'in bu tavsiyesinden sonra Hz. Ömer, izdihamın olduğu hâllerde istilamı terk edip geriden selamlamakla yetinmiştir. Nitekim tâbînin büyüklerinden Atâ b. Ebî Rebâh da "Hacer-i Esved kalabalık olduğu zaman kimseye eziyet verme! Eziyet de çekme, geç!" tavsiyesinde bulunmuştur. (İbn Ebî Şeybe, Musannef, Hac, 69) Sahabe, Hacer-i Esved'i selamlarken "Allah'ım, sana inanarak, Kitabını ve Peygamberinin sünnetini tasdik ederek/Peygamberinin sünnetine uyararak (selamlıyoruz)" derlerdi. Burada asıl olan taşın kendisi değil, Hz. Peygamber'in sünneti, örnek davranışıdır. Zira Hacer-i Esved, önce Hz. İbrahim'in sonra da Hz. Peygamber ve ashâbının hatırasını yâd etmeye vesile olan bir semboldür. Nitekim bir defasında Hz. Ömer, Hacer-i Esved'e sesle-

nerek "Biliyorum ki, sen bir taşsın. Ne zarar, ne de fayda verirsin. Eğer ben, Resûlüllah'ın sana dokunduğunu görmeseydim, sana el sürmez/öpmezdim" (Buhârî, "Hac", 57) demiş ve onu eliyle dokunarak selamlamış, öpmüştür. Hacer-i Esved'e bu şekilde seslenirken, o, bir taşa karşı yaptığı bu davranışın, Cahiliye dönemindeki putlara tapınma gibi olmadığını, bunun sadece Hz. Peygamber'in sünnetine uyarak Allah'a tazim ve yaklaşma için yapılan sembolik bir davranış olduğunu vurgulamıştır. Zira tekrar etmek gerekirse, Hacer-i Esved'i selamlama, kulun Allah'a vermiş olduğu ahdi yenilemesi, sözünde durduğunu söylemesi anlamına gelmektedir¹.

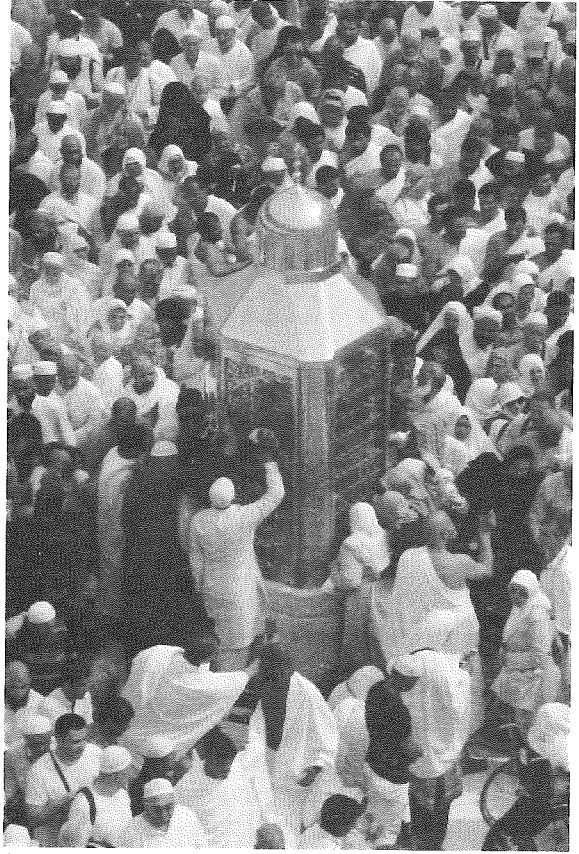
Tavaf, Hacer'ül-esved'in bulunduğu noktadan başlar. Burası, evrenin düzenine girdiğin yerdir. Diğer insanlara katılıp, okyanusa dalan bir damla gibi aralarında kaybolmalısın. Bu, hayatını sürdürme yolu, «yörünge»ni bulma yoludur. Eğer insanlara katılmazsan yörüngeyi bulamayacak ve Allahu Azimüş Şan'a yaklaşamayacaksın. Önce sağ elinle Hacer'ül esved'e dokunmalı veya ona işaret etmelisin. Sonra da, hemen insanların arasında yok olmalısın. Bu taş neyi sembolize eder? O bir eli —bir sağ eli sembolize eder! Ve kimin sağ elini? Allah'ın sağ elini!

« Hacer'ül esved', yeryüzünde Allah'ın sağ elidir.» (Hadis i Şerif)²

Makam-ı İbrahim

"Kâbe'yi insanlar için toplanma ve güven yeri kılmıştık, 'Siz de İbrahim'in makamından kendinize bir namaz yeri edinin' demiştik." (Bakara, 2/125) Kâbe kapısının birkaç metre karşısında, sarı bir mahfaza içinde yer alan ve "Makam-ı İbrahim" denilen taşı, Hz. İbrahim'in, oğlu İsmail ile birlikte Kâbe'yi yeniden inşa ederken üzerine basıp iskele olarak kullandığına inanılmaktadır. Bir başka inanışa göre o, Hz. İbrahim'in insanları hacca davet için üzerine çıktığı taştır.

Bunlardan her ikisi de mümkün olabilirse de, bizim açımızdan önemli olan, ilk defa Hz. Ömer tarafından "Keşke Makam-ı İbrahim'de namaz kılsak?" diye dile getirilen talebin hemen ardından, orada namaz kılınmasını emreden yukarıdaki ayetin inmesidir. (Buhârî, "Salât", 32) Ge-

rek bu emir, gerekse Hz. Peygamber'in Makam-ı İbrahim'i Kâbe ile arasına alarak namaz kılması sebebiyle, izdihamın olmadığı durumlarda tavaf sonrası iki rekât namaz Makam-ı İbrahim'de veya oraya yakın bir yerde kılınmaktadır. Hz. Peygamber, Makam-ı İbrahim'de kıldığı iki rekât namazda Allah'ın birliğini, tevhidi içeren Kâfirûn ve İhlâs surelerini okumuştur. Ancak, hac zamanı çok kalabalık olduğu için, bu namazın tam bu noktada değil de, tavaf edenleri engellemeyecek bir yerde kılınması daha uygun düşmektedir.

Hacı, kılacağı tavaf namazı öncesinde veya sonrasında, Hz. İbrahim misali, Allah'ın nazargâhı olan kendi gönül evini yeniden inşa ederken hangi iskeleleri kullanacağını, ayağının hangi sağlam temellere basması gerektiğini düşünmelidir. Bu iskele veya basamak, ilim mi, ahlak mı, mal mı, samimiyet mi, gayret mi, emanet mi, ehliyet mi olmalıdır? Yoksa hepsi mi? Kısacası müslüman, Allah nezdindeki mevkiinin yükselmesinde ve iman evinin yeniden inşa edilmesinde kullanmak zorunda olduğu iskeleleri, insanları hayra ve Hakk'a çağıracağı

1 Hacci Anlamak, Prof. Dr. Bünyamin Erul, Dr. Ekrem Keleş, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, sf.36-38

2 Hacc, Ali Şeriatî, Bir Yayıncılık, Sf. 51

minberleri neler olmalı, bunu düşünmelidir³.

Zemzem

Zemzem, Allah'ın Hz. Hacer ve oğlu Hz. İsmail'e ihsan ettiği mübarek suyun adıdır. Hz. İbrahim, Allah'tan aldığı vahiy ile eşi Hacer ve henüz süt emmekte olan oğlu İsmail'i Zemzem'in bugünkü yerine bırakıp gider. Henüz Kâbe yapılmadığı ve Mekke şehri kurulmadığı için orada yaşayan birileri de yoktur.

Rivayetlere göre Hz. İbrahim, onları bırakarak bir şey söylemeden geri dönüp gitmek üzere hareket edince Hz. Hacer, ona kendilerini böyle bırakarak nereye gittiğini sorar. Fakat İbrahim (a.s.), birkaç defa tekrarlanan bu soruya cevap vermez. Bunun üzerine Hz. Hacer, ona bunu kendisine Allah'ın mı emrettiğini sorar. İbrahim (a.s.)'den 'Evet' cevabını alınca, büyük bir teslimiyetle 'Mademki Allah (c.c.) bunu emretti. O bizi korur, bizi burada zayı etmez' der.

İbrahim (a.s.), oradan ayrılarak 'Seniyye' diye adlandırılan yere gelince şöyle dua eder: "Ey Rabbimiz! Ben çocuklarımdan bir kısmını, senin kutsal evinin (Kâbe) yanında tarıma elverişli olmayan bir vadiye yerleştirdim. Bunu yaptım ki Rabbim, namazı kılsınlar! İnsanların gönüllerini onlara meylettir ve çeşitli ürünlerden onlara rızık ver ki şükretsiner!" (İbrahim sûresi, âyet: 37)

Çok geçmeden yanındaki suyu biten Hz. Hacer, yavrusuna su bulabilmek için, annelik sevgisi ve şefkatiyle sağa sola koşuşturmaya başlar. Su temin edebilecek birilerini görebilir miyim diye Safâ ve Merve diye bilinen bu iki tepe arasında gidip gelir. İki tepe arasındaki vadiye indiği zaman çocuğunu göremediği için

orayı koşarak geçer. Bu su arayış, ilahî iradenin hemen Kâbe'nin yanı başından Zemzem suyunu ikram etmesine kadar devam eder.

Zemzem, halen Kâbe'nin 20 m. kadar doğusunda, Makam-ı İbrahim'e yakın bir yerde bulunan tavaf alanının altındaki 35 kuyudan çıkmaktadır. 2003 yılında, tavaf alanını genişletmek amacıyla Zemzem kuyusuna iniş yeri kapatılmış, bunun yerine tavaf alanı etrafındaki Zemzem içme yerleri çoğaltılmıştır.

Hz. Peygamber'in Zemzem hakkında: "Zemzem ne niyetle içilirse o yararı sağlar" (İbn Mâce, Menasik, 78) buyurduğu rivayet edilmektedir. Çeşitli rivayetlerde onun şifa verici özelliği anlatılmıştır. Medine'ye hicret ettikten sonra Hz. Peygamber'in Mekke'den Zemzem suyu getirttiği de nakledilmektedir. Zemzem içerken, "Allahım! Senden yararlı ilim, bol rızık ve her dert için şifa istiyorum" diye dua edilir.

Kişi, tıpkı Hz. İbrahim ile oğlu İsmail'in Kâbe'yi ibadet için temizledikleri gibi, tavaf ederken gönül evi olan kalbini takva ile tertemiz yapar. Kalbindeki kirleri yıkar, yakar, yok eder ve Zemzem suyuna gelir. Orada ise bu defa o mübarek su ile midesini temizler. Bir daha haram lokma, şüpheli rızık girmeyecek hâle gelinceye kadar arındırır. Nefsini, açgözlülüğünü doyuracak kadar içer. Haramdan beslenme hastalığına şifa verecek kadar doyasıya içer. Tamahkâr nefsi susuncaya, vicdanı takva kararını duyuncaya, ruhu onunla doyuncaya kadar içer. Böylece, o mübarek yerlerde Yüce Allah'a söz verdikten sonra bir lokma da olsa, Zemzem'le pak eylediği midesini ifsat etmemeye, kazancını haramlarla kirletmemeye, çocuklarını haksız kazançla beslemeye söz vererek içer bu arınma suyunu⁴.

Sa'y

"Şüphesiz Safâ ve Merve, Allah'ın sembollerindendir." (Bakara, 2/158)

Önce, yalçın kayalarla dolu, sert ve yüksek birçok dağa nispetle hayli mütevazı olan iki küçük kaya tepeliğinin yani Safâ ve Merve'nin "Allah'ın sembolleri" olduğu gerçeğini hatırlatmamız gerekiyor. "Ne özelliği var? Niçin bu iki küçük kayalık seçilmiş?" denilmemeli, Safâ ile Merve'yi Kur'an'da "Şeâirullah" yani "Allah'ın sembolleri" olarak adlandıran ilahî iradeye teslim olunmalı.

3 Haccı Anlamak, Prof. Dr. Bünyamin Erul, Dr. Ekrem Keleş, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, sf.40

4 Umre Rehberi, Keleş, Ekrem, sf. 34,35, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2010

"Sa'y" terim olarak, hac ve umrede Kâbe'nin doğu tarafındaki Safâ Tepesi'nden başlayarak Merve'ye dört gidiş, Merve'den de Safâ'ya üç dönüş olmak üzere bu iki tepe arasındaki gidiş- gelişe denir. Sa'y esnasında Safâ ile Merve arasında vadinin en derin kısmında (iki yeşil direk arasında) daha canlı ve hızlı yürümeye ise, "hervele" denilmektedir.

Safâ ile Merve arasındaki gelip gitmelerde, işte bu düşünceden kaynaklanan bir duygu seli yaşanır. İnsan, sa'y alanındaki koşuşturmasıyla, Hz. Hacer'e uzanan ilahî rahmetten bir nebze de olsa elde edebilme arzusundadır.

Sa'y, Müslümanların hac görevleri arasında yer aldığı ve sırf hac niyetiyle yapıldığı için, ibadet anlamı taşıyan bir yürüyüştür. Müslüman bu sayede kendisi ile aynı yola giren, aynı niyet ve duyguları taşıyan diğer Müslümanlarla beraber koşmanın ne demek olduğunu fark eder.

Hacı, sa'y ederken manen kurtuluşu aramak için tıpkı Hz. Hacer validemiz gibi koşar. Beşerî olandan ilahî rahmete koşar. Nefes nefese bütün uzaklıkları yakınlaştırarak, Yüce Yaratıcı'nın kendisine ne derece yakın olduğunu hissederek koşar. Hz. Hacer validemizin telâşıyla umuda, zembereğe koşar, sonunda ona kavuşur ve kana kana içer. Birlik içinde yok olarak susuzluğunu gidermeye çalışır⁵.

Hacda yapılmakta olan sa'yin aslı, Hz. Hacer'in henüz kendisini emmekte olan oğlu Hz. İsmail için su ararken, bu iki tepe arasında koşması hadisesine dayanır. Sa'y, Hz. Hacer'in bu hatırasının canlandırılmasıdır. Safâ ile Merve arasında yapılan bu sa'y, Allah'ın rahmetinin en büyük göstergelerinden biri olan anne sevgisi ve şefkatinin Hz. Hacer validemizde kendini gösteren şeklinin yâd edilmesidir. Kadına ve annelik şefkatine, sevgisine, bu yüce duyguya İslâm'ın verdiği değeri gösteren simgesel bir harekettir.

Koşmak, hızlı yürümek anlamına gelen "Sa'y", bir arayışı simgeler. İnsan sa'y alanındaki koşuşturmasıyla, Hz. Hacer'e somut bir şekilde uzanan ilahî rahmetten bir şeyler elde edebilme arzusundadır.

Sa'y, müslümanların sırf hac fiil ve davranışlarından olduğu için, ibadet amacıyla katıldıkları bir yürüyüştür. Müslüman bu sayede kendisi

gibi aynı yola girmiş, aynı niyet ve duyguları taşıyanlarla beraber koşmanın heyecanını yaşar.

Safâ ile Merve arasında sa'y ederken hacı, manen kurtuluşu aramak için tıpkı Hz. Hacer validemiz gibi koşar. Beşerî olandan ilahî rahmete koşar. Nefes nefese bütün uzaklıkları yakınlaştırarak, Yüce Yaratıcı'nın kendisine ne derece yakın olduğunu hissederek koşar.

Sa'y, tıpkı Hacer validemizin kızgın güneşin altında susuzluktan kıvranan biricik İsmail'ine hayat verecek suyu arayışı gibi bir arayış iştiağıyla yapılmalıdır. Hz. Hacer'in oğlu İsmail'i kurtarmak için koşuşturması gibi derin bir arzu ile... İlahî rahmete olan ihtiyacını bütün iştiağı ile ortaya koymanın bir simgesi olarak...⁶

Tıraş olup ihramdan çıkış

İhramdan çıkmak için yerine getirilen tıraş, kişinin kendi varlığını Allah yolunda feda edebileceğini simgeler. Bu, bir taraftan, gerektiğinde saçını değil, canını da Allah yolunda verebileceğini temsil ederken, başından dökülen her saç teli, âdeta dökülen günahlarını simgeler.

Hz. Peygamber, "Allah'ım, başlarını tıraş ettirenlere merhamet et!" diye üç defa dua etmiş, sahabeden bazıları, "Saçlarını kısaltanlara da dua etseniz ey Allah'ın Resûlü?" demişler, O da dördüncüsünde "Saçlarını kısaltanlara da" diyerek onlar için de dua etmiştir. Sahabeden kimileri saçlarını tamamen kazıtmış, bazıları da saçlarını kısaltmıştır. (Buharî, Hac, 127)

Saçların tıraş edilmesi, tevazuu, "başı açığın ayak" diye tabir edilen muhtaç oluşu sembolize eder. Bu husus, hanımlarda saçların uçlarından bir miktar alınmasıyla sembolize edilir.

Umre ibadetine ilişkin hac fiil ve davranışları hakkında yapılan bu değerlendirmeler, yapılan bu ibadetin nasıl sembolik bir içeriğe sahip olduğunu göstermektedir.

Bütün ibadetlerde olduğu gibi umrede de önemli olan, ihlâs ve samimiyettir, aşkla yöneliştir. İhlâssız olarak yapılan ibadetler, yapay çiçekler gibidir. Görüntüsü güzel olsa bile, onda çiçeği çiçek yapan öz ve koku yoktur⁷.

5 Umre Rehberi, Keleş, Ekrem, sf. 29,30, Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları, Ankara, 2010

7 Umre Rehberi, Keleş, Ekrem, sf. 35,36, Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları, Ankara, 2010

Kıyamet Sahneleri - III

Yalçın YILMAZ

CENNET

Cennet Nimetlerinin Mahiyeti ve Çeşitleri

Bil ki felâketlerini, kederlerini, üzüntü ve acılarını öğrendiğin bu cehennem diyarının karşısında başka bir yurt olan cennet vardır. Onun insana neşe ve sevinç veren ebedî nimetlerini düşün! Zira bu iki yurdun birinden uzaklaşmanın diğerine düşmesi kesindir.

Cehennem ehli için hazırlanan dehşet ve felâketleri düşünerek kalbine onu korkularını yerleştir ve cennet ehli için vaad olunan o nimetleri düşünerek ümit bağlarını kuvvetlendir. Korku kamçısını nefesine tattır ve ümit yularıyla kendini doğru yola çek. Ancak böylelikle o büyük ve ebedî nimete kavuşur ve acıklı olan azaptan kurtulabilirsin.

Cennet ehlini düşün! Yüzlerinde parlayan cennet nimetlerinin verdiği parıltıyı, misk kokan içeceklerden içtiklerini, nefis beyaz incilerden yapılmış konutlar içinde kırmızı yakuttan yapılmış minberlerde oturduklarını tefekkür et. Onlar cennette, harikulade güzellikteki yeşil halılar üzerinde yastıklarına yaslanarak şarap ve bal akan ırmakları seyredeler.

Etraflarını gılmanlar, vildanlar ve yüzü güzel, huyu güzel huriler sarmıştır. Onlar bembeyaz bedenleri, kırmızı dudak ve yanaklarıyla âdeta yakut ve mercan gibidirler. Onlara daha önce hiçbir insan ve cin el sürmemiştir. O huriler cennetin katmanları arasında gezinirler.

Çalımlarıyla yürüdüklerinde şallarını yetmiş bin vildan omuzlar. Üzerlerinde beyaz ipekten çok güzel elbiseler vardır. Onları gören gözler hayret ve dehşet içinde kalır. Başlarındaki taçları inci ve mercanlarla kaplıdır. Nazlı, cilveli ve güzel kokuludurlar. Yaşlanmaz ve hastalanmazlar. Cennet bahçelerinin içinde, yakuttan yapılmış köşkler içinde örtünmüş sahiplerini beklemektedirler. Gözleri kocalarından başkasını görmez.

Sonra onlara ve hizmetçilerine, kâseler ve ibrikler içinde bembeyaz pınarlardan alınmış, içenlere lezzet veren içecekler ikram edilir. Kendilerine hizmette bulunmaları için âdeta saklanmış inciler misali hizmetçiler ve vildanlar emirlerine verilir. Bunların hepsi işledikleri sâlih amellerinin mükâfatıdır.

Onlar güvenilir bir yerde; cennetlerde ve ırmakların kenarlarında, güçlü ve yüce Allah'ın huzurunda hak meclisindedirler. Orada pek kerîm olan Allah'ın cemâline bakar dururlar. Nimetin verdiği nurun ışıltısı yüzlerinde görülmektedir. Artık onlara ne bir toz konar ve ne de bir zillete duçar olurlar. Aksine artık onlar pek kıymetli kullardır. Rablerinin onlara vaad ettiği nimetler her taraflarından onlara gelir. İstedikleri her şey ebediyen elleri altındadır.

Onlar orada korkmazlar ve üzülmazler. Zamanın geçip gitmesi onları tedirgin etmez.

Onlar cennetin nimetlerinden diledikleri gibi istifade ederler; onun lezzetli yiyeceklerinden yerler. Kimi zaman süt, kimi zaman bal ve bazan da taşı toprağı altın ve incilerden oluşan

nehirlerden içerler.

Şaşılacak şeydir doğrusu! Şu vasfı, mahiyeti belli olan cennete güvendiği, onun ehlinin ölmeyeceğine kesin inandığı, en ufak bir bahçesinde dahi felâket ve musibetin olmadığını, ehlinin değişmeyeceğini ve yaşlanmayacağını bildiği halde insan, nasıl olur da harap olması mutlak şu fâni dünyaya muhabbet gösterir!

Yeminle söylüyorum ki, cennette sadece ölümden, açlıktan ve susuzluktan emniyette olmakla birlikte beden selâmeti de bulunsaydı, bunlar bile dünyayı terk etmeye sebep olarak yeterdi.

O cennet nasıl tercih edilmesin ki! Oranın halkı emniyet ve güven içindeki padişahlar gibidir. Bütün neşe ve eğlence verici şeylerden istifade ederler. Orada hoşlarına giden her şey mevcuttur. Onlar her gün arşın önünde kerîm olan Allah'ın cemâlini seyrederek. Cennetin nimetlerinde göremediklerini O'nun cemâlini seyredince elde ederler ve başka bir şeye iltifat etmezler.

Onlar önlerinden nimetlerin yok olup gitmeyeceğinden emin bir şekilde cennetin nimetleri arasında gezinip dururlar. Ebû Hüreyre (r.a) anlatıyor: Resûlullah (s.a.v) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurdu:

"Kıyamet günü bir melek şöyle seslenir: Artık burada hep yaşayacak ve hiç ölmeyeceksiniz. Daima sıhhatli olup hiç hasta olmayacaksınız. Hep genç kalıp asla yaşlanmayacaksınız. Her zaman refah içerisinde olup asla ümitsizliğe düşmeyeceksiniz."

(Bu hadisi şerif, şu âyet-i kerimede anlatılan mânâdır:) "Ve onlara (cennetliklere) şöyle seslenilir: İşte bu, amelleriniz sebebiyle kazandığınız cennettir.

Ölüm ve Sonrası

Ne zaman cennet ve onun vasıflarını öğrenmek istersen Kur'an-ı Kerîm oku! Zira cen-

O cennet nasıl tercih edilmesin ki! Oranın halkı emniyet ve güven içindeki padişahlar gibidir. Bütün neşe ve eğlence verici şeylerden istifade ederler. Orada hoşlarına giden her şey mevcuttur. Onlar her gün arşın önünde kerîm olan Allah'ın cemâlini seyrederek. Cennetin nimetlerinde göremediklerini O'nun cemâlini seyredince elde ederler ve başka bir şeye iltifat etmezler.

net hakkında Allah ve Resûlünün beyanlarından başkası doğru olmaz.

Cennetin mahiyeti ve vasıfları hakkında daha fazla bilgi edinmek istersen Rahman sûresinin kırk altıncı âyeti olan, "Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimselere iki cennet vardır" âyetinden başlayarak bu sûrenin sonuna kadar oku. Ayrıca Vakıa sûresinde bu konuda açıklamalar verilmektedir.

Eğer bu hususta hadis ve haber gibi kaynaklardan daha fazla tafsilât elde etmek istersen, önce kısaca bahsettiklerimiz üzerinde iyice düşün sonra detayına gir.

Cennet Ehlinin Vasıflarını ve Hallerini Anlatan Diğer Haberler

Üsâme b. Zeyd'den rivayet edilen bir hadiste Resûl-i Ekrem (s.a.v) ashabına şöyle buyurmuştur:

"Dikkat edin, cennete ulaşmak için bütün gücüyle gayret edenler var mı? Cennet kendisinden korkulacak, sakınılacak bir yer değildir. Kabe'nin rabbine yemin olsun ki cennet, parlayan bir nur, sallanan bir reyhan, yüksek bir saray, akan bir nehirdir. Orada bolca olgun meyveler, güzel, süslü ve etrafına neşe saçan eşler, ebedî kalınacak olan bir makamdaki nimetler, yüksek, sağlam, güvenli ve aydınlık yurtlar vardır."

Bunları dinleyen sahabeler, "Öyleyse bizler cennete girmek için var gücümüzle çalışırız" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v), "İnşallah deyin" buyurdular ve akabinde cihattan söz edip ona teşvik ettiler.

Adamın biri Resûlullah'ın (s.a.v) yanına gelerek, "Yâ Resûlallah! Cennette at var mıdır? Zira ben atları çok seven biriyim" dedi. Resûlullah (s.a.v),

"Eğer atları gerçekten çok seviyorsan sana orada kırmızı yakuttan bir at verilir ve onunla cennette dilediğin yere uçarsın" buyurdular.

Bunun üzerine başka biri, "Yâ Resûlallah!

Cennette deve var mıdır? Çünkü ben de develerden çok hoşlanıyorum” dedi. Resûlullah (s.a.v) şöyle cevap verdi:

“Ey Allah’ın kulu! Eğer cennete gidersen cennetin çektiği ve gözünün aradığı her şeyi bulabilirsin.”

Ebû Saîd-i Hudrî (r.a) naklediyor: Resûlullah (s.a.v) buyurdu ki:

“Şayet cennet ehlinde biri, çocuk sahibi olmak isterse, ona dilediği güzellikte ve surette bir evlât verilir. Onun bu isteği üzerine eşi o anda hamile kalır, doğurur ve dilerse o çocuk o saatte genç bile olur.”

Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Artık cennet halkı cennetteki yerlerine yerleştikleri zaman dostlar birbirlerini görmeyi arzulurlar. Bunun üzerine oturdukları tahtları (aradıkları dostlarını bulmak üzere) onları gezdirmeye başlar. Bir müddet sonra birbirlerini bulurlar ve dünyada aralarında geçenleri konuşmaya başlarlar. Sonra biri,

‘Kardeşim, hatırlasana! Hani o gün beraber oturup konuşmuştuk ve ardından Allah’a bizi başışlaması için dua etmiştik de O’da bizi başışlamıştı’ der.”

Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Cennet halkının bedenlerinde tüy ve bıyık yoktur. Sakalları da bulunmaz. Tenleri beyaz, yapıları düzgün ve gözleri sürmelidir. Otuz üç yaşındadırlar ve Âdem’in (a.s) sûtindedirler, yani boyları altmış zira (yaklaşık otuz metre), enleri ise yedi zirâdır (üç buçuk metre).”

Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Cennet ehlinde en düşük dereceye sahip olan kişinin seksen bin hizmetçisi ve yetmiş iki hanımı olur. Onun için San’a (Yemen) ile Câbiye (Dımaşk) arası büyüklüğünde yakut, mücevher ve incilerden müteşekkil bir kubbe dikilir. Bu hanım ve hizmetçilerinin her birinin başında taşlar bulunur ve bu taşlardaki en ufak inci tanesi doğu ile batı arasını aydınlatacak kadar güzeldir.”

Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“(Mi’rac gecesi) cennete baktığımda deve sırtı gibi büyük narlar gördüm. Kuşları da iri ve gösterişli idi. O sırada bir câriye gözüme ilişti. Ona, ‘Ey câriye! Sen kimin içinsin?’ diye sordum. ‘Zeyd b. Harise için’ dedi. O vakit cenneti

seyrettiğimde, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir insanın aklına gelmeyecek güzellikler gördüm.”

Kâ’b Ahbâr (rah) demiştir ki: “Allah Teâlâ Âdem’i (a.s) kendi eliyle yarattı. Tevrat’ı kendi eliyle yazdı. Cenneti kendi eliyle donattı. Sonra ona konuş dediğinde cennet, ‘Müminler gerçekten kurtuluşa ermiştir’ dedi.” İşte bunlar cennetin sıfatlarıdır.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Allah Teâlâ’nın Cemâlini Seyir

Allah Teâlâ Kitâb-ı Mübîn’inde, “Güzel davrananlara daha güzel karşılık, birde fazlası vardır” buyurmaktadır.

Bu fazlalıktan maksat Allah Teâlâ’nın cemâlini seyretmektir ki, bu da cennet ehline cennetin bütün nimetlerini dahi unutturan bùyük bir hazdır.

Biz bu konunun ayrıntılarına “Muhabbet” kitabında değinmiştik. Bu hususta bid’atçıların inandıklarının tam aksine kitap ve sünnetten birçok delil getirmek mümkündür.

Cerîr b. Abdullah Bucefî (r.a) anlatıyor: Resûlullah’ın (s.a.v) bir dolunay gecesi, aya baktı ve şöyle buyurdu:

“Siz şu ayı gördüğünüz gibi, Rabbinizi de böyle perdesiz göreceksiniz ve O’nu görmede bir sıkışıklığa düşmeyeceksiniz (herkes rahatça görecektir). Artık, güneşin doğma ve batmasından önce hiçbir namazı kaçırmayın (namazları vaktinde kılın, vaktini geçirmeyin).»

Cerîr der ki: Resûlullah, sonra şu âyeti okudu:

“Rabbini güneşin doğmasından ve batmasından önce hamd ile tesbih et”

Ölüm ve Sonrası

Müslim Sahîf’r’inde Suheyb b. Sinan’dan şu rivayeti aktarır:

Resûlullah (s.a.v), “Güzel davrananlara daha güzel karşılık, birde fazlası vardır”336 âyetini okuduktan sonra şöyle buyurmuştur:

“Cennet halkı cennete, cehennem halkı da cehenneme

girdiği zaman bir münadi,

‘Ey cennet ehli! Allah Teâlâ’nın size bir vaadi var. Onu yerine getirmek istiyor’ diye seslenir.

Bunun üzerine cennet ehli, 'O vaadde nedir? Allah Teâlâ tartılarımızı (rahmetiyle) ağırlaştırmadı mı? Yüzlerimizi ak etmedi mi? Bizleri cehennemden kurtarıp cennetine koymadı mı? (Bizlere daha ne gibi bir vaadi olabilir ki?)' derler.

Derken perde kaldırılır ve cennet halkı Allah'ın cemâlini seyrederek. Onlara Yüce Rablerinin cemâlini seyretmekten daha büyük bir nimet verilmemiştir."

Yüce Allah'ın cemâlinin görülmesi hakkında sahabeden pek çok kişi hadis rivayet etmiştir.

Allah Teâlâ'nın görülmesi bir kula hediye edilen nimetlerin en yücesi ve en güzeli. Anlattığımız cennet ehline cennette verilecek bütün nimetler bu nimetin yanında unutulur, iltifat edilmez. Cennet ehlinin Allah'ı görmeleleriyle başlayan bu nazlarının bir sonu yoktur, o hiç tükenmez. Hatta cennet nimetlerinin hiçbirisi bu nimetle kıyas dahi edilemez. Bu konuyu İhyâ'mn "Muhabbet", "Şevk" ve "Rıza" kitaplarında uzun uzadıya işlediğimizden sözü burada kesmek istiyoruz.

Hesapsız, Sorgusuz, Sualsiz Cennete Girenler

İbn Abbas (r.a) anlatıyor: Bir gün Hz. Peygamber (s.a.v) yanımıza çıkageldi ve "(Mahşer meydanı gözümün önüne getirildi ve) bütün ümmetler bana gösterildi. Bazı peygamberler vardı ki yanında bir adamla, bazısı iki, bazısı tek başına, bazısı da arkasında ufak bir toplulukla geçiyordu. Sonra büyük bir kalabalık gördüm. Onların benim ümmetim olmasını temenni ettim, fakat, 'Onlar Musa (a.s) ve ümmetidir' denildi. Sonra, 'Şu tarafa bak' denildi. O tarafa doğru baktığımda âdeta ufku kaplamış bir kalabalık gördüm. Ardından, 'Şu taraflara, şu taraflara da baki' denildi. O tarafa doğru baktığımda aynı onun kadar bir kalabalık gördüm. Sonra bana, 'İşte onlar senin ümmetindir. Bunlarla birlikte yetmiş bin kişi daha hesapsız cennete girecektir' denildi."

Bu hadisin ardından insanlar dağıldı. Resûlullah (s.a.v) hesapsız cennete girecekler hakkında bir açıklama yapmamıştı. Sahabeler aralarında onların kimler olduğunu konuşmaya başladılar ve "Bizler şirk ortamında (putlara tapılan bir zamanda) doğduk. Fakat Allah ve Resûlü'ne iman ettik. Onlar olsa olsa bizim çocuklarımız ve torunlarımızdır" dediler.

Sahabelerin bu şekilde konuşmaları Resûlullah'a ulaştınca,

"Onlar vücutlarını dağlamayan (dövme yaptırmayan), sihir ve büyü ile uğraşmayan, olan olaylardan uğursuzluk çıkarmayan ve yalnızca rablerine tevekkül eden kimselerdir" buyurdular.

Bunun üzerine Ukkâşe (b. Muhsin) (r.a) ayağa kalkarak,

"Ey Allah'ın Resulü! Benim de o kimselerden olmam

için dua et" dedi. Resûlullah (s.a.v),

"Sen onlardansın" buyurdular. Bu sefer başka biri kalktı ve Ukkâşe'nin (r.a) söylediklerini söyledi. Hz. Peygamber (s.a.v) ona,

"Bu hususta Ukkâşe seni geçti" buyurdular.

Ebû Zer-i Gıfârî (r.a) aktarıyor: Resûlullah (s.a.v) şöyle anlattılar:

"Cebrail (a.s) (Medine'deki) Harre civarında bana gözüktü ve,

'Ümmetinden Allah'a şirk koşmadan ölenlerin cennete gireceğini müjdele' dedi. Ben,

'Ey Cebrail Şayet zina etse ve hırsızlık yapsa da mı?' diye sordum,

'Evet, zina ve hırsızlık yapsa dal' diye karşılık verdi. Ben tekrar,

'Zina yapsa, hırsızlık etse de mi? diye sordum.

'Zina etse ve hırsızlık yapsa da' diye karşılık verdi. Tekrar,

'Zina etse ve de hırsızlık yapsa da mı?' diye sorduğumda,

'Zina etse, hırsızlık yapsa ve içki de içse de (iman üzere ölenler cennete girer)' diye cevap verdi."359

Ebû'd-Derdâ (r.a) anlatıyor: Resûlullah (s.a.v), "Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimselere iki cennet vardır"âyetini okuduğunda,

"Ey Allah'ın Resulü! Zina etse ve hırsızlık yapsa da mı?" diye sordum,

"Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimselere iki cennet vardır" âyetini okudu. Ben tekrar,

"Zina etse ve hırsızlık yapsa da mı?" diye

sordum, yine,

"Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimselere iki cennet vardır" âyetini okudu. Bir daha, «Zina etse ve hırsızlık yapsa da mı?» diye sorduğumda,

"Her ne kadar bu Ebü'd-Derdâ'nın tuhafına gitse de

(durum böy/ed/'rj"buyurdular.

Peygamber (s.a.v) buyuruyor:

"Kıyamet günü olunca, her mümine öteki milletlerin kâfirlerinden bir adam verilir ve 'İşte bu senin cehennemden kurtuluş fidyendir' denilir."

Müslim Sahîh adlı eserinde Ebû Bürde'den (b. Ebî Mu-sa-i Eş'arî) şöyle naklediyor:

Ömer b. Abdülaziz babası kanalıyla Musa-i Eş'arî'den gelen şu rivayeti aktarır:

"Bir müslüman öldüğünde Allah (c.c) mutlaka onun yerine bir yahudiyi veya hıristiyani ateşe koyar."

Bu hadisi işiten Ömer b. Abdülaziz, hadisi rivayet eden kişiye üç defa, babasının gerçekten böyle bir hadis rivayet ettiğine dair yemin ettirdi; o da üç defa yemin etti.

Sahih rivayetlerle gelen bir haberde şöyle anlatılmıştır: Yazın ortası ve çok sıcak bir gündü. Savaşlardan esir düşenler bir pazaryerinde satılmakta, bunların arasında küçük bir çocuk da bulunmaktaydı. O sırada topluluğun arasında bir kadının gözü bu çocuğa ilişti. Kadın bir sıçrayışta çocuğunun yanına geldi. Kadını esir alanlar da onun arkasına düştüler. Kadın yavrusunu kucağına alıp onu bağrına bastı, sırtını taşlara doğru verip yavrusunu güneşten korumaya çalıştı ve "Oğlum oğlum!" diye onu öpüp koklamaya başladı. Bunu gören bütün herkes ağladı. Bu sırada Resûlullah (s.a.v) çıkageldi. Olanlar kendisine anlatılınca insanların bu merhametine çok sevindi ve,

"Bir annenin yavrusuna olan şefkati çok hoşunuza gitti, öyle değil mi?" diye sordu. Oradakiler,

"Evet" diye karşılık verdiler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Hiç şüphesiz Allah Teâlâ hepinize, bu annenin yavrusuna gösterdiği şefkatten daha şefkatli ve merhametlidir."

Bu büyük müjdeyi işiten müminler neşe ve sevinç içinde oradan dağıldılar.

Gerek bu hadisler, gerekse "Recâ (Ümit)" kitabından aktardığımız hadis-i şerifler, bizlere Allah Teâlâ'nın rahmet ve merhametinin ne denli engin olduğunu göstermekte ve müjdelemektedir.

Yüce Allah'tan bize, hak ettiklerimizle değil, lütfu, ihsanı ve merhametiyle muamele etmesini temenni ediyoruz.

Hamdolsun âlemlerin rabbi yüce Allah'a.

Sonuç:

Ey insanlar, öyleyse gelin o gün gelip çattmazdan önce akıllarımızı başlarımıza alalım. Gelin kime kulluk edeceksek, kime teslim olacaksak, kimin hatırını kazanacak, kime kendimizi beğendireceksek kendimizi O'na beğendirmeye çalışalım. Boyunlarımızdaki kulluk ipinin ucunu kime vereceksek, kime kul olacaksak bugünden onu iyi belirleyelim. Hayatımızı kimin için yaşayacaksak, kime teslim olacaksak onu iyi kararlaştıralım. Eğer hayatın ve ölümün sahibi olan Allah'a kulluk edeceksek, eğer kendimizi sadece O'na beğendireceksek, sadece O'nun için ve O'nun belirlediği ölçülerde bir hayat yaşayacaksak hemen o yola girelim ve sakın geç kalmayalım. Aksi takdirde bir an bile hatırımızdan çıkarmayalım ki kıyâmet de, onun habercisi olan zelzele de çok büyük, çok azıym bir hadisedir. En şefkatli kadınlar çocuklarını terk edecekler, yavrularını unutacaklar, çocuklarını atacaklar, onlara şefkat edemeyecekler.

Gerçi şu anda bireysel kıyâmet dediğimiz, her gün yaşadığımız ölüm anında bile hangi dişi yavrusunu terk etmiyor ki? Hangi kadın ölüm anında çocuğuna merhamet ve şefkat edebiliyor ki? Öyle değil mi? Ölümle pençeleşen hangi kadın çocuğunu düşünebiliyor? Ölüm anında karnındaki düşünene bir kadın gördünüz mü? Ölüm sarhoşluğu içinde kıvranan bir canlı, bir insan etrafındakileri düşünebiliyor mu? Mümkün mü? Adam kendi can derdine düşmüş bir durumda nasıl düşünebilsin çocuklarını? Öyleyse yarın mutlak sûrette başımıza gelecek Allah'ın bu şedit azabı gelmeden önce muttakiler olmak zorunda değil miyiz? Hayatımızı Allah için yaşamak zorunda değil miyiz?

Akla Gelen

Yasin TEKİN

Belki de konuya bazen bodoslama girmek isabetli olabilir, bilemiyorum! Şunu bildiğim zannına kapılıyorum; zaman zaman özelde Müslümanın genelde insanın kendisiyle yüzleşmekten kaçındığı gerçeği...

Belki de bireyselleşmek, 'ene' anlayışının bünyeye hükmü, kişisel bir kabuk oluşturmuş ve şahış dış uyarılara karşı kendini kapatmış ve gelinen durumda muhtemeldir ki uyarıları objektif değerlendiremeyip söylenenleri kendi aleyhine sanmak anlayışı.

Müslümanın temelde iki referansına baktığımızda tam bu esnada AYNA ve NASİHAT kavramlarının o veya şu nedenle mevzuaya binaen devreye girdiğini görüyorum;

Ayna; imal edilirken kimyası nitelikli, ışık ve ambiyans görüntüyü yansıtacak kalitede ise yani hilelere müracaat edilmiyorsa ayna cismin görüntüsünü yansıtacaktır. Aynaya kızmaya veya sevinmeye gerek yok. Bu son cümle bana, hep çocukluğumuzdaki pamuk prenses masalını hatırlatır. Çünkü cadı aynaya, hem de kendi aynasına baktığında kendini (çok yüzlülüğünü, saflığa ve güzelliğe düşmanlığını, kaybettiği gençliği, yitirdiği gençlik enerjisini) görür ve kendisiyle barışık olmadığı için (kokuşmuş balçıktan gelen yönünü, iblisin vesvesesini bir

Ayna; imal edilirken kimyası nitelikli, ışık ve ambiyans görüntüyü yansıtacak kalitede ise yani hilelere müracaat edilmiyorsa ayna cismin görüntüsünü yansıtacaktır. Aynaya kızmaya veya sevinmeye gerek yok. Bu son cümle bana, hep çocukluğumuzdaki pamuk prenses masalını hatırlatır. Çünkü cadı aynaya baktığında kendini görür ve kendisiyle barışık olmadığı için agresif tepki verir.

rampa edinerek ve bir takım entrikalar için aktiveleştirir) agresif tepki verir. Aslında bu cadılığının zirvesi ve sonunun başlangıcıdır. Ayna fitratı gereği gördüğünü yansıtacaktır, akıbeti tarumar olmak dahi olsa, belki de aynanın parçalanmasındaki en önemli faktör, insanın sahibinin (RABBİNİN) kulluna koyduğu program gereği vicdan (ayna; Allahualem cisme büründürülmüş vicdan) aynasıdır.

Ve nasihat; bireyselleşmenin tahrif ettiği, basitleştirdiği, terk ettiği namı diğer, öğüt; ne inanan

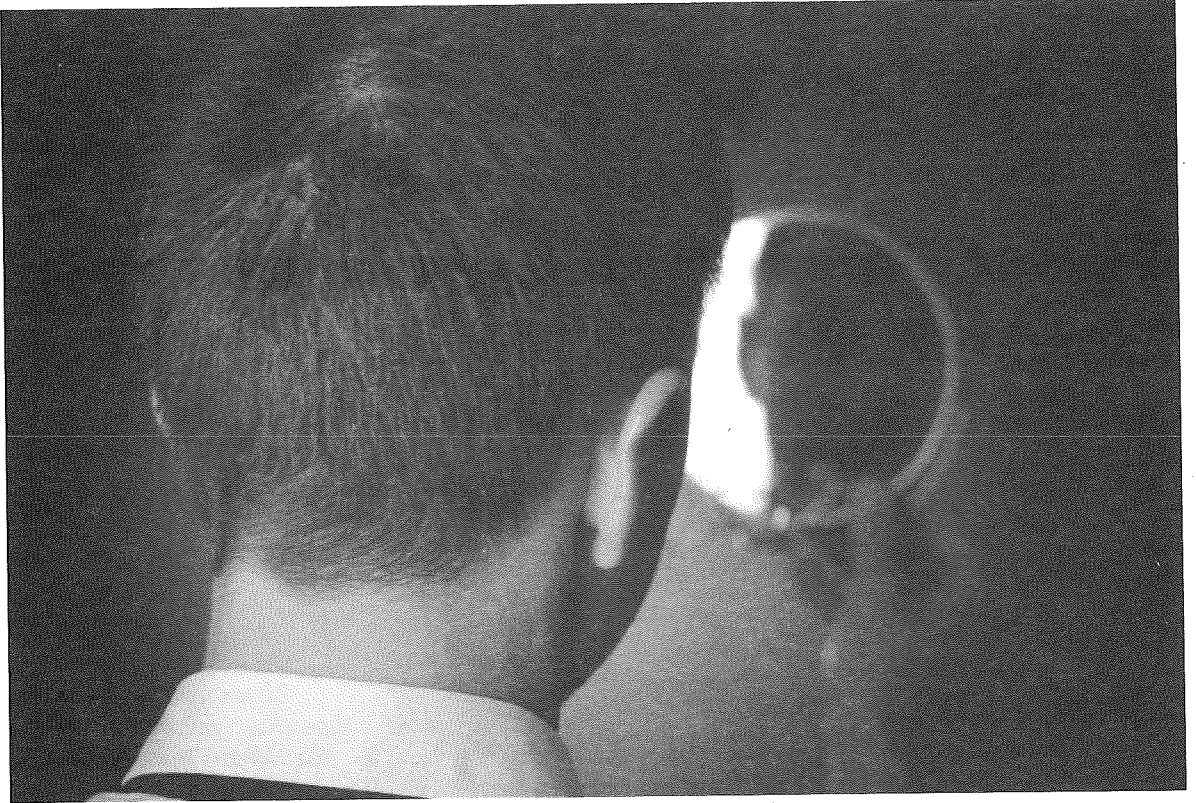
zihinlerde ne de toplumun son kalesi sahih örfde pratiği kalmamıştır. Maalesef gerçek şu ki pratiği yaşam alanından çekilen bir kaide, teorik olarak hayata ne kadar yön verebilir, ne kadar anlaşılabilir?

1-Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem: "Mümin müminin aynasıdır, mümin müminin kardeşidir, (ihtiyaç duyduğunda) onun geçimini temin eder, zarardan-ziyandan korur ve arkasından da elinden geldikçe onu savunur." buyuruyor.

2-Peygamberimiz "Din nasihattir." buyurdu.

Biz (sahabi) kendisine: "Kimin için nasihat?" dedik.

Peygamber Efendimiz: "Allah, Kitabı, Resülü, müminlerin yöneticileri ve tüm Müslümanlar

için nasihattir.” buyurdu.

Pekâlâ, pratikte genel hatları ile niteliği yitmiş, yokluğu toplumsal trajediye ve ajitasyona neden olan bu iki kavram hayatımızın ölü kısımlarını nasıl canlandırabilir?

Birkaç bir şey söylemek gerekirse;

-Peygamberlerin rehabilitasyon yöntemlerinden sonuç almak için gerek bireysel gerekse sosyal bazda gerekli zihinsel verilere ve kalbi hislere yeteri kadar sahip olmalı,

-Elbette ki mümin her gördüğünü yansıtmamalı, her duyduğunu söylememeli,

-Bu iki kavramın pratikte işlerliğini kolaylaştırmak ve toplumda aktifleştirmek için Müslüman bireylerin olgun ve emin olmaları neyi gerektiriyorsa o donanıma sahip olunmalı,

-Nebevi iletişimde tedricilik esastır ve bu kural dikkate alınmalı,

-İleti sahibi (davetçi) empati, merhamet, ahlak, sabır ve özgüven sahibi olmalı ve buna inanmalı,

-İletiyi alan (muhatap) kişide içtenlikle, kuşağı ve gönül koridorunu açmalı ki el-HADİ onu düze çikarsın,

-Egoizmin karşısında olanı yansıtmak ve dürüst olmak zordur, pratize edildiğinde farkedilecektir,

-En zor kısım ise kişinin kendine ayna (kendisiyle yüzleşmek) olması ve kendine nasihat etmesidir (dürüst olması). Çünkü burada BEN (ENE/EGO) vardır.

-Sebeup ve sonuç münasebet dengesi kurulmalı ve gerekli fiiliyat gerçekleştirilmeli. Yani sebep; şahsın kendisiyle yüzleşmesinin gerekliliği ise sonuç; gördüğünü kabullenmesi (kendisiyle barışık olması) ve fiiliyattır; gerekli malzemelerle restorasyondur.

-Burada insanın BEN'iyile (kendisiyle/fitratıyla) mücadelesi kendini oluşturan fitri özelliklerini yok etmek veya köreltmek değil, güzel sahibinin (RABBİNİN) arzu ettiği şekilde; olgunlaştırma, dengeleme, dizginleme, yönlendirme (v.s.) anlaşılmalı.

-Vesaire vesaire velhasıl bu sergi, nezih bir fert, nezih bir toplum oluşturmak için nezih bir bütüne ait, nezih bir parça ama çok önemli nezih parçalardan bir tanesi.

-Ve parça hiçbir zaman bütün değildir!...

Davetçi Müslüman Gencin Yapması Gerekenler...

Ömer MAĞAÇ

Hamd; alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsusur. Salat ve selam Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v)'in üzerine olsun. Allahu Teala ayet-i kerimede şöyle buyurmaktadır: **"Sana onların kıssalarını gerçek olarak anlatalım: Doğrusu onlar; Rablerine inanmış genç yiğitlerdi, Biz de onların hidayetini arttırmıştık."** (Kehf/13)

Hız. Resulullah (s.a.v), bir hadisinde şöyle buyurmaktadır: *"Beş şey gelmeden önce, beş şeyin kıymetini bil. Bunlardan bir tanesi, yaşlılık gelmeden gençliğin kıymetini bilmektir."*

Değerli kardeşlerim! Biz gençlerin üzerine büyük görevler düşmektedir. Bizler, İslam'ı yaymakla ve tebliğ etmekle görevlendirilmiş kullarız. Allah (cc), bir kavmi hidayete erdirmek isterse o kavmin gençlerine hidayeti nasip eyer. Ashab-ı Uhdud, bu söze en büyük örnektir. O kadar insanın hidayetine vesile olan yalnızca bir gençti. Bu, kimi zaman bir kişi, kimi zaman ise bir genç topluluğu olabilir.

Bizler de öyle gençler olmalıyız ki, Hz. Muhammed (s.a.v)'in hadisine riayet eden, hayrın anahtarı olmalıyız. Bunu şöyle açıklayabiliriz: Bir mecliste sustuğumuzda da, konuştuğumuzda kullandığımız sözlerde de insanlara kendi tutumumuzla Allah'ı hatırlatmalıyız. Yaptığımız amellerde Allah rızasını gözettiğimiz sürece, insanlar bizim amellerimizle Allah'ı ve ahiret gününü hatırlayacaktır.

Bizler, İslam'ı en güzel şekilde yaymakla mesulüz. Allahu Teala ayet-i kerimede şöyle buyurmaktadır: **"Onlar Allah'ın mesajını tebliğ ederler ve Allah'tan korkarlar. Allah'tan başka kimse de korkmazlar. Hesap verilecek olarak da Allah yeter."** (Ahzap/39)

Kardeşlerim, Allah (cc), gençliği bir nimet olarak görüyor, bunun neticesi olarak da bizi hesaba çekerken ömrümüzü ayrı, gençliğimizi ayrı hesaba çekecektir. Allah Resulü Hz. Muhammed (sav) şöyle buyurmaktadır: *"Yaşlılık gelmeden gençliğinizden istifade edin."*

Bizler de öyle gençler olmalıyız ki, Hz. Muhammed (s.a.v)'in hadisine riayet eden, hayrın anahtarı olmalıyız. Bunu şöyle açıklayabiliriz: Bir mecliste sustuğumuzda da, konuştuğumuzda kullandığımız sözlerde de insanlara kendi tutumumuzla Allah'ı hatırlatmalıyız. Yaptığımız amellerde Allah rızasını gözettiğimiz sürece, insanlar bizim amellerimizle Allah'ı ve ahiret gününü hatırlayacaktır. Gittiğimiz yerlere İslam'ın aziz güzelliğini kendimizle götürülim ve şu hadi-

si hayata geçirmiş olalım: *"Mü'min kimse güzel koku gibidir, gittiği her yere güzellik götürür..."*

Hepimiz, insanları, İslam'a davet eden davetçileriz. Tabii bir davetçinin ilmi donanımı da çok olmalıdır. Devamlı ilmi kitaplar okumalı, ilim meclislerinden faydalanmalıdır. Zira Hz. Peygamber şöyle buyuruyor: "İlim öğrenmek her kadın ve erkeğe farzdır." Üzerimize farz olan bu ibadeti (aynı zamanda mü'minin her şeyi ibadettir), en iyi şekilde yerine getirmemiz gerekmektedir.

Değerli kardeşlerim, hayatımızda dört metodumuz olmalıdır:

- 1) Oku,
- 2) Anla,
- 3) Yaşa,
- 4) Yaşat.

Bu metotlar, bizim için bir hidayet biçimi olmalıdır. Davetçi olmak, bütün peygamberlerin ortak mesleğidir. Biz Müslüman gençler de bu davet sancağını kıyamete kadar nesilden nesile aktarmalıyız. Davet yolu, meşakkatli ve zor bir yoldur. Davet yolunda önümüze engeller çıkabilir. O engellere takılmadan sabırla aşacağımıza inanmalıyız. **"Gevşemeyin, üzülmeyin, eğer gerçekten iman etmişseniz üstün olan sizlersiniz."** (Ali İmran/139)

Değerli kardeşlerim! Biz davetçiler, cömert olmalıyız ki gerektiği yerde tebliğ ettiğimiz kişiye ikramlarda bulunup kendisine örnek dav-

ranışlar sergileyelim. Sözlerimiz, yumuşak ve güzel olmalı ayet-i kerimenin de dediği gibi: **"Firavun'a gidin, çünkü o iyiden iyiye azdı. Ona yumuşak söz söyleyin."** (Taha/43,44) Davetçi, söyleyecekleri kelimeleri sıraya dizmeli, özellikle söylemeli, sonda söyleyeceği cümleleri başta söylememeli, düzenli konuşmalı ve anlatacağı konuyu insanların anlayacağı bir başlık altında konuşmalıdır. Güler yüzlü olmalıyız, zira bir tebessüm bile karşınızdaki insanı etkileyebilmektedir.

Davetimizin, karşınızdaki insanı etkileyebilmesi için püf noktalara dikkat etmeliyiz. Bu püf noktaları en güzel şekilde öğrenmek isteyen kardeşlerim, Mustafa Meşhur'un davet setini okuyabilirler...

Değerli kardeşlerim sizleri Allah'ın selamıyla uğurlamadan önce Asr Suresi'nin mealini dile getirip yazımı noktalamak istiyorum.

ESTA'UZU BİLLAH:

"Asra yemin olsun ki insanlık hüsrandır (ziyandır). Ancak iman edip, salih amel işleyen ve birbirlerine hakkı sabrı tavsiye edenler müstesna."

Rabbim, bizi bu müstesna kulların içinde; hakkı hak olarak gösterip hakka tabii olan, batılı da batıl olarak gösterip ondan uzaklaşanlardan eylesin...

Sizleri Allah'a emanet ediyorum. Es-selamu aleykum ve rahmetullahi ve berakatuhu...

Manzara

Yasin TEKİN

Görüyorum artık pembenin dışındaki renklerin varlığını,
Modern müslencileri, yeni fark ettim geç olsa da,
Ekinin ve neslin yok edilişinde,
Ve şeytanın ahdindeki azim ve kararlılığını.

Şahit edildim bebeklerin parçalandığına,
Gökten rahmet yerine azap yağdığına,
Ayakların baş, başların ayak olduğuna,
Ve kadına ve mala kul olduğuna.

Şurda, burda mazlum ve masum hatırası
Kimi yerde yüzü kana ve toprağa bulanmış bir çocuk,
Kimi yerde mustazaf ana baba yası
Kim kimin umurunda bu ağıt kimin tasası.

Her nefis ölümü tadacak muhakkak,
Bu tadış ne zormuş ya Hakk,
Zalimi kahret mazlumu et ilhak,
Ümidindir takdir olur İlahi hak.

Ahdindir, ahd sınava tabi,
Sen dersin ol olur tabi,
Sahibim yükümüzü taşınabilir kıl,
Ey el-Ekber bu gönüller sana tabi.